

glasilo občine prevalje

december 2009

obcestna svetilka železnoručnih prevajalij (1836-1899)

PREVALJSKE NOVICE

Cenjene občanke, cenjeni občani!

Gospodarska kriza je zarezala z vso močjo v naša življenja in življenje se nam kaže z vso svojo ostrino na vseh področjih. Delo in delovna mesta so postala vrednota. Hvala številnim humanitarnim društvom in organizacijam, ki pomagajo pomoči potrebnim v težkih trenutkih. Občina pomaga in bo pomagala najbolj ogroženim družinam, namenili smo jim sredstva, ki so v proračunu namenjena letošnjemu županovemu novoletnemu sprejemu in silvestrskemu ognjemetu. Proračun je zagotovo najpomembnejši konkretni akt vsake občine. Ne vpliva le na politiko poslovanja občine in njene uprave, temveč tudi na vsakdanje življenje slehernega občana. Zavedamo se tega, razporejamo sredstva tako, da sta učinek in družbena korist največja. Gre za odločitve, ki vplivajo in bodo vplivale na gospodarstvo, turizem, urbanizem, komunikacijske tokove, socialne zadeve, skratka na vse pore našega današnjega vsakdanjika in jutrišnjega dne.

Gradnja regijskega odlagališča je v polnem zamahu, v okviru te gradnje bomo rekonstruirali in asfaltirali lokalno cesto v dolžini 3 km in uredili nevarni železniški prehod; v pripravljenem občinskem prostorskem načrtu bodo podani prostorski pogoji za razvoj obrtno poslovnih con, stanovanjsko gradnjo, za razvoj turizma in revitalizacijo kmetij; določena je lokacija za gra-

dnjo novega trgovskega centra, ki bo zagotovil nova delovna mesta; uspešno gospodarimo z občinskim stanovanjskim fondom, vsako leto obnovimo nekaj stanovanj, tako ugotavljamo, da skoraj nimamo več slabih stanovanj. Dokumentacija za nov vrtec, ki bo ob šoli, je že skoraj pripravljena in v letu 2010 pričnemo. Načrtujemo lastno čistilno napravo, na komunalnem področju smo uredili vaško jedro Leš in za to pridobili evropska sredstva, uredili Glavarstvo, zaključuje se ureditev pločnika ob glavni cesti pri Štoparju, projekti za krožišče Murko so že končani, obnovili smo knjižnico na Lešah, v postopku so priprave za ureditev starega mestnega jedra Prevalj z Vandravskim trgom, zgrajen bo nov blok Perzonali 30, možnosti so za individualno gradnjo na Malineku; Pošta načrtuje lažji dostop invalidom v poslovno stavbo, prijavi smo projekt dokončanja Družbenega doma s knjižnico, mejni prehod Holmec bo v prihodnosti dobil novo vsebino ... Storjenega in načrtovanega je veliko. Velika vrednost za vse je donacija Teda Kramolca iz Kanade, sina šentanelskega rojaka Luke Kramolca, ki je svoji koroški duhovni domovini, Prevalje poklonil 64 oljnih slik na platno.

Veseli me, da je življenje naše občine tako bogato, kar se odraža tudi v Prevaljskih novicah. Bilo je kar

nekaj jubilejev. Naši muzikanti so stoletniki, iz vsega srca čestitam in želim še veliko uspehov, Spominski park je bogatejši še za en pomnik na železarstvo, 190 let je letos minilo, odkar se je pričela šola na Prevaljah, slavili so planinci, še bi lahko našteval. Na osebni ravni doživljajo naši občani potrditve za svoje delo, podeljujemo jim priznanja, nagrade, imenujemo športnike leta, bogatejši smo za častnega občana, našega rojaka, Ivana Rebernika, veleposlanika Republike Slovenije pri Svetem sedežu v Rimu. Veselimo se zlatih maturantk, odličnjakov, zlatega odličja pevcem, dosežkov v turizmu ...

Sprejmite moje najiskrenejše voščilo ob prazničnih dneh, Vam in Vašim družinam želim vse dobro in lepo. Čestitam za dan samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.

»Najhujši sovražnik vsakega posameznika in tudi naroda je pesimizem,« je dejal dr. Stane Granda v svojem govoru na Sušnikovih dnevih.

Cenjeni občani, naj Vam v prihodnjem letu v življenje posije več sonca, pojdimo z dobrimi pričakovanji in optimizmom v mlado leto 2010.

Dr. Matic Tasič
Župan Občine Prevalje

NAGRAJENCI OBČINE PREVALJE ZA LETO 2008

ČASTNI OBČAN OBČINE PREVALJE DR. IVAN REBERNIK

Za neprecenljivo poslanstvo in ugled, ki ga je s svojim delom v Vatikanu doprinesel domovini in Prevaljam.

Ivan Rebernik, prevaljski rojak, univ. dipl. bibliotekar, dr. filozofije, direktor kataloga Vatikanske apostolske knjižnice, živi v Rimu. Po upokojitvi zaseda eno najpomembnejših diplomatskih funkcij Republike Slovenije v svetu - je veleposlanik pri Svetem sedežu. Kot veleposlanik pri

Svetem sedežu je lansko leto omogočil mladim Mohorjanom, da so pripravili koncert za diplomatski zbor akreditiranih veleposlanikov in ambasadorjev pri Svetem sedežu v počastitev predsedovanja Slovenije EU. Njegov opus je neprecenljiv, je človek z vizijo in človek s poslanstvom in resničnim delom za dobrobit ljudi, zavezan domačemu kraju. Naziv naj bo poklon za izjemno življenjsko delo, intelektualno moč, za prispevek k družbi, za pomoč in predanost domovini in domačim ljudem.

NAGRADA OBČINE PREVALJE PIHALNI ORKESTER PREVALJE

Nagrado podeljujemo za stoletno vztrajanje, razvoj in strokovno rast, ter kulturno bogatenje Občine Prevalje.

Entuziazem prevaljskih muzikantov se že od leta 1909 prenaša v sedanji čas. Vztrajajo in bogatijo svoje vrste s kvaliteto, dobro organizacijo in sodelovanjem na vseh protokolarnih in drugih

prireditvah v občini, so nepogrešljivi sopotniki našega življenja ob veselih in žalostnih trenutkih. Ob vseh požrtvovalnih godbenikih, ki vztrajajo že leta in leta, ob akademsko izobraženih glasbenikih mladega rodu imajo v prevaljski godbi to srečo, da so jo vedno vodili z ljubeznijo do glasbe prežeti ljudje.

SUŠNIKOVA PRIZNANJA

ZLATO SUŠNIKOVO PRIZNANJE OBČINE PREVALJE TONE IVARTNIK

Za izjemen delež v kulturi Koroške, predvsem zborovstva, povezovanja z zamejstvom in pobude za pevska srečanja od Pliberka do Traberka.

Že več kot petdeset let svojega življenja posveča petju in zborovodstvu. S svojim delom, ki je strokovno preraslo okvire ljubiteljstva, je zaznamoval glasbeno dejavnost na Koroškem.

Pričel je pri ravenski godbi na pihala, nadaljeval kot pevec številnih zborov, glasbeni pedagog, umetniški vodja, zborovodja, organizator, pod njegovo taktirko je pelo več sto pevcev. Utiral je pot novejšim glasbenim tokovom.

NAGRAJENCI OBČINE PREVALJE ZA LETO 2008

SREBRNO SUŠNIKOVO PRIZNANJE OBČINE PREVALJE KRISTINA SMOLAK

Za osebni prispevek h kulturni podobi Občine Prevalje in izjemno požrtvovalnost v društvenem delu.

Kristina Smolak deluje kar v treh društvih: v KD Mohorjan, v društvu invalidov in DU Prevalje, že več kot dvajset let. Sodelovala je že pri desetih gledaliških predstavah, opravlja tajniška in blagajniška dela, ki zahtevajo tudi velik strokovni delež. Malo je naših občanov s tolikšno dejavnostjo ljubiteljskega kulturnega delovanja.

BRONASTO SUŠNIKOVO PRIZNANJE OBČINE PREVALJE ZA LETO 2008 JANEZ MIKELN

Za življenjsko delo na področju ljubiteljske kulture.

Jani Mikeln že od leta 1989 deluje v KD Holmec. Je vsestranski kulturni delavec igralec, režiser, plesalec, strokovni vodja, organizator folklorne skupine Luka Kramolc v Šentane-lu, predan kulturi. Tudi zaradi njegove dejavnosti je kulturno življenje na Holmcu postalo bolj živahno in vsebinsko polnejše.

PRIZNANJA OBČINE PREVALJE

PRIZNANJE OBČINE PREVALJE DRUŽINA ŠKUFCA

Za dolgoletno vključevanje v življenje kraja in prispevek k razvoju turizma.

Družina Škufca se s svojo gostinsko dejavnostjo že desetletja aktivno vključuje v dogajanja v kraju, predvsem so postale stalnica njihove prireditve ob novem letu, na Jesenskih srečanjih ... Tako povezani s krajem si prizadevajo in razvijajo svojo osnovno dejavnost in pomagajo pri razvoju turizma v svojem okolju.

PRIZNANJE OBČINE PREVALJE JANEZ RIFEL

Za dolgoletno razvijanje čebelarstva in lovstva na Prevaljah in vključevanje mladih rodov v varstvo narave.

Ob svojem osnovnem lesarskem poklicu je vseskozi predan naravi, razvoju čebelarstva in lovstva. Zbira, hrani in dokumentira dragoceno fotografsko in pisno zgodovinsko gradivo o Prevaljah. S svojimi člani čebelarskega društva je povezal dejavnost čebelarskih družin tostran in onstran meje, vedno je bil dober mentor mladim ljubiteljem narave in nanje prenaša svoje znanje.

NAGRAJENCI OBČINE PREVALJE ZA LETO 2008

PRIZNANJE OBČINE PREVALJE IVAN PAČNIK

Za dolgoletno delo na radioamaterskem področju in prenašanju znanja na mlajše rodove radioamaterskega kluba Franjo Malgaj.

Že več desetletij je vključen v koroški radioamaterski klub Franjo Malgaj. Delujejo neopazno, zato pa je njihovo delo v izjemnih okoliščinah še kako pomembno. Spada v pionirsko generacijo radioamaterjev našega domačega okolja, širi svoje znanje in ga prenaša na mlajše rodove. Dragoceno je bilo njegovo sodelovanje v osamosvojitveni vojni za Slovenijo.

PRIZNANJA ZA ŠPORT OBČINE PREVALJE

ZLATO PRIZNANJE ZA ŠPORT OBČINE PREVALJE ŠTEFAN PERŠAK

Za vztrajni in kvalitetni doprinos k razvoju osnovnošolske odbojke v Osnovni šoli Franja Goloba Prevalje.

Štefan Peršak je profesor športne vzgoje v Osnovni šoli Franja Goloba Prevalje. Predan je športu ne samo kot pedagoški delavec, njegov doprinos športu je izjemen tudi v športnem življenju občine. Z uspehi je bilo zaznamovano njegovo trenersko delo na področju alpskega smučanja, odbojke in kegljanja. Največje uspehe pa je dosegel kot trener osnovnošolskih odbojkaric.

SREBRNO PRIZNANJE ZA ŠPORT OBČINE PREVALJE MARJANA SONJAK

Za strokovno in kakovostno delo na področju vzgoje mladih odbojkaric na Prevaljah.

Marjana Sonjak, članica Odbojarskega kluba Prevalje, je svojo odbojgarsko pot začela v Mežici. Pod njenim vodstvom so mlade odbojkarice dosegle vrsto vidnih uspehov, njen pedagoški pristop pa privablja v telovadnico vsako leto vedno večje število otrok.

BRONASTO PRIZNANJE ZA ŠPORT OBČINE PREVALJE GREGOR JUH

Za vrhunske športne dosežke na posebnih olimpijskih igrah v ZDA.

Gregor Juh je vrhunski športnik mednarodnega kova. Je gojenec CUDV Črna na Koroškem in član Društva Sožitje. V Idahu je osvojil kar dve zlati medalji, dokazal je, da z odsotnostjo predsodkov lahko podiramo meje v glavah ljudi. Vsi enaki, vsi enakopravni – ideal, norma, je vrednota civilizirane družbe.

ŠPORTNIKI OBČINE PREVALJE ZA LETO 2008

Na predlog Komisije za šport Občine Prevalje in po potrditvi župana prejmejo občinske plakete najboljši- in najperspektivnejši športniki ter športne ekipe na podlagi rezultatov preteklega leta.

ŠPORTNICA LETA

GABRIJELA GOLOB DOBRINA

Za dosežene uspehe na področju plavanja.

Plavalka Plavalnega kluba Fužinar plava že od leta 1999 in od takrat je redna članica vseh plavalnih sekcij in izjemna športnica. Poleg številnih kolajn na mnogih tekmovanjih se štejejo za najodmevnejše dosežke zmaga v disciplini 100 m hrbtno na mednarodnih igrah Alpe-Adria 2006 in nastopa na dveh mladinskih evropskih prvenstvih.

NAJBOLJŠA ŠPORTNA

EKIPA LETA

ŽENSKA KADETSKA EKIPA ODOJKARKEGA KLUBA PREVALJE

Zmagovalno ekipo sestavljajo:

Zala Verbole, Sabina Veber, Maja Sekavčnik, Anja Lešnik, Kaja Čapelnik, Nina Juraja, Sara Piko, Karin Popovič, Barbara Oswald, Daša Pruš, Urška Urnaut, Sara Sinanovič, Tamara Krevh in Barbara Muršec.

Trenerja: Danilo Ribič, Urška Skarlovnik

Kadetiinke OK Prevalje so v sezoni 2007/08 postale državne prvakinje. Pod vodstvom trenerjev Danila Ribiča in Urške Skarlovnik so v državnem prvenstvu odigrale 16 tekem. Na zaključnem turnirju je bila za najboljšo podajalko proglašena Anja Lešnik ter za najboljšo igralko Sara Piko. Barve kadetske državne reprezentance pa je zastopala Urška Urnaut.

NAJBOLJ PERSPEKTIVNI MLADI ŠPORTNIK LETA

KLEMEN PŠENIČNIK

Za dosežene rezultate v karateju.

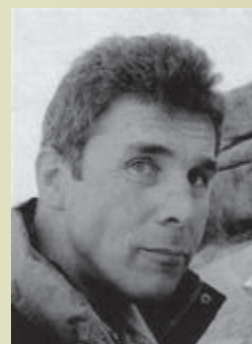
Osnovnošolec karateist Klemen Pšeničnik se je že v prvem razredu vpisal h karateju in ima že rjavi pas. Z redno vadbo in trudom je izredno napredoval in začel na tekmovanjih nizati odlične rezultate, pod vodstvom glavnega trenerja Ivana Mravljaka 4. DAN in Sama Sobočana 3. DAN. V letu 2008 je dosegel prvo mesto na obeh pokalnih tekmah in postal tudi državni prvak JKA karateja.

POSEBNO POSTHUMNO PRIZNANJE

FRANJO JEŽ

Za posebne zasluge za razvoj športa v Občini Prevalje.

Franjo Jež se je ukvarjal z mnogimi športi, najbolj pa se je posvetil plavanju, odbojki in pedagoškemu delu. V trenersko delo Odbojarskega kluba na Prevaljah se je vključil leta 1999 in prevzel ekipo članic. Od takrat dalje se je kakovost odbojke močno dvignila in posegle so po najvišjih uvrstitvah v državnem merilu. Franjo Jež je nedvomno sodil med izjemne športne pedagoge, ki so pustili pečat v športnih dejavnostih našega kraja.

Šolsko leto 2008/2009 smo prvič končali brez splošne ocene učnega uspeha.

Učenci v zaključnem spričevalu niso imeli zapisano, da so razred končali z odličnim, prav dobrim, dobrim ali zadostnim splošnim uspehom. Veliko je bilo polemik okrog tega, tako na državnem nivoju kot tudi med nami učitelji na šoli, učenci in starši. Zaključene ocene po predmetih so popolnoma primerljive z ocenami prejšnjih let. Pojavilo pa se je vprašanje, kako nagraditi in imenovati najboljše učence na šoli, ki so zaključili deveti razred in se v vseh osmih letih šolanja izkazali za zelo uspešne. Odločili smo se za kriterije: zaključene ocene po predmetih, sodelovanje in uspeh na državnih, regijskih in šolskih tekmovanjih, sodelovanje v interesnih dejavnostih, sodelovanje na različnih prireditvah.

Foto: Franc Štrelj

V šolskem letu 2008/2009 je bilo na OŠ Franja Goloba 20 učencev, ki smo jim kljub temu, da ni bilo zaključnega šolskega uspeha v 9. razredu, dodelili naslov ODLIČEN UČENEC. Odlični so bili pri znanju, odlični na tekmovanjih, odlično so zastopali našo šolo. S svojim delom

v osnovni šoli so si popolnoma zaslužili naziv odličen učenec in s tem tudi zlate petice, ki jim jih je župan Občine Prevalje, dr. Matic Tasič, ob prisotnosti staršev podelil na svečani prireditvi 18. junija 2009 v Druženem domu.

Mira Hancman, ravnateljica
Osnovne šole Franja Goloba Prevalje

Matura 2008/09 in deset zlatih maturantov

Gimnazija Ravne na Koroškem vsako leto poleg kakovostnega pouka organizira vrsto aktivnosti, tekmovanj, projektov, s katerimi osmišlja življenje dijakov, in jih na ta način čimbolj motivira za aktivno osvajanje znanja, a najpomembnejše mesto v življenju gimnazije še vedno pripada maturi. Po končanem izobraževanju vsi dijaki, ki so uspešno zaključili 4. letnik, pristopijo k zrelostnemu izpitu – maturi. Splošno maturo sestavljajo državni in eksterni izpiti iz več predmetov. Vsi kandidati izpite opravljajo pod enakimi pogoji: dobijo enake izpitne pole, imajo enotni maturitetni koledar ... Splošna matura je sestavljena iz petih predmetov. Trije izmed njih so obvezni: slovenski jezik, matematika in tuj jezik.

Dva predmeta izbirajo dijaki sami med naslednjimi predmeti: tuj jezik, zgodovina, geografija, fizika, kemija, biologija, informatika, sociologija, filozofija ali psihologija. Dijaki lahko maturo opravljajo v spomladanskem in jesenskem roku.

Naši maturanti in maturantke so v lanskem šolskem letu dosegli nadpovprečen rezultat. 99% dijakov in dijakinj je bilo uspešnih že v junijskem roku letošnje mature. Med njimi je bilo kar deset zlatih maturantov in maturantk: Urška Kavtičnik, Alja Lodrant, Urška Plemen, Mateja Potočnik, Tara Simetinger, Tina Skarlovnik, Miha Strmčnik, Tina Tasič, Nika Tušek in Mateja Janet. Tri izmed njih prihajajo s Prevalj: Urška Kavtičnik, Alja Lodrant in Tina Tasič. Urška Kavtičnik je bila še po-

sebej »zlata«, saj je dosegla vse točke, Alja Lodrant pa je bila najuspešnejša na državni ravni pri predmetu sociologija.

Gimnazija vsako leto priredi slavno-stno podelitev maturitetnih spričeval, kjer se najboljšim dijakom še posebej zahvalimo in jih nagradimo s knjižnimi nagradami.

Za maturante, ki so dosegli vse točke, pa predsednik Republike Slovenije priredi sprejem na Brdu pri Kranju. Na zlate maturante je Gimnazija Ravne na Koroškem še posebej ponosna, saj kažejo, da dijaki in profesorji dobro opravljamo svoje delo.

Leonida Konič, pomočnica ravnateljice
Gimnazije Ravne na Koroškem

Zlata Urška z vsemi točkami

Zlata Alja, najuspešnejša na državni ravni pri sociologiji

Zlata Tina

Z zlatom nagrajena zavzetost pevcev in strokovnost zborovodkinje Helene Buhvald

V Slovenj Gradcu je bilo 21. novembra 2009 regijsko zborovsko tekmovanje Od Celja do Koroške. Na njem je tekmovalo enajst zborov. Zbore je ocenjevala žirija v sestavi Karmina Šilec, Andraž Hauptman in Gregor Klančič. Vsak zbor se je predstavil s štirimi skladbami od renesanse do sodobnih del in ljudske pesmi. Študentski MePZ Mohorjan je za svoj nastop prejel 83 točk in s tem osvojil:

- zlato priznanje regijskega tekmovanja,
- priznanje za najboljšo izvedbo skladbe, napisane od 20. stoletja do danes (skladateljica Tadeja Vulc – V slovo, na besedilo dr. Franca Sušnika),
- priznanje za najboljši mešani zbor na tekmovanju.

ŠMePZ KD Mohorjan na regijskem zborovskem tekmovanju v Slovenj Gradcu

ŠMePZ-ovci, kot se sami imenujejo, so v zadnjem času že večkrat opozorili nase in svojo pesem. Lanski koncert v Vatikanu, letošnji deseti jubilejni koncert in drugi priložnostni nastopi nam govorijo, da so si pevci, predvsem pa njihova zborovodkinja Helena Buhvald, zastavili visoke pevske cilje, ki jih z zavzetim delom tudi dosegajo. Načrtno strokovno delo zborovodkinje in njen talent za zborovstvo ter odprtost za strokovno sodelovanje s priznanimi dirigenti (letos je na celodnevni

vaji z zborom delala dirigentka Martina Batič) je obrodilo odličen sad. Zbor je tekmoval v močni konkurenci zlatih akademskih zborov iz Celja, Velenja in drugih odličnih zborov. Na tekmovanju je bilo podeljenih šest srebrnih priznanj in pet zlatih.

Zborovstvo in vsa kulturna družina na Prevaljah je na dosežen uspeh mladih mohorjanov upravičeno ponosna. Veselje mladih pevcev na tekmovanju je bilo izjemno, prav tako tudi vseh spremljevalcev, ki smo

prisostvovali temu pomenljivemu dogodku.

Dragi mladi mohorjani, sprejmite naše iskrene čestitke ob tem velikem pevskem dosežku.

Naj vas in zborovodkinjo Heleno tudi v bodoče spremlja želja po lepo odpetih skladbah, želja po dobri glasbi in druženju ob njej. Zmorete veliko – to ste nam dokazali. Hvala Vam!

Jožko Kert, predsednik KD Mohorjan

»Moja dežela – lepa in gostoljubna«

V Velenju je bila 14. novembra zaključna prireditev tekmovanja v okviru projekta Moja dežela – lepa in gostoljubna. Svečanosti se je udeležil tudi častni pokrovitelj projekta dr. Danilo Türk. Turistična kmetija Mikl z Jamnice, si je v kategoriji ocenjevanja turističnih kmetij – 3 jabolka – priborila tretje mesto. So družinam z otroki prijazna ekološka turistična kmetija <http://www.eko-kmetija.si/>.

Marija in Stanko Kert ekološka turistična kmetija Mikl, sta si v kategoriji ocenjevanja turističnih kmetij – 3 jabolka – priborila tretje mesto.

Kmetija Mikl ohranja ekološki način kmetovanja in gospodarjenja, ki deluje v sožitju z naravo. Pri ocenjevanju turističnih kmetij se je upoštevalo predvsem urejenost objektov, okolja, funkcionalnih zemljišč in okolice, urejenost površin in objektov za rekreacijo na prostem (vezano tudi na specializacijo turistične kmetije), rekreativna ponudba, gostinsko-trgovska ponudba, informacijska opremljenost, možnost animacije in drugih storitev za goste.

Turistične kmetije je ocenjevala državna ocenjevalna komisija. Projekt, tekmovanje in izbira najbolj urejenih krajev prispevajo h kakovosti življenja ljudi, trajnostnemu razvoju in urejenosti okolja, kakovosti turistične ponudbe, gostoljubnosti, promociji turizma in razvoju turistične in ekološke zavesti prebivalstva. Projekt vodi Turistična zveza Slovenije pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije dr. Danila Türka in pod pokroviteljstvom ministrstev za gospodarstvo ter za okolje in prostor. Kaj več o projektu in tekmovanju si lahko preberete na spletni strani www.turisticna-zveza.si.

Darja Jeriček,
Kmetijsko svetovalna služba Prevalje

Ureditev vaškega jedra Leš

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Kohzijski sklad

Občina Prevalje, se je v letu 2008 prijavila na javni razpis za ukrep 322 – Obnova in razvoj vasi »Ureditev vaškega jedra Leše«.

Na podlagi uspešne prijave na projekt obnova in razvoj vasi iz Programa podeželja 2007-2013, ki je bil sofinanciran iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, je občina prejela 248.000 EUR sredstev. Na javnem razpisu je bil kot najugodnejši ponudnik izbrano podjetje Gradnje IGEM, d. o. o., iz Slovenj Gradca. Dela so se izvajala v skladu s projektom, ki ga je naredilo GG INPO, d. o. o.

Med izvajanjem del

Javni vodovod je bil v površinah urejanja dotrajan, zato je bila potrebna kompletna izvedba novega javnega vodovoda in hišnih priključkov v strjenem naselju, prav tako je bila obstoječa mešana kanalizacija v površinah urejanja dotrajana, zato je bila potrebna kompletna izvedba le te. Obstoječo javno razsvetljavo smo v celoti obnovili, na novo smo postavili pet svetilk. Dodatno smo uredili luči ob osnovni šoli, ki v osnovi niso bile predvidene, saj je šolski prostor odmaknjen v ozadje šole v nižje ležeči predel ob gozd.

Na novo urejena cesta

Med izvajanjem del

Po končani izvedbi

Dela so potekala na območju ceste na Lešah, in sicer na relaciji od gostilne Luka, mimo stare šole, do Leš hišna številka 100, na ulici od Simonoviča mimo Gorenškega, v ulici do Ivartnika in v ulici mimo Mirkaca do Kališnika. Cesto smo asfaltirali, uredili smo pločnik. Na novo je urejena talna in prometna signalizacija. Sanirana je tudi grapa pri stari šoli.

Vaški prostor je z investicijo pridobil na urejenosti in funkcionalnosti.

Urejen je prireditveni prostor pred osnovno šolo, urejeno je avtobusno postajališče, kjer je postavljena oglasna tabla, dve novi klopi in pitnik.

Zaradi zelo neugodnih hidroloških razmer, so se glede na prvotno predvidene asfaltirane površine le te precej povečale (potrebna je bila dodatna količina tampona, dodatne razširjene asfaltirane površine med robnimi obstoječimi betonskimi oz. kamnitimi škarpami, dodatne odtočne mulde idr.).

VAŠKI PROSTOR JE Z INVESTICIJO PRIDOBIL NA UREJENOSTI IN FUNKCIONALNOSTI

V prijavi na razpis za ureditev vaškega jedra smo navedli, da želimo izvesti investicijo v vasi Leše z ohranjenimi naravnimi, kulturnimi in turističnimi znamenitostmi. Leše, nekdanje rudarsko naselje, nastalo v 19. stol., z bogato in zanimivo zgodovino, naj bi postale prijaznejše za svoje krajanje in zanimive za turiste in obiskovalce. Vas na svojevrsten način predstavlja pomnike rudarjenja na tem območju, kulturne in sakralne zaklade naše Koroške, med katerimi sta najbolj prepoznavni *Leški dvojčici*, cerkvi sv. Ane in sv. Volbenka in naravno znamenitost Volinjak.

Vaški prostor je z investicijo pridobil na urejenosti in funkci-

onalnosti, s ciljem doseganja višje kakovosti bivanja vaščanov in boljše turistične promocije vasi obiskovalcem ter možnosti za izvedbo raznih prireditev na prostem.

Znesek celotnega projekta je znašal 434.000 EUR. Obnova je izboljšala kakovost življenja tamkajšnjih občanov in zagotovila enakopravnejše pogoje bivanja. Prav tako pa je z ureditvijo jedra vasi Leše omogočena nadaljnja vizija promocije območja Leš, ki ima bogato zgodovinsko in kulturno dediščino.

onalnosti, s ciljem doseganja višje kakovosti bivanja vaščanov in boljše turistične promocije vasi obiskovalcem ter možnosti za izvedbo raznih prireditev na prostem.

Projekt je izjemno zahteven, zaradi narave terena, goste poseljenosti, utesnjenosti prostora glede formiranih ulic, dotrajane infrastrukture in kratkega roka za izvedbo. Dela smo pravočasno zaključili, zaradi prizadevnosti izvajalcev in še posebej zaradi zelo dobrega sodelovanja vaščanov. Posebej bi poudarili pripravljenost lastnikov zemljišč, da so le-ta brezplačno odstopili v korist občine, ker so na ta način omogočili realizacijo načrtovanega projekta.

Stanko Kumprej, tajnik Občine Prevalje

Cesta Štopar – Poljana

Stanovalci, ob glavni republiški cesti II. reda Dravograd–Prevalje–Holmec, v naselju Štopar, so več let opozarjali na nevzdržne prometne razmere. Posebej so poudarjali, kako so ogroženi njihovi otroci na poti v- in iz šole, na pogoste prometne nesreče in nespoštovanje omejitev hitrosti. Med Ministrstvom za promet RS in Občino Prevalje so dolgo časa potekali dogovori vendar neuspešno. Pridobili smo tudi idejni projekt, ki ga je ministrstvo

končno potrdilo in naročilo projekt. V začetku letošnjega leta smo z Ministrstvom za promet podpisali sporazum, v mesecu avgustu pa pogodbo o rekonstrukciji tega odseka. Po projektu je predvidena izgradnja pločnika in avtobusnih postajališč, ureditev križišča in tretjega zavijalnega pasa proti Šentanelu, izgradnja kanalizacije, vodovoda in javne razsvetljave.

Na javnem razpisu, ki ga je izvedla Direkcija za ceste RS, je bilo izbrano gradbeno podjetje Slemenšek, d. o. o., iz Raven na Koroškem, ki je z deli pričelo v mesecu septembru. Zaključek del je predviden konec junija 2010. Skupna vrednost investicije znaša pol milijona evrov, od tega prispeva ministrstvo dve tretjini, občina pa eno. Posebej moramo poudariti, da smo z deli končno lahko pričeli tudi zaradi sodelovanja lastnikov, ki so bili pripravljeni prodati svoja zemljišča za ureditev pločnikov in izgradnjo komunalnih vodov.

Gradivo pripravile strokovne službe Občine Prevalje

Glavarstvo

Prebivalci naselja Glavarstvo so letošnje leto dočakali, da je tudi njihovo naselje dobilo novo podobo. V okviru projekta ureditve komunalnih vodov, ki smo ga pričeli izvajati v letu 2008, smo zgradili nov vodovod v dolžini 550 m, ločen sistem kanalizacije v dolžini 1100 m, plinovodno omrežje, javno razsvetlavo in rekonstrukcijo ceste z asfaltiranjem v dolžini 450 m. Vrednost celotne investicije je zanašala preko 240.000 EUR. Večino sredstev smo dobili iz naslova republiških taks in občinskega proračuna, del sredstev pa so prispevali tudi stanovalci s plačilom komunalnega prispevka. Na javnem razpisu je bilo izbrano podjetje VGP Drava Ptuj, ki je za vsa dela izbralo podizvajalca gradbeno podjetje SGD Ivartnik, d. o. o., Prevalje. Investicijo je vodilo Javno komunalno podjetje LOG Ravne na Koroškem, nadzor pa je izvajala Nataša Štern.

S sodelovanjem storjeno veliko

Bili smo izjemno veseli, da smo po večletnem prizadevanju Občine in Društva upokojencev Prevalje ter Nepremičninskega sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja, d. o. o., Mala ul. 5, Ljubljana, v mesecu novembru pričeli z izgradnjo prizidka k večstanovanjskemu objektu Trg 37, v katerem bo dvigalo. Z dograditvijo dvigala bo najemnikom izboljšal bivalni standard, gibalno oviranim in osebam s slabšim zdravstvenim stanjem pa bo omogočen normalen dostop do stanovanj.

V pritličju bo urejen nov vhod z vetrolovom. Na JZ strani objekta je predvidena nadstrešnica, ki bo pokrivala tlakovano teraso s klopmi, namenjeno druženju stanovalcev. Peš pot do objekta je obstoječa, asfaltirana. Terasa bo tlakovana s keramičnimi ploščami.

Projekt je izdelalo podjetje ARH DEKO d. o. o., Glavni trg 28, 2380 Slovenj Gradec, odg. vodja projekta je Pia Planinšec Koraca, univ. dipl. inž.arh, izvajalec del KOGRAĐ IGEM, d. o. o., Proizvodnja gradbenih materialov, Selovec 83 2373 Šentjanž pri Dravogradu.

Želimo si, da bi Nepremičninski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja, tudi pri ostalih večstanovanjskih objektih v prihodnjih letih nadaljeval s tem projektom.

Gradivo pripravile strokovne službe Občine Prevalje

Prenovljena knjižnica na Lešah

Ni naključje, da smo na dan splošnih knjižnic, 20. novembra, na Lešah odprli nov prostor – izposojevališče – za knjižnično gradivo. Ta dan knjižničarji namenjamo predvsem promociji knjižnic, knjižničarstva in tudi knjige. Unescov Manifest o splošnih knjižnicah med osnovna načela prišteva tudi pravico vsakega izmed nas do enakopravnega dostopanja do knjig in informacij in prav zaradi tega smo še posebej veseli, da so na občini Prevalje in Krajevni skupnosti Leše v stavbi osnovne šole in vrtca našli primeren prostor, ki smo ga zapolnili s svojo skromno opremo. Prejšnji prostor je bil neprimeren in neprivlačen in z izposojjo nismo mogli biti zadovoljni. V novem prostoru je »samo« 700 knjig premične zbirke, kar pomeni, da bomo knjižnično gradivo obnavljali večkrat letno in sledili potrebam in zahtevam uporabnikov. Kulturnemu društvu Leše in Hedviki Gorenšek se iskreno zahvaljujem za pomoč pri programu, gospodu Kupljenu, predsedniku KS Leše, pa za vso pomoč in »ročnost« pri pripravi prostora. Čeprav je izposojevališče odprto samo ob petkih od 15. do 16. ure, si sodelovanje želimo tudi z vrtcem in šolo. Pravljичne ure, ustvarjalne delavnice, predšolska bralna značka Petra Nosa so lahko prijetna popestritev učnovzgojnega procesa. Na Lešah si želimo čim več obiskovalcev, saj kljub temu da tudi zaradi neavtomatizirane izposoje ta prostor »diši« po starem, menim, da klasična knjiga ne bo izgubila na pomenu, saj je nezamenljiv pristen stik s trdo povezanimi tiskanimi listi in bolj ali manj domiselno oblikovano publikacijo. In nenazadnje: knjižnice imajo tudi pomembno ekonomsko vlogo, kar v današnji gospodarsko-ekonomski negotovosti ni zanemarljiv podatek.

Mag. Irena Oder, direktorica Koroške osrednje knjižnice dr. Franc Sušnik

Odprtje čebelarско-sadjarskega učnega centra

Najprej ideja, nato pa želja nekaj narediti za mlade rodove in tiste, ki jih zanima narava in življenje čebel. Pobuda je padla na plodna tla, moči sta združila Čebelarско društvo Prevalje in Sadjarско društvo Mežiške doline. Čebelarско društvo Prevalje šteje 47 članov in je bilo ustanovljeno leta 1914, letos obeležujejo 95-letnico delovanja. Zavedajo se svojega poslanstva. Z namenom da čebelarjenje predstavijo širšemu krogu ljudi svojega koroškega okolja, predvsem pa pridobijo in navdušijo mlade, so zastavili projekt vzpostavitve Čebelarско-sadjarskega učnega centra.

K sodelovanju so povabili tudi člane Sadjarškega društva Mežiške doline, ustanovljenega leta 2002, saj se obe dejavnosti med seboj prepletata in povezujeta. Društvo deluje na področju izobraževanja in skrbi za dvig kvalitete proizvodov ter skrbi za promocijo, kot so: Moštna gavda z izborom Moštne d'čve, sodelovanje na sejmi in drugih prireditvah ... Namen društva je ohranjanje in obnova travniških sadovnjakov. Vložnega je bilo veliko dela, vse je bilo seveda odvisno od finančnih sredstev.

Cilj je bil jasen: predstaviti čebelarstvo in sadjarstvo širši javnosti, osvestiti ljudi in izboljšati njihov odnos do narave in okolja ... Hkrati projekt prispeva k razvoju podeželskega turizma v povezavi

Nov čebelnjak je zasijal. Cilj postavitve je predstaviti čebelarstvo in sadjarstvo širši javnosti, osvestiti ljudi in izboljšati njihov odnos do narave in okolja ...

Uspehu čebelarjev in sadjarjev je nazdravil župan z medico.

z ohranitvijo okolja in njegovih naravnih ter kulturnih posebnosti in hkrati h krepitvi znanja.

Prijavitelj projekta je bil LAS Mežiške doline, sredstva pa je zagotovila Občina Prevalje, del iz programa Leader, svoj delež je prispevalo Čebelarско društvo Prevalje in Sadjarско društvo Mežiške doline. Na prvo nedeljo v septembru se je na kmečkem dnevu v sklopu Jesenskih srečanj na Prevaljah zbrala številna množica obiskovalcev Na Fari, tudi precej čebelarjev iz Avstrije, saj ČD Prevalje in ČD Pliberk že nekaj časa dobro sodelujeta in se povezujejo z ostalimi društvi iz avstrijske Koroške. Med drugimi gosti so bili predsedniki čebelarških društev Mežiške doline in praporščaki, veterinarica Vida Lešnik iz Nacionalnega veterinarskega inštituta Maribor.

Da se naši najmlajši niso dolgočasili, so bile za njih organizirane delavnice na temo čebelarstva in sadjarstva, izdelovali so svečke iz satnic in košarice za jabolka, niso manjkale stojnice s prodajo domačih dobrot, tradicionalna živalska tombola in žrebanje živih živali kot dobiček na tomboli. Prav je, da gremo v korak s časom, tudi z malimi koraki pridemo daleč in storimo veliko, toda ne smemo pa pozabiti na naše korenine in na ohranjanje tradicije za naše mlade rodove.

Anica Vogel

Medeni obrok za zdravje otrok

Letos sta OŠ in Vrtca Prevalje sodelovala v projektu Čebelarске zveze Slovenije v dobrodelni-izobraževalni akciji »En dan za zajtrk med slovenskih čebelarjev«, ki je potekala po vsej Sloveniji. Vsi so prejeli zgibanko s poučno vsebino o pomenu čebelarstva.

Cilj akcije je med in izdelke iz medu približati otrokom ter jim vzbuditi skrb za zdravo življenje, hkrati pa prek otrok seznaniti tudi starše o koristnosti medu v vsakdanji prehrani. Veseli smo, da akcijo podpira tudi soproga predsednika države gospa Barbara Miklič Türk.

V celem tednu so potekali izobraževalni programi o čebelah s sodelovanjem otrok in učencev pri urejanju kotičkov, likovnih izdelkov in pripravljanju učnih plakatov. V petek, 23. 11. 2009, pa so predstavili čebelarstvo po šolskem radiu. V sodelovanju s ČD Prevalje so v šestih razredih OŠ potekala predavanja o čebelah in pridelkih s poudarkom uporabe. Učenci so imeli medeno dobrotto za malico, prav tako pa je bila medena sladica zaključek kosila. Med odmori pa so se posladkali z medom v čebelarском kotičku, katerega so pripravili.

Anica Vogel

Foto: Franc Srekelj

Kmalu nov vrtec na Prevaljah

Gradivo pripravile strokovne službe Občine Prevalje

Na Prevaljah v okviru JVZIZ OŠ Franja Goloba Prevalje delujeta dve enoti vrtca: Enota Zgornji kraj in Enota Pod gonjami. Objekta, v katerih se izvaja predšolska vzgoja, sta zaradi dotrajanosti v takem stanju, da ne ustrezata več vsem zakonsko predpisanim normativom in otrokom ter zaposlenim ne zagotavljata več ustreznih pogojev za izvajanje predšolske vzgoje. Zaradi težav pri izvajanju predšolske vzgoje na Prevaljah smo na občini pristopili k izdelavi dokumenta, iz katerega je razvidno, da sta oba objekta, v katerih se izvaja predšolska vzgoja, nujno potrebna rekonstrukcije oziroma temeljite preureditve in širitve, ki pa zaradi tipologije obstoječih objektov, prostorskih omejitev, ni možna. Glede navedenega in zaradi visoke pričakovane cene rekonstrukcije, ki pa že v osnovi ne zagotavlja rešitve vseh navedenih zahtev in prednosti, kot jih prinaša novogradnja, smo po vseh analizah prišli do ugotovitve, da je najoptimalnejša rešitev izgradnja novega osrednjega vrtca na Prevaljah.

V letošnjem letu je Občina Prevalje pri podjetju Komunaprojekt, družbi za projektiranje, urbanizem, inženjering in posredovanje, d. d., iz Maribora, naročila idejni projekt

za novogradnjo vrtca. Z namenom, da bi za novi 12-oddelčni vrtec na Prevaljah izbrali najprimernejšo varianto, je župan imenoval strokovno komisijo, v kateri sodelujejo: Borut Bončina, Zdravko Fajmut, Tatjana Grahovac, Mira Hancman, Marija Ježovnik in Greta Jukič. Strokovna komisija je aktivno sodelovala in pomagala županu in občinski

upravi v vseh fazah postopka, od priprave strokovnih podlag za izdelavo projektne naloge do izbire idejnega projekta. Izdelan idejni projekt vrtca je rezultat nekajmesečnega skupnega dela. Idejni projekt je delo projektanta Petra Kocmuta. Pričetek del novogradnje vrtca na Prevaljah je predviden v letu 2010, zaključek pa v letu 2011.

Projekt ureditve centra Prevalj

Na arheološkem najdišču na Zagradu je bilo najdeno veliko kamnitega gradiva iz rimskega časa, ki je po strokovnem pregledu, pripadalo nagrobnim spomenikom značilnih za Norik.

(Norik je bila provinca rimskega imperija, ki so jo miroljubno priključili k rimski državi okoli leta 15. pred. Kr. Območje Norika v grobem obsega današnjo Štajersko, Koroško, Avstrijo Zahodno od Dunaja, Salzburg in delno še Bavarsko. Segal na severu neka do Donave, na zahodu do Recije in na vzhodu do Panonije).

Ohranilo se je precej ostankov teh spomenikov takih s figuralnim in drugim okrasom in takih, ki so del same konstrukcije. Drugače pa lahko gradivo razdelimo v osnovne skupine: edikula, ograja nagrobne parcele in sarkofag. Največkrat pa se pojavijo na Zagradu arhitekturni fragmenti in deli reliefov, ki pripadajo edikulam. Iz celotnega korpusa izstopa poleg sarkofaga še kip cen-

turiona. Manjkajo mu glava in noge od kolena navzdol ter spodnji del desne roke od komolca navzgor. Oblečen je v tuniko, prek katere mu od pasu navzdol visijo usnjeni resasti prameni, z levico drži težek vojaški plašč. Prsi mu pokriva spodaj listasto narezan oklep, ob levem boku nosi meč v nožnici, ki se na koncu konča z okovjem. Pri našem vojaku se pojavi t.i. Dosenortband, ki je značilen za 2. in 3. stoletje po Kr. Za takšno datacijo, v severski čas, torej od 193 - 235 po Kr. pa govori tudi, na oklepih poudarjeno mišičasto telo, kakor v našem primeru.

Zelo bogate edikule so bile opremljene s kipi. Kip iz Zagrada je najverjetneje pripadal eni takšnih. Njegova zadnja stran je detajlno oblikovana, zato je bil kip brez dvoma postavljen v zgornjem delu edikule, tipa baldahin.

Občina Prevalje se bogate dediščine iz Zagrada zaveda in si to želi predstaviti domačinom in širši javnosti. Na podlagi teh izhodišč je Koroški pokrajinski muzej predla-

gal izdelavo odlitkov kipa in reliefa z Atisem in Erotom (kopija tega nagrobnega spomenika še ni bila izvedena in se načrtuje tekom projekta), katera hrani Koroški deželni muzej v Celovcu. Izdelavo odlitka kipa smo naročili pri mag. Miranu Pflaummu. Sredstva za odlitek je donirala družba Fagot d.o.o, Slovenj Gradec.

Občinski arhitekt, urbanist Borut Bončina je narisal idejno zasnovo ureditve »Vandratskega trga«. Prostor za predstavitev arheoloških artefaktov se predvideva na območju današnje avtobusne postaje. Prevalje, kraj, ki je mesto brez meščanstva in javnih prostorov, a z obilico praznin med gradnjami, je čas zaznamoval z močnimi vrezninami. Vzdolž občestne gradbene linije se kot osnova predvideva postavitve zidu iz armiranega betona. Zid bi imel trapezoidno obliko in zagotovljeno stekleno nadstrešitev za pešce in artefakte. Prostor med cesto in zidom bi služil kot avtobusno postajališče, zid

pa kot ozadje za namestitev arhitekturnih fragmentov in delov reliefov, tako originalov kot kopij. Na južni strani zidu bi bilo urejeno zaščiteno parkirišče za osebne avtomobile z uvozom iz SZ strani in zamejitvijo z linijsko zasaditvijo dreves cigarovcev/ kisovcev.

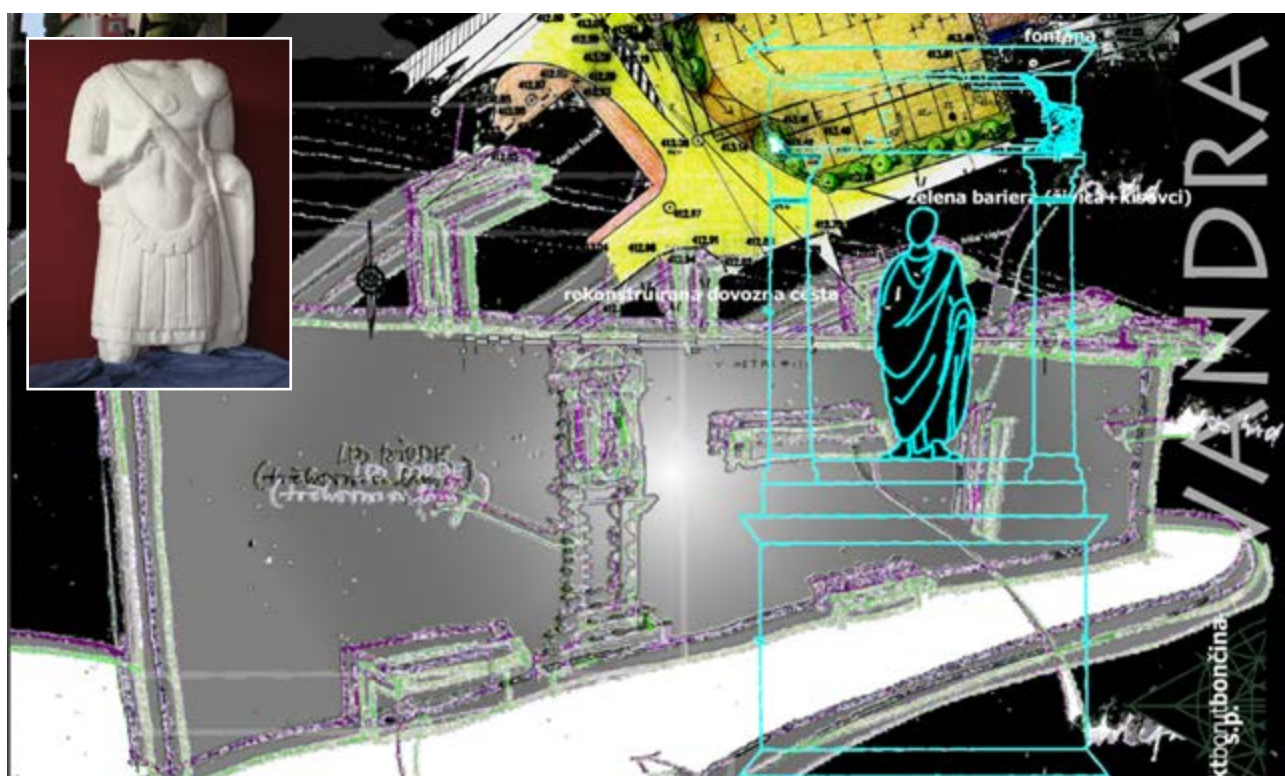
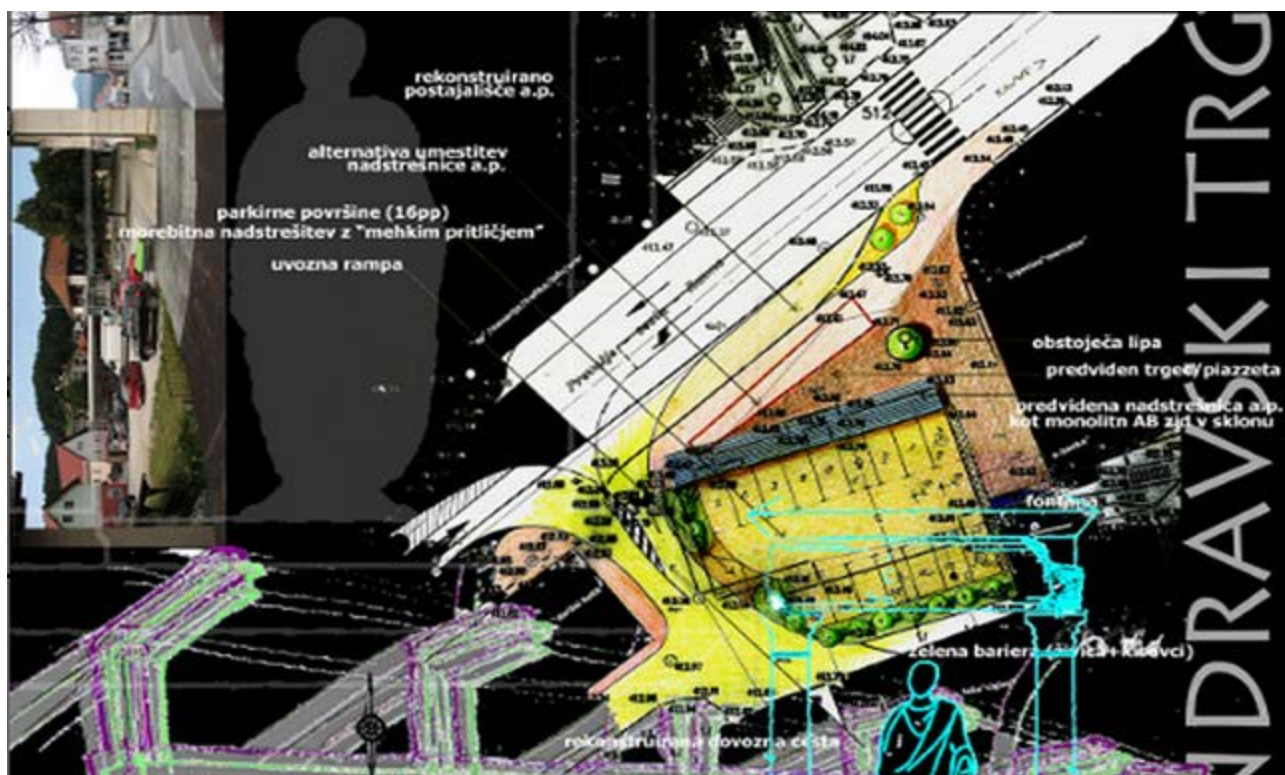
V želji po vzpostavitvi razlike med ohranjenim in predpostavljenim se bi obris nagrobne kapelice - tipa baldahin, oblikoval

bodisi kot ploskovni kovinski obris ali pa kot linijska robna označitev z vdolanimi LED lučmi sistema spreminjajočih barvnih vrednosti oz. t.i. RGB. Odlitki historičnih pomnikov bi bili na steno nameščeni na najrazličnejših distančnikih. V neposredni bližini zidu ali pa na njem bi se vgradil digitalni zaslon z dotičnim ekranom, ki bo nudil ustrezne podatke o artefaktih v risni/ pisni/ fonetični

obliki. Prav tako bodo na voljo prometno/ turistične/ prostorske informacije.

Kopija je izdelana z namenom, da se v novo nastajajoči trg v centru mesta Prevalje oziroma v vsakodnevno življenje na Prevaljah vključi kulturna dediščina, v našem primeru arheološka dediščina.

Maja Kumprej Gorjanc,
Borut Bončina

Nekaj podatkov o projektu– KOCEROD

Po večletnih pripravah smo pričeli z gradnjo objektov »KOCEROD-a« sočasno na obeh lokacijah v Občini Prevalje ter MO Slovenj Gradec. Projekt KOCEROD – vključuje izgradnjo Koroškega centra za ravnanje z odpadki (v nadaljevanju KOCEROD) za 12 občin Koroške razvojne regije s 74.077 prebivalci. Na podlagi pogodbe je MO Slovenj Gradec pooblaščen kot nosilka projekta za prijavo in izvedbo.

KOCEROD bo lociran na dveh lokacijah:

- na lokaciji Mislinjska Dobrava (MO Slovenj Gradec) se gradijo objekti za predelavo odpadkov (lokacija se nahaja v neposredni bližini obstoječega odlagališča Slovenj Gradec) to je sortirnica, objekt mehansko biološke predelave in kompostarna s spremljajočo infrastrukturo.
- na lokaciji Zmes (občina Prevalje), se gradi novo odlagališče za preostanek odpadkov po obdelavi.

Vrednost celotne investicije znaša cca 20 mio €. Od tega bo 65 % upravičenih stroškov prispeval Kohizijski sklad EU, 12 % država, preostalo pa 12 občin Koroške razvojne regije. Objekti naj bi bili zgrajeni do konca leta 2010, investitorju pa predani v obratovanje v letu 2011.

Z izgradnjo objektov bomo izpolnili evropske zahteve in standarde ravnanja s komunalnimi odpadki iz gospodinjstev, to je: zmanjšali količino odloženih odpadkov na odlagališču za dve tretjini. Danes na odlagališču konča 90 % vseh odpadkov iz gospodinjstev, po izgradnji KOCEROD-a pa bo odloženih na novem odlagališču največ do 30 % komunalnih odpadkov (pa še ti v predelani obliki z vsebnostjo manj kot 18 % ogljika v preostanku). Tako bomo iz 28.000 ton komunalnih odpadkov, ki letno nastanejo v regiji, predhodno izločili najmanj 10.000 ton uporabnih surovin, cca 9.000 ton predelali v frakcijo za gorivo in preostanek za kompost oziroma odložili na novem odlagališču.

Prej

Večkrat se postavlja vprašanje, zakaj toliko investirati v izločanje in predelavo odpadkov, če jih lahko enostavno zagrebemo pod zemljo. Potrebno je vedeti, da v prihodnje tovrstno razmišljanje ni več mogoče, in da bomo morali vsak pri sebi spremeniti odnos do odpadkov ter sprejeti odgovorno ravnanje z njimi, kot pogoj brez katerega življenje v sožitju z naravo ne bo več mogoče. Največ, kar lahko sami naredimo je, da preprečujemo nastajanje odpadkov v vsakodnevem življenju, če pa že to ni mogoče, pa da te odpadke ločujemo že v gospodinjstvih, tako da jih lahko pozneje sortiramo za recikliranje oziroma predelavo. Tako bomo iz odpadkov pridobili koristne snovi, za ponovno uporabo oziroma pridobili energijo in bistveno zmanjšali nastajanje toplogrednih plinov, ki nastajajo pri počasnem razkroju na odlagališčih, kot tudi zmanjšali porabo energije pri proizvodnji nove embalaže in izdelkov, zaradi ponovne porabe koristnih snovi.

Projekt »KOCEROD« sledi tako okoljskim kot soci-ekonomskim ciljem. Uspešnost ravnanja z odpadki pa

bo v veliki meri odvisna od nas samih in od naše pripravljenosti, da bomo z njimi ravnali drugače. Vsi novi objekti bodo zgrajeni v skladu s sodobnimi standardi ter v skladu z razumnimi in sprejemljivimi investicijskimi in obratovalnimi stroški ter na osnovi zahtev za popolno obvladovanje emisij snovi v zrak, vodo in tla. Vsi procesi predelave odpadkov bodo potekali v zaprtih prostorih, zrak pa bo pred izpustom iz njih prečiščen, tako v smislu prahu kot tudi smradu, skozi ustrezne filtre. Vse izcedne vode pa bodo zajete in vrnjene nazaj v krogotok.

Kratek opis objektov:

- kompostarne za ločeno zbrane BLOO (kapacitete 3.000 ton) in MBO za preostanek odpadkov (kapacitete do 22.000 ton);
- sortirnice za ločeno zbrane frakcije papirja, kartona, kovin in plastike (kapacitete 5.000 ton) ter demontaže za kovovne odpadke (kapacitete 3.000 ton);
- spremljajoče infrastrukture (elektronska mostna tehnika, parkirišča za osebna in dostavna vozila, upravni objekt, bazen za izcedne vode, bazen za požarno vodo, plato za strukturni material, trafostacija z dizel agregatom, vrečasti filter);
- odlagališča (na lokaciji Zmes v občini Prevalje), ki je namenjeno odlaganju preostanka odpadkov (ki jih nismo zajeli z ločenim zbiranjem) ter preostankom predelave odpadkov znotraj objektov predelave KOCEROD (kapacitete 108.000 m³).

Potem

Pripravil: Ivan Plevnik, vodja projekta

Malinek

Podjetje IVARTNIK SGD, d. o. o., Na produ 105, Prevalje je v letu 2009 zaključilo izgradnjo projekta »Komunalna oprema zazidave Malinek z dovozno cesto«.

Izraz »Komunalna oprema zazidave Malinek z dovozno cesto« predstavlja pripravo zemljišč za individualno stanovanjsko gradnjo enodružinskih objektov, z vso pripadajočo infrastrukturo. Opredeljuje potrebno zemljišče, stroške projektne dokumentacije, parcelacijo in izgradnjo komunalne infrastrukture; vodo-vodni priključek, kanalizacijski priključek (jašek), elektro priklp, telekom priklp, Catv priklp, asfaltirane dostopne ceste, javno razsvetljavo, dostop do pešpoti in lastno čistilno napravo 150 PE.

Ureditveno območje se nahaja JV od domačije Malinek na pobočju Z od regionalne ceste Poljana–Holmec. Locirano je cca. 1,5 km od naselja Poljana ter cca. 2,5 km od bivšega mejnega prehoda Holmec.

Skupna površina zemljišča znaša 16.119,00 m² in zajema 23 gradbenih parcel. Na prodaj je še 11 parcel v izmeri od 814,00 m² do 900,00 m². Cena za m² komunalno urejenega zemljišča znaša 60,00 EUR + 20% DDV.

Perzonali

Podjetje Slatin, d. o. o., Ravne na Koroškem je v mesecu novembru 2009 pričelo z gradnjo stanovanjskega bloka. Na mestu stanovanjskega bloka Perzonali 30, bodo zgradili nov večstanovanjski objekt. Po projektu, ki ga je izdelalo podjetje Kograd Igem, d. o. o., Šentjanž pri Dravogradu, projektantka Natalija Kotnik, udia, je predvideno 29 stanovanjskih enot. Dovoz bo urejen z obstoječe javne poti na zahodni strani, parkirišča pa na južni strani predvidenega objekta. Vrednost celotne investicije znaša preko 1.1 mio EUR. Stanovanja bodo vseljiva septembra 2010.

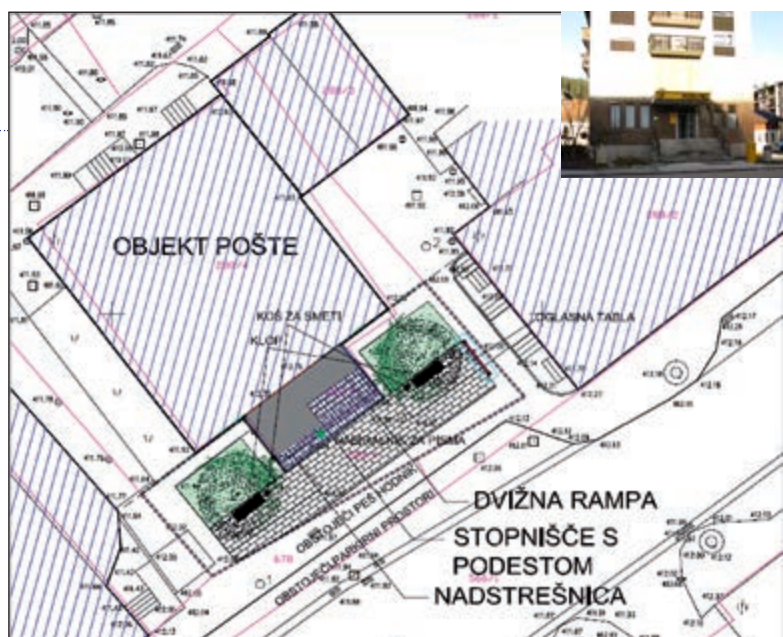
Predvideno je, da naj bi v projektu sodelovala tudi občina in Stanovanjski sklad Republike Slovenije, ki bi naj odkupila od 10 do 14 stanovanj.

Pošta

Pošta Prevalje bo dobila nov vhod. Z rekonstrukcijo obstoječega, nevarnega, neprimerne in predvsem nedostopnega vhoda za invalide in mamice z vozički bodo zagotovili možnost dostopa v poslovne prostore brez arhitektonskih ovir. Obstoječe stopnišče bodo odstranili in nadomestili z novim dvoravnim stopniščem s podestom. Na vzhodni strani stopnišča bodo namestili dvižno rampo za invalide, ki se naveže na skupni vhodni podest pred obstoječim vhodom v pošto. Nad celotnim vhodnim prostorom bodo postavili novo nadstrešnico.

Vodstvo Pošte Slovenije je Občini Prevalje zagotovilo, da ima v svojem poslovnem načrtu predvidena investicijska sredstva za ureditev dostopa v poštne prostore in da bo takoj po izdaji gradbenega dovoljenja pristopila k izbiri izvajalca del. Pričetek del predvidevajo spomladi leta 2010. Pošta Slovenije je gradbeno dovoljenje že pridobila. Projekt je izdelalo podjetje Biro Godec, Sanja Godec, s. p., Ravne na Koroškem.

Gradivo pripravile strokovne službe Občine Prevalje

Krožišče Murko

V mesecu novembru 2009 sta Ministrstvo za promet in Občina Prevalje podpisala sporazum o ureditvi glavne ceste G2-112/1255 Poljana–Prevalje na odseku od Špara do krožišča Na Fari. Predvideno je, da bi z deli pričeli v letu 2010 in zaključili v letu 2011.

Po projektu, ki je v končni recenziji, je predvidena rekonstrukcija celotnega cestišča, ureditev obojestranskih pločnikov in kolesarskih stez, izvedbo tretjih zavijalnih pasov, obnova javne razsvetljave, kanalizacije in vodovoda ter ureditev odvodnjavanja, prestavitve plinovoda, TK vodov in električne napeljave ter izgradnja krožišča na območju stanovanjske hiše Murko.

Celotna vrednost investicije po projektantskih predračunih zanaša okoli tri in pol milijone evrov, od tega naj bi ministrstvo zagotovilo sedemdeset odstotkov, občina pa trideset, kar je v znesku več kot milijon evrov.

Z realizacijo projekta bomo zagotovili večjo prometno varnost vseh udeležencev v prometu, posebej šoloobveznih otrok,

saj ob tem odseku državne ceste poteka šolska pot, prav tako pa bodo svojo pot dobili kolesarji, ki sedaj vozijo po pločniku ali kar po cesti. Z vidika cestno-prometne varnosti bo ureditev krožišča pri Murku

pripomogla k zmanjšanju števila prometnih nesreč na tem odseku, prav tako pa bo odvijanje prometa bistveno bolj tekoče, uvoz k trgovskemu centru pa bo veliko bolj varen.

Mejni prehod Holmec kmalu z novo vsebino

Mejni prehod Holmec, kraj zgodovinskega pomena, dobiva novo podobo in sčasoma tudi novo vsebino. Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj se je na podlagi vloge Občine Prevalje, predloženega programa in pozitivnega mnenja Regionalne razvojne agencije za Koroško odločila, da občina izpolnjuje pogoje za prevzem objektov, ker s programom izkazujemo javno razvojni interes.

Občina Prevalje in sosednja avstrijska Mestna občina Pliberk sta že pred letom 2008 začeli skupaj načrtovati to lokacijo, po vključitvi Slovenije v schengensko območje, pa sta vodili aktivnosti za prevzem zapuščenih objektov na mejnem prehodu. Občini na tem območju načrtujeta skupno poslovno, turistično-rekreacijsko in spominsko cono.

Objekti so v zelo slabem stanju in propadajo, zato smo pristojno ministrstvo že večkrat pozvali, da čim prej zaključijo postopek prenosa objektov.

V mesecu novembru letošnjega leta je glede na pridobljeno gradbeno dovoljenje Ministrstvo za javno upravo pričelo rušenje nadstrešnic na območju mejnega prehoda Holmec. Dela izvaja gradbeno podjetje Slemenšek, d.o.o. Z odstranitvijo boksov in nadstrešnice ter rekonstrukcijo ceste se bo izboljšala pretočnost in povečala varnost vseh udeležencev v prometu.

Bodi preVIDEN

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Prevalje je skupaj z učenci prometnega krožka Osnovne šole Franja Goloba Prevalje v četrtek, dne 15.10.2009 izpeljal stalno akcijo s sloganom **Bodi previden**. Cilj akcije je, da se opozori vse pešce na nujnost uporabe kresničk in odsevnih teles v temi, mraku in megli, ki zagotavljajo večjo varnost pešcev.

Ob 18. uri so člani Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu in učenci prometnega krožka OŠ Franja Goloba Prevalje pričeli z akcijo **Bodi previden**.

Razdelili so se v tri skupine, ki so na območju Prevalj ustavljale mimoidoče pešce,

Foto: Emil Persek

Hitrost ubija.

Člani prometnega krožka OŠ Prevalje in člani SPVCP Občine Prevalje

PEŠCI, v mraku in temi lahko z odsevniki in svetlimi oblačili poskrbimo, da nas bodo vozniki na cesti lažje opazili!

z njimi spregovorile o pomembnosti uporabe odsevnih teles v temi in jim razdelile kresničke, odsevne trakove in zloženko. Mimoidoči so bili presenečeni in hkrati veseli brezplačnega darila ob tej akciji.

Otroci so jih opozarjali, da v mraku, temi ali ob slabši vidljivosti (zaradi megle, dežja ali sneženja) vozniki pešce ob cesti le stežka opazijo. Pešci pa lahko sami veliko naredimo za to, da nas vozniki prej opazijo in še pravočasno reagirajo.

Akcija je bila zelo uspešna, saj so razdelili vse kresničke in odsevne trakove ter zloženko v slabi uri.

Zato naj velja opozorilo Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Prevalje:

- **VOZNIKI, BODITE POZORNI, DA BOSTE DOVOLJ ZGODAJ OPAZILI PEŠCE NA CESTI, ŠE POSEBEJ STAREJŠE IN OTROKE!**
- **PEŠCI, V MRAKU IN TEMI LAHKO Z ODSEVNIMI IN SVETLIMI OBLAČILI POSKRIBIMO, DA NAS BODO VOZNIKI NA CESTI LAŽJE OPAZILI!**

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Prevalje

Tekmovanje v spretnostni vožnji z osebnimi avtomobili

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Prevalje in Združenje šoferjev in avtomekanikov Ravne na Koroškem sta v soboto, 7.11.2009, organizirala tekmovanje v spretnostni vožnji z osebnimi avtomobili na športnem igrišču na Prevaljah.

Tekmovanja so se lahko udeležili vsi vozniki z veljavnim vozniškim dovoljenjem B kategorije. Za pokal SPVCP v spretnostni vožnji se je pomerilo 12 udeležencev, od tega je bilo 9 moških in 3 ženske. Tekmovalci so se preizkusili v sedmih nalogah, ki so

Foto: Anton Matijavec

Člani SPVCP in ZŠAM
Ravne na Koroškem z zmagovalci

Ocenjevanje natančnosti ustavljanja

zajemale od natančnosti ustavljanja, vožnje med deščicami, približevanja oviri, do bočnega parkiranja, pri čemer so jih ocenjevali sodniki na podlagi strogih kriterijev.

Med prvo trojico sta se uvrstili kar dve ženski tekmovalki, na tretje mesto Meta Tasič Bukovec, na drugo mesto Petra Polovšak, na prvo mesto pa Jože Valenci.

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Prevalje

Da bi bile Prevalje varnejše!

Naš slogan – NA POMOČ, katerega gojimo v sebi že vrsto let, me pogosto prisili k razmišljanju, kako doživljamo življenje v prijetni in varni okolici, kako podoživljati trenutke varnosti, na kakšen način spodbuditi občane k razmišljanju, da lahko sami storijo največ za svojo varnost in varnost soobčanov, ter s tem prispevajo svoj delček v mozaik varnosti in blaginje, za katero se trudimo gasilci s pomočjo Občinske uprave. Ko se bo na pristojne službe v občini, kot so gasilci, drugi reševalci in ne nazadnje občinsko upravo prenehalo verbalno napadati z mislijo, »meni se to ne more zgoditi«, bo na Prevaljah ži-

Bodoči mladi gasilci

vljenje vsekakor še lepše. Še posebej me veseli, da se lahko prvič od izida Prevaljskih novic predstavimo tudi gasilci Prostovoljnega gasilskega društva Prevalje. Prostovoljno gasilsko društvo Prevalje je enota III. kategorije in pokriva krajevne skupnosti Holmec, Leše, Šentanel, Prevalje in Strojno. Začetki organizirane požarne brambe segajo v daljno leto 1827, oziroma leto 1833, saj iz tega leta posedujemo zapiske in načrte, kateri nesporno dokazujejo obstoj gasilstva na Prevaljah. Kot zanimivost pa velja omeniti večji požar v sosednjem Guštanju v letu 1853, katerega so gasili prevaljski gasilci in je omenjen v časopisu Bleiweisove novice iz istega leta. Kasneje, ob uvedbi zakona o društvih, katerega je s posebno uredbo predpisala Marija Terezija, pa smo se leta 1873 iz požarne obrambe preimenovali v Gasilsko društvo Prevalje.

Danes društvo šteje 145 članov in nekaj več kot 30 otrok, kateri so razvrščeni v kategorije pionirjev in mladincev. V vodstvu društva, katerega predstavljata predsednik društva Mirko Sekavčnik (gasilski častnik I. stopnje) in poveljnik društva Andrej Stermec (višji gasilski častnik), se posebej trudimo s posameznimi ukrepi zagotavljanja požarne varnosti na Prevaljah. V društvu organiziramo razna izobraževanja, vaje in simulacije različnih nesreč in tako poizkušamo dvigniti operativni nivo delovanja našega društva, saj le s takšnim načinom delovanja lahko zadostimo slovenski zakonodaji in ne

PGD PREVALJE

nazadnje, s takšnim urjenjem hkrati poskrbimo, da so naši člani pripravljeni na nepredvidljivost nesreč pri katerih smo oziroma še bomo posredovali.

V povprečju naši člani posredujejo pri 20–25 intervencijah letno, kar nas uvršča nad povprečje delovanja Prostovoljnih gasilcev v Sloveniji. Da pa se soočamo s kadrovsko težavo pri opremljenosti članov, je druga plat naše zgodbe; za odpravo katere se bomo prostovoljni gasilci v Sloveniji morali še kako potruditi, saj se nam operativcem, ki opravljamo to humano poslanstvo, ne nudi nobenih ugodnosti, še manj pa plačila, ampak se na nas prelaga vedno več objektivne in kazenske odgovornosti. Prav zato v naše vrste vse redkeje vstopajo novi člani, čeprav verjamem, da mladini humanost ni tuja in jim vedno znova dokazujemo, da je naše delo polno adrenalina in pozitivnega druženja. Mogoče pa je za nastalo vrzel kriva tudi sama zakonodaja, katera definira operativnega gasilca kot psihofizično sposobno, zdravniško pregledano osebo, katera mora imeti opravljen osnovni in nadaljevalni izpit za gasilca. Zaradi tega Prostovoljno gasilsko društvo že dolgo ne velja več za ustanovo oziroma društvo, v katero se včlanjujejo osebe, katere ne uspejo na drugih področjih in jim je le do izrabe prostega časa. Poleg operativnega delovanja pa nikakor ne smemo pozabiti na splošno društveno dejavnost, katera nas povezuje že skoraj 180 let. Zato v društvu organiziramo razne predstave, družabne igre in tekmovanja, z veseljem pa se udeležujemo tudi ostalih prireditev tako znotraj občine Prevalje kakor tudi širom po Sloveniji in tujini. Kakor vsa Gasilska društva v Sloveniji, se tudi sami spopadamo s problemi financiranja, saj nam država s svojo zakonodajo predpisuje oziroma postavlja vedno večje zahteve glede meril organiziranosti in opremljenosti. Predvsem zaradi tega smo se v društvu prisiljeni prijavljati na posamezne razpise Evropske unije, s katerimi poskušamo zapolniti vrzel v financiranju za vzdrževanje doma in nabavo opreme po veljavni zakonodaji.

Tako smo letos uspeli na razpisu LAS-a (lokalne razvojne agencije) Mežiške doline, ter tako ob izdatni pomoči občinske uprave in ALP- Peca, d. o. o., izpeljali projekt Požarna varnost na koroškem podeželju. V okviru tega projekta smo v društvu uredili manjšo učilnico in spremljajoče sanitarije, ter nabavili učne pripomočke, kot so računalniki, projektor, ozvočenja, brez katerih si danes ne znamo

Ko bom velik, bom gasilec.

predstavljati sodobne izvedbe predavanj. Poleg naštetega smo izvedli več učnih delavnic, tako za osnovnošolsko mladino, kakor tudi razne predstavitve za naše člane in širšo javnost. Prav posebno smo zadovoljni, da smo uspeli izdati zloženko s še kako pomembnimi podatki o gasilskih društvih v naši dolini, načinih ukrepanja ob raznih nezgodah in požarih, opremili pa smo jo tudi s pomembnimi telefonskimi številkami.

V čast si štejemo tudi organiziranje brezplačnega servisa gasilnikov, ki smo ga izvedli v dveh terminih (pomlad-jesen). Odziv pa je bil izredno slab, kar še posebej potrjuje moje razmišljanje, ki sem ga predstavil v uvodu. Seveda pa moram poudariti, da denarna sredstva, katera nam bodo refundirana, predstavljajo zgolj 30% vrednosti opravljene investicije, pa čeprav nismo vključili prostovoljnega dela, ki je bilo opravljeno.

Zato se ob tej priliki še enkrat zahvaljujem Občini Prevalje, podjetjem, še posebej pa Vam drage občanke in občani, kateri nam s svojo donacijo omogočate naše nesebično in humano poslanstvo.

Z gasilskim pozdravom NA POMOČ !

Andrej Stermec, VGČ, poveljnik PGD Prevalje

ZA VEČJO OBVEŠČENOST OBČANOV

Lizbonska pogodba – nov mejnik Evropske unije

21. stoletje – priložnost za novo podobo

Smernice splošnega svetovnega razvoja in moderni izzivi so v 21. stoletju postali nerešljiva naloga za nekatere zastarele institucije in aparate delovanja Evropske unije. Da bi se lahko spoprijeli z globalizacijo gospodarstva, demografskim razvojem, oskrbo z energijo ali novimi grožnjami na področju varnosti, je morala unija nujno reformirati ter izboljšati institucionalno ureditev ter zagotoviti učinkovit in uspešen način dela na različnih področjih. Ob vsem je potrebno trdno varovati temelje demokracije in ščititi posameznika v vsakdanjem življenju, ki lahko uveljavlja svoje interese in aktivno sooblikuje poli-

tiko. Vse to naj bi prinesla Lizbonska pogodba.

Lizbonska pogodba

Za podrobnejšo razlago Lizbonske pogodbe je na teh straneh občutno premalo prostora. Lahko pa navedemo nekatere dejstva in opozorimo na nekatere vire, ki bodo koristili vsem, ki bi želeli poglobiti znanje.

Na začetku lahko zapišemo, da delovanje znotraj Evropske unije sloni na posameznih pogodbah, podpisanih s strani držav članic, ki so skušale zagotoviti nemoteno delovanje institucij in zagotavljati največjo učinkovitost (»Pogodba

iz Nice», »Amsterdamska pogodba«, »Maastrichtska pogodba«). Bolj kot vse njene predhodnice, je Lizbonska pogodba naletela v nekaterih državah na silne dvome in neodobranja. Vse to je bilo podkrepjeno z neugodno gospodarsko klimo in globalnimi grožnjami, ki so v zadnjem času pri ljudeh vcepili zavest nezaupanja in strahu pred izgubo lastne identitete.

Prav zaradi tega je pomembno, da Lizbonske pogodbe ne sodimo brez poznavanja določenih dejstev. Resnica je namreč v ugotovitvi, da Evropska unija za svoje preživetje in uspešno pojavljanje na svetovni sceni Lizbonsko pogodbo potrebuje. Voditelji držav in vlad Evropske unije so 13. decembra 2007 podpisali Lizbonsko pogodbo in tako končali večletna pogajanja o institucionalnih zadevah. Lizbonska pogodba spreminja sedanji pogodbi o Evropski uniji in Evropski skupnosti, vendar ju ne nadomešča. Evropska unija bo z njo dobila potrebni pravni okvir in orodja za spopadanje s prihodnjimi izzivi in za uresničevanje zahtev državljanov.

Z Lizbonsko pogodbo bo Evropa postala bolj demokratična in preglednejša, učinkovitejša, pravičnejša in vplivnejša na svetovnem prizorišču. Kljub vsemu naštetemu, pa je bilo veliko težav pri nekaterih državah članicah pri procesu ratifikacije. Nacionalne vlade teh držav so hote ali nehote Lizbonsko pogodbo prikazovale kot sredstvo še večjih krivic. Orodje, ki bo naredilo »Evropo dveh polov« in aparat, ki bo izničil nacionalne interese ter identitete in onemogočil preživetje manjših držav.

Države članice so si same izbrale način ratifikacije v skladu s svojimi ustavnimi pravili. V skladu s členom 6 Lizbonske pogodbe začne ta pogodba veljati 1. januarja 2009, če so deponirane vse listine o ratifikaciji, sicer pa prvi dan meseca, ki sledi deponiranju zadnje listine o ratifikaciji. Po ponovnem glasovanju na Irskem je sedaj vseh 27 držav članic EU potrdilo Lizbonsko pogodbo. Irski

volivci so 16 mesecev po zavrnitvi Lizbonske pogodbe na prvem referendumu tokrat pogodbo potrdili. Irska vlada je pristala na drugi referendum, ko je EU Irski dala več zagotovil o tem, da uveljavitev Lizbonske pogodbe ne bo vplivala na nevtralnost Irske, poleg tega pa bodo lahko države EU ohranile svojega člana Evropske komisije. 10. oktobra 2009 je Lizbonsko pogodbo ratificirala še Poljska in 3. novembra kot zadnja članica tudi Češka.

Slovenija in Lizbonska pogodba

Slovenija je Lizbonsko pogodbo ratificirala v Državnem zboru 29. januarja 2008 s prepričljivo večino (74 glasov od 90). S čimprejšnjo ratifikacijo pogodbe si je Slovenija kot predsedujoča Svetu EU prizadevala dati pozitiven zgled za ratifikacijske postopke v drugih državah članicah. Lizbonska pogodba prinaša pomembne spremembe za Unijo kot celoto, saj je njen namen povečati učinkovitost ter doprinesiti k izboljšanju delovanja EU kot celote. Pozitivne spremembe ter novosti na področju državljanских pravic Unije, temeljnih človekovih pravic, socialne politike ter večje demokratičnosti in transparentnosti pri odločanju v EU zadevajo vse države članice in jih bomo seveda deležni tudi Slovenci. Slovenija bo z Lizbonsko pogodbo pridobila na številu evropskih poslancev, saj le-ta predvideva osem slovenskih predstavnikov v Evropskem parlamentu (trenutno jih imamo 7), povečal pa se bo tudi vpliv nacionalnega parlamenta na postopek sprejemanja odločitev na ravni Evropske unije.

Kako do podrobnejših informacij?

Za podrobnejše informacije o Lizbonski pogodbi pa obiščite spletne strani:

<http://www.evropa.gov.si/si/lizbonska-pogodba/>

http://europa.eu/lisbon_treaty/index_sl.htm

Borut Iršič

Informacijska točka Europe Direct A.L.P. Peca

Upravna enota Ravne na Koroškem

Novosti s področja upravno notranjih zadev:

1. Potne listine

- Nove potne listine smo pričeli izdajati 29. junija 2009.
- To so biometrične potne listine druge generacije z dvema prstnima odtisoma.
- Prstni odtisi imetnika se hranijo do vročitve potne listine in se za druge namene ne smejo uporabljati.
- Sedanje potne listine se lahko uporabljajo do izteka njihove veljavnosti.

2. Vozniška dovoljenja

- Zaradi uskladitve z evropskimi direktivami smo 13. 9. 2009 pričeli izdajati nova voziška dovoljenja v obliki polikarbonatne kartice.
- Izdeluje jih CETIS.
- V skladu z novim Zakonom o varnosti v cestnem prometu veljajo sedanja voziška dovoljenja še deset let od uveljavitve navedenega zakona, t.j. najkasneje do 30.4.2018. Do tega datuma bodo morali vsi imetniki voziških dovoljenj na sedanjih obrazcih le-ta zamenjati za nova, obdržali bodo vse pravice, ki izhajajo iz že izdanih voziških dovoljenj.

3. Dovoljenja zakonitega zastopnika za potovanje otrok v tujino

Z novelo Zakona o potnih listinah, ki velja od 16. junija 2009, je bilo ukinjeno dovoljenje zakonitega zastopnika za otroke do

dopolnjenega 15. leta starosti, ki v tujino ali iz tujine potujejo brez spremstva zakonitega zastopnika. S tem dnem postopka potrjevanja teh dovoljenj na upravni enoti ni več. Za potovanje mladoletnega tujca v Bosno in Hercegovino pa je po njihovih predpisih potrebno soglasje zakonitega zastopnika. Obrazec lahko dobite v sprejemni pisarni UE.

4. Elektronska vloga za izdajo dovoljenja za izvedbo javnega shoda oziroma prireditve

Organizatorji javnih prireditev lahko od 16. junija 2009 naprej vlogo za izvedbo javnega shoda oziroma prireditve oddajo tudi elektronsko. Vloga mora biti podpisana z varnim elektronskim podpisom s spletnim kvalificiranim potrdilom. Elektronska prijava in elektronska vloga sta objavljeni na spletnih straneh e-uprave (<http://e-uprava.gov.si/e-uprava>, v rubriki Kultura in šport, Javne prireditve).

5. Možnost vpogleda v Centralni register društev, Register političnih strank in evidenco ustanov

Na spletnem portalu Ministrstva za notranje zadeve je od 23.1.2009 naprej možen vpogled v podatke Centralnega registra društev, Registra političnih strank in evidenco ustanov. Vsak posameznik lahko iz te računalniške evidence pridobi podatke o kateremkoli

registriranem društvu, politični stranki ali ustanovi. Aplikacija je dostopna vsem uporabnikom svetovnega spleta. Aplikacijo, ki omogoča ta vpogled, poiščete na naslednji spletni strani MNZ: <http://www.mnz.gov.si> pod rubriko: «Pogosto iskane vsebine» - »Društva, politične stranke, ustanove, javne prireditve, volitve».

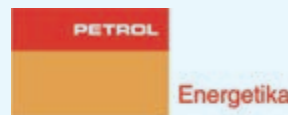
- Ministrstvo za javno upravo je v maju 2009 Upravni enoti Ravne na Koroškem

izdalo dovoljenje za opravljanje postopkov VEM – vse na enem mestu, tako da bomo še naprej opravljali storitve v zvezi z registracijo samostojnih podjetnikov in gospodarskih družb z omejeno odgovornostjo. Sistem e-VEM je od 01.06.2009 tehnološko združen v en skupni sistem za samostojne podjetnike in gospodarske družbe. Na točkah VEM potrebujete osebni dokument in svojo davčno številko (za samostojne podjetnike). Če

storitve opravlja pooblaščenec, mora predložiti tudi pooblastilo za opravljanje postopkov. Pri nekaterih postopkih je treba priložiti določene priloge, prav tako pa morate referentu posredovati nekatere podatke, ki jih bo v vašem imenu prek portala e-VEM posredoval pristojnim ustanovam. Vse storitve, ki jih nudijo točke VEM, so brezplačne.

Vlasta BOŽNIK, načelnica UE

Izvajanje koncesijske pogodbe v Občini Prevalje

V Petrolu Energetiki, d. o. o., kot sodobno organiziranem podjetju za celostno energetsko oskrbo, svojim sedanjim in novim odjemalcem ponujamo možnost konkurenčne oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom in ostalimi energetskimi mediji. Poleg proizvodnje in distribucije energetskih medijev trgujemo z energenti, izvajamo naložbe s področja industrijske in komunalne energetike, pripravljamo projekte in izvajamo tehnično svetovanje na področju povečanja energetske učinkovitosti ter tako svojim odjemalcem zagotavljamo celostno ponudbo v oskrbi z energetskimi in okoljskimi storitvami.

V slovenskem prostoru prevzemamo vido in aktivno vlogo pri oskrbi odjemalcev v energetsko intenzivnih panogah, ter pri oskrbi odjemalcev v geografsko povezanih lokalnih skupnostih.

Poleg zaokroženih gospodarskih območij Ravne in Štore ter geografsko povezanih lokalnih skupnosti Ravne, Prevalje, Mežica in Drovograd, smo v letu 2009:

- pripojili Petrol Toplarno Hrastnik, ki je postala Poslovna enota Hrastnik,
- prevzeli v upravljanje energetsko infrastrukturo v TPF (Third Party Financing) projektih po celotnem območju Slovenije (kotlovnice v Begunjah, Brežicah, Murski Soboti, kogeneracija

Martex Nova Gorica, kogeneracija Uni-or Zreče in trigeneracija Tehnološki park Ljubljana), podpisali pogodbo za izvajanje gospodarske javne službe systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina na celotnem območju občine Muta in

- podpisali pogodbo za izvajanje gospodarske javne službe distribucije toplote v Občini Hrastnik.

Družba Petrol Energetika in Občina Prevalje sta 8. novembra 2002 za obdobje 30 let podpisali koncesijsko pogodbo za izvajanje gospodarske javne službe systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

V občini Prevalje je bilo v obdobju od leta 2003 do 2009 dograjenega 6.367 m plinovodnega omrežja in 143 priključkov. Družba je v letošnjem letu izdala 16 soglasij za priključitev na omrežje zemeljskega plina in zgradila 150 m plinovodnih priključkov. Na odločitev porabnikov v zvezi s priključitvijo na omrežje zemeljskega plina je v veliki meri vplivalo tudi intenzivno spreminjanje cen zemeljskega plina na svetovnem tržišču, finančna kriza in recesija v gospodarstvu.

V skladu s Skupno koncesijsko pogodbo je Petrol Energetika izvajala redno in investicijsko vzdrževanje, organizirala 24 urno dežurno

službo, zagotavljala kontinuirano in kakovostno dobavo zemeljskega plina in vodila ter vzdrževala kataster distribucijskega omrežja v digitalni obliki. V letošnjem letu je Sektor za investicije in upravljanje koncesij v vodenje prevzela mag. Darinka Potočnik, ki poudarja, da bo Petrol Energetika tudi v prihodnje bodočim odjemalcem nudila strokovno pomoč ter tehnično svetovanje pri preureditvi kotlovnice, konkurenčno izvedbo plinskih kotlovnice in svetovanje pri vprašanih glede dviga energetske učinkovitosti in morebitnega znižanja stroškov.

Petrol Energetika ima dolgoletne izkušnje na področju vodenja in upravljanja energetskih sistemov in si bo prizadevala, da bo tako občanom in ostalim porabnikom zagotavljala dolgoročno, zanesljivo, varno in tržno konkurenčno oskrbo z zemeljskim plinom.

Zemeljski plin je ekološko in cenovno najugodnejši energent, zato družba Petrol Energetika bodočim odjemalcem omogoča ugodno financiranje opreme za plinske kotlovnice.

Zainteresirani odjemalci lahko dodatne informacije pridobijo na telefonski številki 02 870 6161 (mag. Polona Štumpf). Oblikovali vam bomo individualno ponudbo, prilagojeno vašim potrebam.

Mojca Kert Kos, direktorica Petrol Energetika, d. o. o.

Primeren čas za razmislek o zamenjavi energenta

Zaradi nizkih temperatur že v začetku oktobra se je kurilna sezona v letošnjem letu začela precej zgodaj. Tudi izkušnje iz preteklih let kažejo, da postajajo kurilne sezone vse daljše, zato je smiselni razmislek o zamenjavi obstoječega energenta s cenovno konkurenčnim in okolju prijaznim zemeljskim plinom. Energetski stro-

kovnjaki vam bodo sicer svetovali prehod na obnovljive vire energije, ampak njihova uporaba je zaenkrat še dokaj omejena, kar še posebej velja za urbana oziroma večstanovanjska naselja. Tudi zaradi promocije uporabe OVE, se vse premalo gospodinjstev odloča za zemeljski plin, ne glede na razvejanost in dostopnost

plinovodnega omrežja, ki sega skorajda že do vsakega gospodinjstva.

V času, ko se vedno bolj soočamo s posledicami podnebnih sprememb, je razmislek o prehodu na zemeljski plin še posebej utemeljen in okoljsko odgovoren. V primerjavi s premogom in nafto zemeljski plin vsebuje

zanemarljivo malo žvepla, precej nižje so tudi ostale vrednosti škodljivih snovi, ki se sproščajo pri gorenju, kot so CO₂, ogljikov monoksid, dušikovi oksidi. Prav tako praktično ni prašnih delcev, ki so hud onesnaževalec urbanih naselij. Pri zgorevanju zemeljskega plina se v zrak sprošča kar za tretjino manj CO₂ kot pri zgorevanju premoga ali kurilnega olja, ki je eden od glavnih povzročiteljev učinka tople grede in segrevanja ozračja.

Slovenija ima dostop do različnih virov zemeljskega plina v Severni Afriki, Rusiji in državah Evropske unije. Za zadovoljevanje povečane porabe zemeljskega plina v zimskih mesecih pa distributerji uporabljajo tudi zakupljene kapacitete v podzemnih skladi-

ščih zemeljskega plina v Avstriji in na Hrvaškem. Gospodinjski odjemalci v Sloveniji imajo zagotovljeno neprekinjeno dobavo zemeljskega plina, saj sodijo med tako imenovano zaščiteni skupino odjemalcev, za katere nikoli ne sme zmanjkati zemeljskega plina.

Zemeljski plin je cenovno konkurenčen energent tako glede same investicije kot tudi končne porabe v gospodinjstvih. Še posebej, če se novi odjemalci odločajo za kondenzacijske kotle, ki zaradi dobrega izgorevanja za 30 odstotkov zmanjšajo porabo energije. Tudi končna cena zemeljskega plina se je v zadnjem letu znižala za približno 30 odstotkov. V prihajajoči zimi se sicer lahko pričakuje minimalen dvig cen zemeljskega plina, toda po izračunih

Gospodarskega interesnega združenja za distribucijo zemeljskega plina se ta naj ne bi povišala v povprečju za več kot 2,9 centa na Sm³ porabljenega plina oziroma 3,5 centa z vključnim davkom, kar zneso približno 6 odstotkov.

Poleg cenovne konkurenčnosti in okoljske prijaznosti je ena izmed ključnih koristi za uporabnika tudi raznolikost in udobnost uporabe, ki jo nudi zemeljski plin. Saj en sam energent, ki ne potrebuje nobenega dodatnega prostora za skladiščenje, lahko dom ogreva ali hladi, uporablja se ga za pripravo tople sanitarne vode in za kuhanje.

GIZ-DZP
Gospodarsko interesno združenje za
distribucijo zemeljskega plina

Pot do nepovratnih finančnih spodbud in programa kreditiranja EKO sklada

Eko sklad, Slovenski okoljski javni sklad je pravni naslednik Ekološkega sklada Republike Slovenije, javnega sklada (Sklad), še prej Ekološko razvojnega sklada Republike Slovenije, javnega sklada, in je največja finančna ustanova, namenjena spodbujanju okoljskih naložb v Republiki Sloveniji. Program kreditiranja okoljski naložb občanov, ki je trenutno odprt podpira investicije v:

- vgradnjo sodobnih naprav in sistemov za ogrevanje prostorov oziroma pripravo sanitarne tople vode (A),
- rabo obnovljivih virov energije za ogrevanje prostorov in pripravo sanitarne tople vode (B),
- rabo obnovljivih virov energije za pridobivanje električne energije (C),
- zmanjšanje toplotnih izgub pri obnovi obstoječih stanovanjskih stavb (ne velja za gradnje, za katere je bilo gradbeno dovoljenje izdano po 1.1.2003) (D),
- gradnjo stanovanjskih stavb v nizkoenergijski ali pasivni tehnologiji, pri katerih bo: razred energijske učinkovitosti stavbe, izračunane po metodologiji, pripravljeni za ta poziv, Qh .35 kWh/m²a,
- v objekt vgrajen centralni sistem prezračevanja z vračanjem toplote odpadnega zraka (rekuperacija),
- zagotovljenih najmanj 25 % skupnih potreb po toploti za ogrevanje in pripravo sanitarne tople vode iz obnovljivih virov energije,
- predložena PGD/PZI dokumentacija za arhitekturo in strojne inštalacije za ogrevanje in prezračevanje izkazuje gradnjo energijsko učinkovite stanovanjske stavbe (E),
- nabavo energijsko učinkovitih naprav (F),
- nabavo okolju prijaznih vozil (G),
- odvajanje in čiščenje odpadnih voda (H),
- nadomeščanje gradbenih materialov, ki vsebujejo nevarne snovi (I),
- učinkovito rabo vodnih virov (J),
- oskrbo s pitno vodo (K).

V okviru programa KREDITIRANJA OKOLJSKIH NALOŽB PRAVNIH OSEB IN SAMOSTOJNIH PODJETNIKOV POSAMEZNIKOV KREDITIRAJO NALOŽBE V ZMANJŠEVANJE EMISIJ TOPLOTNEGA PLINOV IN SICER ZA

- sodobne naprave za ogrevanje prostorov in pripravo sanitarne tople vode, ki izkoriščajo obnovljive vire energije,
  - objekte in naprave za proizvodnjo energije ali soproizvodnjo toplote in električne energije iz obnovljivih virov energije,
  - objekte in naprave za soproizvodnjo toplote in električne energije iz fosilnih goriv,
  - nakup vozil na električni ali hibridni pogon v cestnem prometu,
  - različne ukrepe učinkovite rabe energije v proizvodnih, poslovnih in javnih objektih,
  - obnovo obstoječe javne razsvetljave, s katero se doseže ustrezen prihranek električne energije,
  - celovito obnovo obstoječih objektov z izkazanim ustreznim koeficientom za toplotne izgube,
  - gradnjo novih nizkoenergijskih objektov z izkazanim ustreznim koeficientom za toplotne izgube.
- Zmanjševanje drugih emisij v zrak, in sicer za tehnologije, ki zmanjšujejo onesnaževanje zraka v tehnološkem procesu in naprave za čiščenje dimnih plinov in odpadnega zraka.

Gospodarjenje in učinkovito ravnanje z odpadki, in sicer za sisteme, naprave in vozila z motorjem EURO 5, za zbiranje, obdelavo in energijsko izrabo komunalnih odpadkov,- sisteme in naprave za zbiranje, obdelavo, predelavo in ponovno izrabo odpadkov v tehnoloških procesih,

- zamenjavo azbestnih strešnih kritin ob hkratni toplotni izolaciji podstrešja na objektih za izvajanje vzgoje, izobraževanja, varstva otrok in mladostnikov ter socialnega in zdravstvenega varstva.
- Varstvo voda in sicer za
- čistilne naprave za komunalne odpadne vode z zmogljivostjo do 15.000 PE,
- čistilne naprave za tehnološke odpadne vode,
- tehnologije, ki zmanjšujejo onesnaženje voda v tehnološkem procesu ali omogočajo prihranek pitne vode,
- predpripravo in naprave za čiščenje oporečnih virov pitne vode.
- Odvajanje odpadnih voda in oskrbo s pitno vodo, če gre za zagotavljanje prihrankov pitne vode pri izvajanju gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo.

Na Eko Skladu so nam potrdili, da se za leto 2010 pripravlja razpis za kreditiranje fizičnih oseb, glede razpisa za pridobitev nepovratnih sredstev pa je trenutno potrebno počakati.

Trenutno odprta javna razpisa:

- Javni poziv za kreditiranje okoljskih naložb pravnih oseb in samostojnih podjetnikov 42PO09
- Javni poziv za kreditiranje okoljskih naložb občanov 41OB09

Vse ostale informacije naj zainteresirani pridobijo na Eko skladu, Slovenski okoljski javni sklad, Tivolska cesta 30, Ljubljana, tel. 01 241 48 20, telefaks: 01 241 48 60, www.naslov: www.ekosklad.si.

Vir: www.ekosklad.si

Obvezni drugi tuji jezik - nemščina

V šolskem letu 2008/2009 smo se na OŠ Franja Goloba prijaviли v prvi krog nacionalnega projekta Drugi tuji jezik nemščina. Po tem, ko smo zbrali podpise vseh staršev bodočih sedmošolcev, in ko je naše sodelovanje potrdilo Ministrstvo za šolstvo, je projektna skupina sestavljena iz strokovnih delavcev in enega predstavnika staršev pričela priprave na izvajanje projekta v šolskem letu 2008/2009.

Delo nam ni bilo tuje, saj smo v naši šoli že šest let poučevali nemščino kot izbirni predmet. A vendarle je tokrat šlo za novost, saj so v pouk nemščine kot drugega tujega jezika bili poslej vključeni prav vsi učenci. Tu in tam so starši razmišljali, ali bo njihov otrok poleg angleščine zmožen še to dodatno obremenitev. Postavljalo se je tudi vprašanje, kako bomo vključevali učence s po-

sebnimi potrebami. Po letu in pol poučevanja in tesnega sodelovanja s starši, učenci in Ministrstvom za šolstvo teh strahov ni več.

Cilj poučevanja nemščine je, da prav vsak učenec – jezikovno bolj ali manj nadarjen – v tem predmetu najde in pridobi nekaj znanja zase, saj je razumevanje tujega jezika nedvomno koristna spretnost. Uvrščena je med osem ključnih kompetenc Evropske unije, katere uresničujemo tudi v okviru naših učnih načrtov.

Da bi se učenci motivirani in z veseljem učili drugega tujega jezika, pri urah nemščine spodbujamo iznajdljivost, kreativnost in individualni pristop do posameznika. Trudimo se, da sleherni učenec doživi uspeh in s tem pripomoremo k oblikovanju njegove pozitivne jezikovne samopodobe.

Betina Jamšek

Teden otroka in dnevi inovativnosti v enotah Vrtca Prevalje

Teden otroka je potekal od 5. do 11. oktobra, in sicer pod geslom Otrokom v korist – naše osnovno vodilo. V enotah vrtca Prevalje smo se trudili, da bi se otroci v tem tednu v vrtcu še posebej dobro počutili, zato smo, v povezavi z letnim časom, vse dejavnosti naravnali predvsem na izražanje otroške ustvarjalnosti in izvirnosti, tudi na podlagi predhodnih izkušenj otrok.

Tako smo v tednu otroka pričeli z izvajanjem pevskega zbora in FIT vadbenih ur, družili smo se z gasilci ter organizirali igre na igrišču. Del aktivnosti iz različnih področij smo prenesli tudi na prostor pred vrtcem. V okviru projekta Dnevi inovativnosti in ustvarjalnosti na Koroškem, ki so potekali od 7. do 9. oktobra, smo si zastavili projekt Igramo se, ustvarjamo z naravnim materialom, katerega namen je bil otroke seznaniti z naravnimi materiali, ki jih v naravi najdemo v jesenskem času, spodbujati njihovo ustvarjalnost, ročne spretnosti in predvsem izkustveno učenje otrok. Tako so otroci jesenske plodove najprej poiskali v naravi, jih tudi nabrali in prinašali v vrtec. Tu smo plodove poimenovali, se o

njih pogovarjali, se z njimi igrali, jih šteli in iz njih izdelovali različne izdelke, primerne posameznim starostnim skupinam. Najmlajši so se z odpadlimi listi igrali v naravi, nato pa jih v igralnici okrasili z barvami. Starejši otroci so koruzo in kostanje nizali na vrvice in nastajale so verižice, zapestnice, gosenice ... Različne plodove so lepili na razne podlage, iz listov koruze so izdelovali punčke, iz krompirja, vejic in kostanjev pa so izdelovali ježke. Izdelke smo v vrtcu tudi razstavili. Ob koncu tedna smo pripravili še kostanjev piknik, na katerega smo povabili prvošolce iz OŠ Franja Goloba Prevalje.

Otroci so v vseh dejavnostih zelo uživali, pri vseh so aktivno sodelovali in se ob tem tudi marsikaj naučili. Vsi zaposleni se bomo zato trudili, da bi teden otroka v našem vrtcu potekal celo leto in ne le prvi teden v mesecu oktobru.

Martina Smolak

Uporabili smo naravne materiale

Ustvarjamo.

Foto: Franc Strkelj

Malica otroka v osnovni šoli Franja Goloba Prevalje

V mesecu februarju se je Zavod za zdravstveno varstvo prijavil na razpis Ministrstva za šolstvo in šport in dobil odobren projekt Malica otroka.

Znano je, da je uravnotežena prehrana v dobi otroštva in mladostništva pomembna za razvoj in varovanje zdravja te populacije in da je uravnotežena prehrana v kombinaciji s primernim gibanjem dobra popotnica za kakovostno življenje in boljše zdravje.

Kot cilj zastavljenega projekta smo si zastavili, da o primerni, zdravi hrani začnemo razmišljati skupaj: starši in otroci s podporo stroke.

Velikokrat se poraja vprašanje: »Kaj naj pojem za malico?« Med počitnicami so otroci večkrat prepuščeni sami sebi – tudi pri prehranjevanju. Strokovni sodelavci ZZV Ravne, učiteljica gospodinjstvskega pouka Jelka Kranjc in učenci 6. razreda osnovne šole Franja Goloba Prevalje smo (po izbiri učencev in skladno s prehransko piramido) pri učnih urah gospodinjstva pripravili enotedenski

jedilnik malic, ki si jih otrok lahko pripravi sam doma. Z otroki smo razvijali pozitiven odnos do hrane in jih usmerjali na samostojnost pri izbiri zdravih živil. Otroci so se učili ustrezno kombinirati živila. Ob zaključku učnih ur smo izbrali sedem najpogostejših in hkrati najbolj zdravih malic. Zapiske smo natisnili na magnetke, s čimer smo hoteli izdelek približati otrokom, mu dati daljšo življenjsko dobo in zagotoviti, da ne bi pomotoma pristal med kupi reklamnega gradiva. Kot se magnetki radi družijo z železno podlago, najraje pa pristanejo na hladilniku, tako naj zavedanje o zdravi malici pritegne tudi naše vedenje in misli.

Magnetke smo slavnostno predali otrokom na roditeljskem sestanku za starše, kjer so otroci tudi predstavili izpeljavo pro-

jekta. Ob predstavitvi pa smo za starše pripravili degustacijo preprostih jedi (pripravljenih v šolski kuhinji), katere lahko starši pripravijo tudi doma. Kuhinjsko osebje je pripravilo naslednje namaze, kot so tunin namaz, čičerikin, skutin s svežo papriko, ponudili pa so tudi domačo ekološko češpljevo marmelado.

Promocija projekta

Vsebinsko projekta smo obeležili preko številnih nacionalnih in lokalnih tiskanih in elektronskih medijev (časopisi, revije, radijske in televizijske postaje, lokalni kabelski sistemi), in preko spletne strani www.zzv-ravne.si. Na nacionalni televizijski postaji, je bil projekt predstavljen v dnevno-informativni oddaji. Mediji, ciljna skupina in splošna javnost je bila nad izpeljanim projektom navdušena in želijo si, da bi magnetki prišli tudi v roke drugih osnovnošolskih otrok.

Evalvacija

Ob zaključku projekta je sodelujoča Osnovna šola izpeljala evalvacijo projekta med ciljno populacijo. Anketiranih je bilo 67 otrok. Otroci so odgovarjali na več

zastavljenih vprašanj in med odgovori smo lahko razbrali, da so v večini (70%), v času počitnic redno malicali. Pri ustvarjanju svojih malic pa so tudi pomagali z izdelanimi magnetki (46%). S pripravljanjem malic so si otroci bogatili znanje o zdravi prehrani (41%).

Strokovni izvajalci projekta smo z rezultatom izpeljanega projekta zelo zadovoljni.

Izbor sedmih malic, ki so jih pod mentorstvom sestavili otroci sami, so spodbuda za nadaljnje razmišljanje.

Vodja projekta: Helena Pavlič

Strokovno osebje ZZV Ravne na Koroškem: Marjana Simetinger, Petra Božič
Jelka Kranjc, Osnovna šola Franja Goloba Prevalje

Piramida zdrave prehrane

Otroci so se učili ustrezno kombinirati živila z izdelanimi magnetki

Bodoči kuharji

Foto: Franc Štrekelj

Sadjarska razstava na Prevaljah tudi za učence

V letošnjem letu je Društvo kmetov Mežiške doline v okviru Jesenskih srečanj pripravilo razstavo »Šege in običaji ob praznikih«. Razstava je bila še posebej predstavljena učencem Osnovne šole Franja Goloba Prevalje.

Ob dnevu zdrave hrane je Kmetijska svetovalna služba Prevalje in Sadjarsko društvo Mežiška dolina v sejni sobi Kmetijske gozdarske zadrage na Prevaljah pripravila strokovno razstavo starih sort hrušk in jabolk. Zbrano je bilo preko 60 različnih sort jabolk in hrušk ter izdelkov iz sadja. Razstava je bila predstavljena tudi učencem Osnovne šole Franja Goloba Prevalje.

Namen razstave je bil: predstaviti sadje in uživanje sadja ter izdelkov iz njega učencem šole, predstaviti čim več starih sort jabolk in hrušk, ki uspevajo na Koroškem in tudi sodobnih sort sadnega izbora, predstaviti razliko med visokodebelnim sadovnjakom in intenzivnim sadovnjakom (integrirano pridelavo), opozoriti na visoko kvaliteto jabolk in hrušk z našega območja – travniških sadovnjakov, predstaviti jabolko kot del zdrave prehrane, predstaviti predelavo jabolk in hrušk na domu v sok, sušeno sadje ...

Darja Jeriček
Kmetijska svetovalna služba Prevalje

Predstavitev in promocija podeželskih društev

V začetku septembra so se ljudje na Prevaljah spraševali, kaj pomenijo lesene hiške na avtobusni postaji Prevalje. Bili so različni odzivi; niso lepe, lahko bi bile lepše, z druge strani pa si slišal, končno, zadnji čas, da ste se spomnili in ste začeli s prodajo domačih dobrot in nam kupcem te izdelke približali. Cilj projekta, ki je bil sofinanciran z strani Lokalne akcijske skupine Mežiška dolina in s strani občin Prevalje, Ravne na Koroškem, Mežice in Črne na Koroškem, je bil, da se izdela celostna podoba društev. Z vzpostavitev celostne podobe želimo povečati prepoznavnost delovanja Društva kmetov Mežiške doline, Sadjarskega društva Mežiške doline in čebelarskega društva v občinah Mežiške doline, želimo si zagotoviti primerne pogoje za sodelovanje na prireditvah predvsem v jesensko-zimskem času, predvsem pa želimo povečati število udeležencev na prireditvah. V okviru projekta je bilo narejenih 11 lesenih hišic, 10 stojnic, 2 kompleta miz in klopi, table za društva, predpasniki, prti, izdali smo 5000 kom. zloženek. Društva bodo nastopala in se predstavljala na prireditvah, ki so organizirane v občinah Mežiške doline. Da hišice ne bi bile prazne in da se maksimalno izkoristijo, društva koristijo te hišice tudi tako, da jih lahko uporabijo njihovi člani in članice, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost na kmetiji. Dve hišici sta postavljeni na avtobusni postaji Prevalje, dve pa na platoju pred Tuš centrom na Ravnah na Koroškem, ena bo postavljena v Mežici in ena v Črni na Koroškem. Prodaja na Ravnah in na Prevaljah dobro poteka. V Mežici in Črni se je prodaja začela na Andrejevo, to je v soboto, 28.11., takrat smo društva ponudila tudi zakuhan mošt.

Kmečke dobrote iz hiške

Naj se na koncu zahvalimo vsem občinam, da so nam s finančno podporo projektu pokazala, da cenijo naše delo in naš trud, ki ga usmerjamo v ohranitev naše kulturne in kulinarične dediščine.

Darja Jeriček
Kmetijska svetovalna služba Prevalje

E-qalin-model upravljanja s kakovostjo v Domu starejših Na Fari

E-QALIN je obsežen, inovativen, dinamičen sistem upravljanja s kakovostjo v domovih za starejše. Model E-Qalin® je v okviru projekta Evropske unije Leonardo da Vinci v letih (2004–2007) razvila, testirala in ocenila skupina, sestavljena iz uporabnikov, vodij domov in strokovnjakov za obvladovanje kakovosti in socialno gerontologijo. Prilagoditi model E-Qalin® uporabi v praksi je pomagalo skoraj 50 pilotnih domov iz Avstrije, Nemčije, Italije, Luksemburga in Slovenije. V Sloveniji se z izobraževanjem za uvedbo modela E-Qalin v Domove ukvarja podjetje Firis Imperl & CO.

Cilji E-qalina so:

- dvig kakovosti življenja starejših oseb (dvig kakovosti bivanja, oskrbe in nege, dela, izobraževanja, socialnih storitev),
- krepitev zadovoljstva pri delavcih,
- omogočiti domovom / zavodom, da obdržijo ali razvijejo svojo specifičnost oz. identiteto.

Ko smo se odločili, da bi tudi v našem domu začeli delati po modelu E-qalin, smo izbrali 3 procesne vodje in 5 moderatorjev samoocenjevalnih skupin. Število samoocenjevalnih skupin je vezano na število zaposlenih. V našem Domu smo oblikovali 4 skupine za delavce in eno za

vodstvo. Procesni vodje so pred začetkom dela skupin za samoocenjevanje, le-to se je začelo septembra letos, določile kriterije, ki jih bodo skupine za samoocenjevanje obravnavale.

Za vsako ocenjevalno skupino za delavce se izberejo ocenjevalni kriteriji za vidik "Stanovalci" in "Delavci". Vidike "Vodstvo", "Okolje" in "Učeca se organizacija" obravnava izključno ocenjevalna skupina za vodstvo. Kriteriji z vidika stanovalcev so npr. sprejem v dom, prehrana, upoštevanje želja in individualnosti stanovalcev itd., kriteriji z vidika zaposlenih pa modeli delovnega časa, vzpodbude na delovnem mestu, komunikacija znotraj tima in podobno. Z vidika vodstva, okolja in učeca se organizacije pa se ocenjujejo kriteriji: financiranje, poslovni načrt, strategija, instrumenti vodenja, obvladovanje kakovosti itd.

Ocenjevalne skupine za delavce so sestavljene interdisciplinarno, kar pomeni, da zaposleni prihajajo iz vseh področij dela: strežnice, kuharice, negovalke, medicinske sestre, receptorka, hišnik itd. Vsaka skupina za samoocenjevanje šteje 9 članov (8 članov+moderatorica). Člani skupin na srečanju, ki poteka vsak teden po eno uro od meseca septembra do začetka decembra obdelajo vnaprej defini-

ran kriterij. Za ta kriterij dobijo en teden prej tudi gradivo, opis kriterija, ki ga potem ocenjujejo. Pri ocenjevanju kriterijev si lahko pomagamo tako, da si za vsak kriterij preberemo njegov opis, ki ga pripravi vodja kakovosti. Obvezno moramo imeti dokumentacijo oz. »dokazila« (obstoječi koncepti, delovna navodila, pripombe s sestankov ali dogovori). Če na skupini obravnavamo kriterij Sprejem v Dom, se ko preberemo opis kriterija vprašamo – kako mi gledamo na sprejem v dom, kako je v našem domu s sprejemom, in kakšni so problemi in predlogi glede sprejema v dom. Potem ocenimo kriterij po ciklusu PDCA in podamo probleme in predloge v zvezi s sprejemom v dom.

Logika ocenjevanja v skupinah temelji na ciklusu PDCA (Plan-Do-Check-Act) po Demingu.

1. Načrtovanje postopka (PLAN).

2. V skladu z načrtovanjem sledi izvedba (DO).

3. Izvedbo se spremlja, nato se preveri doseganje načrta (CHECK). 4. Na podlagi rezultata preverjanja se ugotavlja potreba po izboljšavi, ki se jo vpelje v prakso (ACT). Pri vsakem koraku se vprašamo, katere osebe/funkcije so vsakokrat odgovorne. Uporaba tega kroga vodi do stalnih izboljšav organizacije. Predstavljen krogotok uporabimo pri ocenjevanju vsakega kriterija modela E-Qalin®. Pri kriterijih povprašujemo po lastnem delu, kako delamo v našem domu in ga ocenimo z dodeljevanjem točk. Navodila za točkovanje so izdelana. Teh si ne določamo sami. Skupno lahko za en kriterij podelimo največ 12 točk.

Poleg 5 skupin za samoocenjevanje imamo oblikovano tudi osrednjo skupino, ki je sestavljena iz 8 članov (1 stanovalec, 1 svojec, 3 procesne vodje in 3 zaposleni z različnih področij dela). Osrednjo skupino vodi direktorica kot procesna vodja. Osrednja skupina bo začela z delom v mesecu januarju 2010, ko bo faza samoocenjevanja zaključena. V osrednji skupini se bodo zbrali rezultati vseh ocenjevalnih skupin in oblikovala se bo skupna ocena organizacije za določen kriterij. Za predlagane izboljšave, ki so bile definirane v skupinah za samoocenjevanje, se bodo nazadnje sprejeli izvedbeni ukrepi in določil vrstni

Generacije kuharjev

red za pripravo seznama izboljšav. V primeru, da bo osrednja skupina ugotovila, da je za določeno področje dela, ki smo ga ocenjevali, potrebno narediti nov načrt, oziroma so potrebne korenite spremembe, bo le-ta imenovala strokovno skupino, ki bo za določeno področje izdelala nov načrt. Novi projekti, spremembe in izboljšave pa se bodo uresničevali od meseca februarja do avgusta 2010.

Skupina za vodstvo pa poleg procesov in struktur ocenjuje tudi rezultate. Na področju »rezultatov« pa ocenjujemo posamezne kazalnike na osnovi dejanskih in ciljnih vrednosti. Če so bile navedene ciljne vrednosti, jih primerjamo z dejanskimi vrednostmi v zadnjem obdobju, da ugotovimo, ali smo ciljno vrednost dosegli ali ne. Če je navedenih več dejanskih vrednosti, presojamo, kakšen trend nakazujejo. Pri tem je odločilno, ali je trend za ustanovo pozitiven ali negativen. Če primerjamo ciljno in dejansko stanje ter razvoj trenda, lahko spoznamo, ali sprejeti ukrepi v organizaciji prinašajo izboljšave in/ali zadoščajo dosedanjim naporom, da bi mogli dokazljivo doseči cilje, ki smo jih definirali. Analiza preteklosti naj bi organizaciji omogočila, da spozna svoje prednosti in možnosti izboljšav ter vire napak.

S pomočjo kazalnikov organizacija dosega zastavljene cilje. Le-te dosega z ustreznimi ukrepi, ki jih načrtujemo in nato izvedemo. Organizacija mora preveriti, v kolikšni meri je načrtovala in izvedla konkretne ukrepe in seveda, ali jih je

tudi med letom po potrebi dopolnjevala.

Ko so vpisani podatki o kazalnikih, se določijo točke na osnovi ocenjevalnega obrazca. Izbrane kazalnike ovrednotimo po stopenjski točkovni lestvici. Za vsak posamezni aspekt je definirano največje število točk, skupaj največ 24.

Bistveni dejavnik uspeha pri delu z modelom E-Qalin® je pripravljenost za spremembe in izboljšave. Domovi za starejše bodo v prihodnosti bolj kot kdajkoli prej prepoznani na podlagi kakovosti svojih storitev in bodo s tem neposredno vplivali na svoj ugled. Ugled doma ne učinkuje le na vedenje stanovalcev, temveč tudi na vedenje delavcev. Dobri delavci so ključ do dobrega opravljanja storitev. "Učenje drug od drugega", "interdisciplinarno ter medkulturno učenje", ki poteka v skupinah za samoocenjevanje predstavljajo posebno vrednost. Srečujejo se ljudje različnih generacij in skupaj oblikujejo svoj vsakdan. Na ta način se preko izmenjave izkušenj bogati socialno sobivanje in podpira boljše razumevanje želja druge generacije.

Petra Jamnik Kobolt,
vodja kakovosti v
Domu starejših Na Fari

Literatura: Poslovnik E-QALIN, verzija 3.0: Firis Imperl & CO. d.n.o., Razvojni inženiring socialnega varstva

NAŠ DOM

*Sredi mesta in vasi
velika stavba stoji:
Dom starejših,
tako ga imenujejo vsi.*

*V Domu razne sekcije imamo:
pevski zbor, literarni krožek,
delovno terapijo, kjer se plete, šiva;
več vrst rožic delamo,
zraven si vesele pesmi pojemo.*

*Za Domom steza za balinanje leži,
zraven še rusko kegljišče stoji;
balinamo in kegljamo,
da prej nam dnevi minevajo.*

*Jesen že na vrata trka,
veliko skrbi prinaša nam,
kako bomo preživeli
ta dolgi zimski čas.*

*Ko jutro se prebuja,
zopet bo nov dan,
sonce bo nas ogrelo
in zopet bo nam lepo.*

Mirko Rotovnik,
stanovalec Doma starejših Na Fari

S pesmijo razveseljujemo sebe in druge

10 let mešanega pevskega zbora KD Leše

Daljnega leta 1921 je bilo na Lešah ustanovljeno prvo kulturno društvo Svoboda Leše, ki je dolga desetletja dajalo kulturni utrip kraju. V okviru društva so delovale različne sekcije: rudarska godba, tamburaški orkester, mandolinska skupina, gledališka skupina. Po letu 1970 je kultura živelja v okviru mladinske organizacije, od leta 1980 pa vse do danes pa v organizirani obliki Kulturno-umetniškega društva Leše.

V bogato razvejani kulturni dejavnosti pa Leše nikoli v zgodovini niso imele svojega pevskega zbora. V arhivih zasledimo, da so leta 1954 želeli ustanoviti svoj pevski zbor, a kljub dolgotrajnim prizadevanjem, niso uspeli dobiti pevovodje. Prav zato je 22. februar 1999 tako pomemben datum leške kulture. To je datum ustanovitve prvega pevskega zbora na Lešah sploh. Zborovodja je bil nekaj začetnih mesecev Blaž Pavlinec, ko pa je zbor zapustil, je zbor prevzel pevec Silvo Gorenšek, ki zbor vodi še danes.

Dogovorili smo se, da bo naš zbor, ki ga sestavljamo sami amaterski pevci, pel predvsem ljudske pesmi in pesmi, ki so še ohranjene med starejšimi krajanji. Zapeli jih bomo tako, kot jih pač znamo in zmoremo, saj nismo šolani pevci, ampak ljubitelji narodnih pesmi. Velik pomen zbora pa je predvsem v večji prisotnosti krajanov-pevcev v kraju. Saj je začetna interesna povezanost prerasla v skupino, ki zna uresničiti številne skupne cilje društva, ki zna sodelovati znotraj skupine in izven, ki gradi trdne mostove prijateljstva in soustvarja podobo Leš. V sožitju so zoreli in zorijo dobri sadovi

Mešani pevski zbor KD Leše ob 10. obletnici

in v majhni vasi kot so Leše je povezanost neprecenljive vrednosti. S pesmijo pa je zbor vnesel pravo večplastno sozvočje kraja na številnih dogodkih na Lešah. Naj nas pesem še dolgo povezuje in gradi mostove prijateljstva.

Hedvika Gorenšek, predsednica KD Leše

10 let klekljanja v Šentanelu

»Nekaj bučic ... ne veliko, in že so tukaj zvezde, vrtnice, palme, prepletena mreža ..., pa vendar je vse skupaj samo sukanec, samo malo belega sukanca.«

Tako je Paul Spaak definirjal stoletja staro umetnost čipk. Najbolj znane pri nas pa so seveda idrijske čipke. V Idrijo naj bi prišle skupaj z ženami čeških rudarjev, ki so prihajali na delo v idrijski rudnik. Čipkarstvo se je nato vedno bolj širilo tako v Ljubljani kot v Idriji in je nato zajelo še ostale kraje po Sloveniji. Že od nekdaj me je zanimala in privlačila umetnost v belem. Ker je prijetne in lepe stvari mogoče početi v družbi enako mislečih, sem se odločila, da navdušim tudi druge in tako smo se odločile, da si poiščemo mentorico. Pri tem nam je pomagala gospa Greta Jukič, za kar smo ji hvaležne, in nam v Šentanel pripeljala odlično mentorico klekljanja gospo Tončko Strel in s tem tudi klekljanje.

Pridno smo si nabavljale vse potrebno za delo in pričele z vso resnostjo v jeseni 1999, junija 2000 pa smo imele že prvo razstavo v šoli ob koncu šolskega leta. Na začetku nas je bilo celo štirinajst, nato je število malo upadlo, nekatere so to pustile zaradi drugih obveznosti, prihajale pa so nove, tako, da se nas je zvrstilo do sedaj kar dvaindvajset. Od vsega začetka pa klekljamo Zora Verhovnik ter Zofka in Renata Piko.

Trudimo se po svojih močeh, največkrat pa je čas tisti, ki nam ne dopušča prevelike vneme.

V desetih letih smo se naučile že kar veliko od preprostih do bolj zapletenih vzorcev. Nastalo je veliko izdelkov, zato smo se odločile, da to pokažemo tudi drugim in ob tej priložnosti naredile razstavo v kulturni sobi v Šentanelu.

Ja, všeč mi je ta melodija, pa tudi zato, da si spočijem dušo in telo.

Klekljam, da laže prenašam skrbi.

Klekljam, ker žalost takrat manj boli.

Klekljam, da naredim lepe reči.

Klekljam, da srečujem prijetne ljudi.

Klekljam preprosto zato, ker mi je takrat res lepo ...

Ponosne smo na naše izdelke, ki krasijo naše domove, vesele smo tudi, če kakšen prtiček lahko podarimo, posebej pa smo vesele, da nam je letos uspelo narediti prt na glavnem oltarju v naši cerkvi, za stranska oltarja pa je prta naredila in jih poklonila gospa Janja Šipek.

Že kar nekaj let smo sekcija v kulturnem društvu Šentanel, medse vabimo nove članice in tudi tiste, ki so to nekdaj že bile. Sodelujemo tudi na razstavah v občini in s klekljaricami iz Črne, večkrat se udeležimo Dnevov čipke v Idriji, kjer vidimo veliko zanimivega in si lahko nabavimo različne vzorce. Če klekljarico vprašate zakaj kleklja, je odgovor preprost, o tem govorijo začetni verzi.

Renata Piko

Častitljiva obletnica Pih

»Leta 1909 so Lešanarji stopili skupaj in zaigrali pod taktirko Vizerja. Kdo je bil in kam je šel, ne ve nihče, za njim pa je ostala skromna skupinica – godba na pihala ... Šroti, Rifl, Sterkuš, Pušnik, Jurači, Garb, Mesner in Štuk, Maks, so imena, ki so zapisana na prvi strani kronike prevaljske godbe, še prav posebno ŠTUK – Rogačnik, ki je Vizerjevo delo nadaljeval do leta 1941 ... Rogačnik je bil profesor, dohtar in vratar te čudne uršljegorske glasbene univerze.« Po osvoboditvi je pred orkester stopil Ivan GALINEC. Ta frizerski mojster je menda godbenikom celo med striženjem vbijal v glavo note in viže. Seveda je godbenike strigel zastonj. Godbo je z dušo in s srcem vodil tako rekoč do konca življenja. Nekaj članov iz tistih časov: Vinko Larme, Britovšek, Dretnik, Filip Lagoja, Jože Sonjak, Tomaž Kolar, Lojz Tomaž, Franc Gradišnik, Lesičnik, Šmavcar, Sekavčnik ... Ker takrat muzikanti še niso imeli svojega »cimra«, so imeli vaje »Pri Štefanu« (Zgornji kraj 8), »Pri Riflu« pa tudi »Pri Krišanu«. Tudi za note so v tistih časih godbeniki skrbeli sami. Po letu 1967 je taktirko prevzel Julijan BURDZI. Pod njegovim vodstvom je orkester leta 1973 sodeloval na reviji in izbirnem tekmovanju pihalnih orkestrov Slovenije na Ravnah na Koroškem ter dosegel lepo število točk. Poleg tega je v tem času orkester uspešno nastopal na raznih otvoritvah, paradah in srečanjih ter postal nepogrešljivi del krajevnih kulturnih prireditev. Burdzi se je leta 1976 poslovil in na mesto dirigenta je stopil Ivan GRADIŠEK. Pod njegovim vodstvom je orkester izvedel številne promenadne koncerte in s posebnim ponosom leta 1977 priredil koncert ob otvoritvi prostora za koncerte. Glasbeniki so se v tem času opremili tudi z novimi paradnimi uniformami. Čas je hitro minil in že je bilo tu leto 1979 in sedemdeseta obletnica orkestra. V počastitev jubileja je godba marca 1979 priredila koncert v prevaljski kinodvorani in izdala koncertno knjižico s kratkim opisom zgodovine »plehmuzike« na Prevaljah. V začetku osemdesetih se je pojavil problem, ker ni bilo dirigenta. Ob različnih priložnostih je to nalogo pre-

vzel predvodnik Ivan Forstner, vendar je godba brez pravega dirigenta težko vadila in nastopala. Konec leta 1980 je na pomoč priskočil dirigent Marijan GOLOB, ki je vodil godbenike tudi na VI. tekmovanju pihalnih orkestrov Slovenije, ki je potekalo leta 1981 v Radljah ob Dravi. Golob je bil umetniški vodja samo eno leto, orkestru pa je nato zopet nekaj let dirigiral Julijan Burdzi. Pod njegovim vodstvom smo 9. novembra 1984 izvedli tudi slavnostni koncert ob 75. obletnici. Godbeniki so z velikim veseljem nastopali v novih uniformah, za dolgo uspešno delo pa so prejeli tudi Zlato odličje – nagrado kulturne skupnosti občine Ravne na Koroškem in Zlati lovorjev venec – priznanje Republiške zveze kulturnih organizacij Slovenije. V sezoni 1985/86 je umetniški vodja postal domačin Marko KAVTIČNIK. Pod njegovim vodstvom se je orkester razvijal in napredoval, tako po številu članov kot v kvaliteti, ter se zelo dobro odrezal leta 1988, ko je na tekmovanju pihalnih orkestrov Slovenije v III. težavnostni kategoriji v Ormožu osvojil Zlato odličje ter oceno »zgodno« v korakanju. Takšnega uspeha se takrat nihče ni nadejal in prav zato je imel še toliko večjo vrednost. Leta 1989 smo pod vodstvom Marka Kavtičnika priredili koncert ob 80. obletnici, kar je bil velik uspeh. Septembra 1992 je dirigentsko palico pričel vihteti še en domačin – Peter JEVŠNIKAR. V tistem obdobju smo počastili tudi 85. obletnico. Za njim pa je leta 1996 dirigent zopet postal Marko Kavtičnik. Leta 1997 smo se po dolgoletnem premoru ponovno udeležili tekmovanja pihalnih orkestrov Slovenije v III. težavnostni kategoriji, ki je potekalo v Sežani, in osvojili Zlato listino. Leta 1998 smo tekmovali v konkurenci z orkestri II. kategorije v Krškem in ponovili uspeh iz Sežane ter si z osvojenim zlatom priigrali vstopnico za tekmovanje v 1. težavnostni kategoriji. Le-tega smo se udeležili 1999. leta v Krškem in zopet osvojili Zlato listino. V tem obdobju je orkester iz leta v leto napredoval in ponosni smo bili na svoje dosežke. Konec leta 2001 je orkester doživel kadrovske spremembe. Umetniški vodja je po-

alnega orkestra Prevalje

stal Davorin Jevšnikar. Pod njegovim vodstvom je orkester na 22. tekmovanju slovenskih godb v I. težavnostni kategoriji, maja 2002, v Ilirski Bistrici dosegel največji uspeh doslej – Zlato listino s posebno pohvalo. V prihodnjih nekaj letih je orkester pridno sodeloval na različnih prireditvah in ob 95. obletnici svojega obstoja izdal svojo prvo zgoščenko, na kateri je tudi prva, za nas napisana skladba, Prvih 95, ki jo je zložil naš član Peter Jevšnikar, in na katero smo zelo ponosni. V naslednjih nekaj letih smo se pridno udeleževali različnih prireditev, vsako leto pripravili koncert, gostovali v Velikovcu, Izoli, Komnu, Pliberku, priredili mednarodno srečanje pihalnih orkestrrov na Prevaljah in še in še. Na predlog orkestra sta naš član in naš bivši član prejela občinsko priznanje. Jože Sonjak je leta 2006 prejel zlato Sušnikovo priznanje, Ivan Forstner pa leta 2008 bronasto Sušnikovo priznanje. To obdobje je zaznamoval še dogodek – obnova prostorov oz. naše »sobe«. »V četrtek, 13. 7. 2006, smo začeli. Najprej smo morali prezidati prostor pri kegljišču, odstraniti odvečni material, popleskati zidove, odstraniti klimo, napeljati električne instalacije, dekleta so čistila ... Opravili smo tisto, kar pač zmoremo sami. In zmoremo marsikaj. V naših vrstah so najrazličnejši mojstri in strokovnjaki, tako da smo veliko dela opravili sami. In prav presenečen sem bil na odzivom godbenikov. Velika večina naših članov je vsaj enkrat sodelovala pri udarniških akcijah. Skupaj smo opravili več kot 500 ur prostovoljnega dela. Te naše akcije smo izkoristili tudi za družabnost. Seveda so nekateri sodelovali večkrat in prav je, da na tem mestu omenim najbolj prizadevne. To so: Vlado Kert, Rajko Jevšnikar, Blaž Rožej, Luka Blatnik, Blaž Podričnik in Gašper Bakač. Fantje so opravili izvrstno delo in se jim v imenu UO zahvaljujem za njihovo požrtvovalnost. Vsega pa vendarle ne znamo in zmoremo sami, zato so nekatera dela morali opraviti tudi strokovnjaki. Tako so v naših prostorih zamenjali okna, zmontirali nove radiatorje, napravili nov strop, oblekli stene, položili nov pod ... Uporabili smo zvočno

izolativne materiale (za strop in stene), tako da bomo s svojim muziciranjem sedaj manj motili okolico. Vsem sponzorjem in donatorjem se člani Pihalnega orkestra Prevalje iskreno zahvaljujemo. Zahvaliti pa se moramo tudi predsedniku gradbenega odbora, Darku Jevšnikarju, ki je organizacijsko usklajeval vsa dela. Brez njega bi obnova trajala veliko dlje.« Jeseni 2007 je pri naši godbi ponovno zapihal svež veter. Taktirko je prevzel naš član – JURE GRADIŠNIK. Pod njegovim vodstvom nam je decembra 2007 uspel nepozaben koncert z gostom Otom Pestnerjem. Jure ni dirigiral samo nam, temveč celotni dvorani, v kateri je bilo neverjetno vzdušje. Takoj po koncertu smo se pričeli pripravljati na tekmovanje. Ponovno smo se zelo motivirani in zopet samozavestni v maju leta 2008 udeležili 28. tekmovanja slovenskih godb v I. težavnostni kategoriji v Laškem, kjer smo prejeli srebrno priznanje. Ponosni smo z muziciranjem seveda nadaljevali in sodelovali na nešteto prireditvah. V jubilejnem letu smo izpeljali več dogodkov: spomladi smo nastopili v osnovni šoli, kjer so nas osnovnošolci z navdušenjem sprejeli in poslušali, junija smo ob občinskem prazniku pripravili promenadni koncert, septembra smo organizirali srečanje orkestrrov na Prevaljah, vrhunec praznovanja pa bo koncert ob stoletnici. Ob jubileju je izšel tudi almanah. Prav tako smo letos prejeli nagrado Občine Prevalje, ki je omogočila nakup nekaj instrumentov. V soboto, 12. decembra 2009, smo imeli slavnostni koncert ob 100-letnici. Bilo je nepozabno vzdušje, hvala vsem našim občanom, da nam izkazujejo toliko pozornosti. Po stotih letih akcije smo tako še vedno polni energije in pričakovanj ter stoodstotno prepričani, da nam dobre volje ne bo zmanjkalo niti v prihodnjih stotih letih.

Gradivo pripravila Špela Metelko, podlaga Gašper Bakač

Dvanajsti Sušnikovi dnevi

V ZNAMENJU 90-LETNICE MOHORJEVE DRUŽBE NA PREVALJAH

Letošnji Dvanajsti Sušnikovi dnevi Prevalje 2009 so s sedmimi prireditvami lepo obogatili kulturno podobo naše občine. Zaznamovali so jih 90. obletnica prihoda Mohorjeve iz Celovca na Prevalje, Slomškovo leto in jubilej skladatelja akademika Lojzeta Lebiča.

S Prvim zborovskih festivalom ljudske pesmi smo si dokazali, da je pevcem – bilo jih je 200 v šestih nastopajočih zborih –, dirigentom in poslušalcem ljudska pesem še vedno dragocena svetinja. Želimo si le, da bi se ta festival lepo razvijal in da bi Prevalje postale pravo festivalsko mesto zborovskega petja.

Vsakokratno srečanje in pogovor s skladateljem akademikom Lojzetom Lebičem, častnim občanom, in sedaj tudi častnim članom našega društva, pomeni za vse nas dogodek, saj se srečujemo s skladateljevo glasbo, z njegovo tehtno besedo in pogledi na kulturo, umetnost in življenje nasploh. Pogovor s skladateljem je vodila Melita Forstnerič Hajnšek iz kulturnega uredništva Večera. Koncert Carmine slovenice nam bo ostal v nepozabnem spominu.

Ob letošnji obletnici Mohorjeve na Prevaljah smo mohorjani izdali kar šest knjig. V času Sušnikovih dnevov smo izdali dve knjigi in dve zloženci: Mlinarjev roman Prvi doktor (roman o dr. Francu Sušniku je predstavil mag. Vinko Ošlak) in Pojmo Gospodu novo pesem - zbornik o cerkveni glasbi v naši fari - ter zloženci o sedmerih prevalskih skladateljih (Lojze Lebič, Ludvik Viternik, Luka Kramolc, France Lampret, dr. Metod Milač, Lovro Horvat in Albin Krajnc)

in o Mohorjevi na Prevaljah (vse to je predstavil Jožko Kert). Na predstavitev knjig pa smo se spoznali tudi z delom dr. Štefana Alojzija Ferenčaka Glasbena dejavnost A. M. Slomška (delo je predstavila Alenka Veber, urednica pri Celjski Mohorjevi družbi, ki je to knjigo letos izdala). V slovensko knjižno zakladnico smo prevalski mohorjani do sedaj prispevali 33 knjižnih naslovov in vrsto drugih drobnih tiskov.

Akademija v počastitev Mohorjevi na Prevaljah je z nagovori gostov (Jože Koppeinig, Jože Faganel in dr. Stane Granda) opozorila na velik pomen Mohorjeve, Koroške in njenih pomembnih kulturnikov v zgodovini Slovencev. Janko Krištof pa je obudil govor dr. Franca Sušnika iz leta 1935 v Mariboru o A. M. Slomšku. KOK dr. Franca Sušnika z Raven na Koroškem je pripravila razstavo mohorjevskih tiskanih na Prevaljah. Prevalje torej ostajo zveste tradiciji Mohorjeve in njeni knjigi, pevezani ostajamo z mohorjani v Celovcu, Celju in Gorici. Šolski kviz

Še posebej smo veseli odziva naše osnovne šole, da ob letošnjih jubilejih priredijo kviz Prevalje v 19. in 20. stoletju. Učenci so se pomerili v znanju o železarni na Prevaljah, Mohorjevi, o A. M. Slomšku in kulturni dediščini kraja. Lepo in vzpodbudno. Hvala mentorjem in vodstvu šole za ta podvig mladih v odlično izvedenem kvizu. Slomškove pesmi je na kvizu prepeval šolski zbor. Skladateljica Tadeja Vulc je na naše povabilo zložila kantato Razvodom – Čez goro potujejo večnosti morja - (za tri zборе, soliste, recitatorja, komorni orkester in orgle) na besedilo dr. Franca Sušnika in mag. Vinka Ošlaka. Krstna izvedba kantate bo aprila prihodnje leto. Tudi to je pridobitev letošnjih SD. Na koncertu mladih

prevalskih glasbenikov Z glasbo iz roda v rod – s to glasbeno voščilnico so mladi voščili skladatelju Lojzetu Lebiču - je nastopilo 12 instrumentalistov in tri solopevke. Njihov koncert je vnovič dokazal, da smo lahko upravičeno ponosni na naš mladi glasbeni rod. Navdušeni smo bili nad njihovim koncertom. Čestitamo! Mi pa se zavezujemo, da bomo tudi v prihodnje spremljali njihova glasbena pota.

Akademika LOJZETA LEBIČA smo imenovali za častnega člana kulturnega društva Mohorjan Prevalje.

Foto: Janez Gorjanc

V letošnjih Sušnikovih dnevih je v sedmih prireditvah sodelovalo okrog 2000 ljudi, od tega 340 nastopajočih in okrog 1600 poslušalcev. Med nas so prišli številni ugledni gostje iz Celovca, Celja, Maribora in Ljubljane. Mohorjani se zahvalujemo vsem, ki ste doprinesli svoj delež v letošnje Sušnikove dneve. Hvala tudi Občini Prevalje, Ministrstvu za kulturo, JSKD v Ljubljani in Mohorjevi v Celovcu in Celju za pomoč in sodelovanje v programih. Hvala tudi medijem za poročanje o prireditvah.

Bogatejši za mnoga lepa kulturna doživetja, za novonastala umetniška dela, za nova prijateljstva med kulturniki, za vnovično potrditev, da so naše Prevalje in Prevaljčani vredni dediči bogate Sušnikove zapuščine, smo s sobotnim koncertom mladih prevalskih glasbenikov zaključili DVANAJSTE SUŠNIKOVE DNEVE PREVALJE 2009.

Jožko Kert

IZ POZDRAVNIH BESED ČASTNIH GOSTOV NA SUŠNIKOVIH DNEVIH 2009

»Slovenstvo je vseslovensko ali ga pa ni.«

Svoje kratko razmišljanje sem naslovil: »Slovenstvo je vseslovensko ali ga pa ni.« To poudarjam zato, ker bi danes mnogi zožili vseslovensko dejavnost v zgodovini zgolj ne le na ozemlje današnje slovenske države, ampak le na Kranjsko in Ljubljano. Mnoge koroške velikane narodne zavesti rinejo na obrobje. Z Urbanom Jarnikom jim je to v precejšnji meri že uspelo ...

Foto: Janez Gorjanc

Prof.dr. Stane Granda, ZRC SAZU Ljubljana, zgodovinar in Joško Kopeinig, rektor doma Sadalitas, Tinje na Koroškem, predsednik Celovške Mohorjeve na Sušnikovih dnevih 2009

Proslave, kot je ob 90 letnici selitve Mohorjeve družbe na Prevalje, niso namenjene samo druženju, uživanju v kulturnem dogodku, ampak morajo biti predvsem namenjene razmisleku o slovenstvu. Na tem področju ima Koroška izjemne zasluge. To ni le dežela, ki nam zaradi koroškega plebiscita orosi oko, ampak nam mora dajati predvsem navdih in nas mora utrditi v prepričanju,

da je naša slovenska država, naše slovenstvo odvisno predvsem od nas, od naše vztrajnosti, od našega ponosa. Pri tem moramo biti še posebno pozorni do onih, ki živijo na slovenskem ozemlju izven slovenske države. Slovenska Koroška nam je pri tem ne le prva skrb, ampak predvsem velik in neponovljiv vzor.

Prof. dr. Stane Granda, zgodovinar, ZRC SAZU Ljubljana

Knjiga je posoda duha, žlahtna knjiga žlahtnega duha, plehka in zla knjiga posoda plehkega in zlega.

Naklade 150.000, 250.000 izvodov so tudi še danes občudovanja vredne številke. In nenazadnje: v 90 knjigah v blizu 2 milijona izvodih knjig je ime Prevalje, zapisane so Prevalje v zgodovini slovenskega tiska ... In današnji prevaljski mohorjani niso nič drugačni, ali pač. Če je za Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika zbiranje pomembnega koroškega domoznanskega gradiva ena prvih prioritet, lahko trdim, da tej prioriteti za svoj kraj sledite predvsem tu, na Prevaljah. Imate veliko ustvarjalcev, še posebej pa srečo s posameznimi zanesenjaki, a strokovnjaki, ki se zavedajo in verjamejo, da je zapis v času pomemben pričevalec in izpovedovalec. Temu prepričanju uspešno sledi tudi lokalna oblast in hvaležno občinstvo. In Prevalje si to zaslužijo.

Mag. Irena Oder, ravnateljica Osrednje koroške knjižnice dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem

Dragi mohorjani na Prevaljah!

Prevalje so mesto kulture, mesto besede in glasbe, areopag, na katerem radi prisluhnemo življenjskim izkušnjam ljudi, ki so med nami živeli in delovali, a prav tako tudi tistim, ki še danes plodno obdelujejo ledinsko ali tudi rodovitno polje raznih kulturnih vrhunskih dosežkov. Ohranite svetli plamen naležljivega navdušenja in vsestranskega kulturnega ustvarjanja na slovenskem areopagu, ki se imenuje Prevalje in sredi Prevalj častitljivi Mohorjan.

Joško Kopeinig, rektor doma Sadalitas, Tinje na Koroškem, predsednik Mohorjeve družbe Celovec

Foto: Franc Štrekelj

Jubilejni dvestoti koncert v minulih devetnajstletnih koncertnih sezonah na Prevaljah, ki jih prireja KD Mohorjan in Občina Prevalje. Na tam koncertu so se predstavili koroški trobentači: prof. Stanko Arnold, Matjaž Jevšnikar, Igor Konečnik, Jure Gradišnik, Jani Lorber in Jure Močilnik, orgle Maks Strmčnik. Koncert je bil 25.septembra 2009 v farni cerkvi na Prevaljah.

Foto: Janez Gorjanc

Prvi zborovski festival na Prevaljah, MePZ »DANICA«, Št. Primož na Koroškem, zborovodja Stanko Polzer

»Glasba je kot sonce med planeti ... harmonija med nebom in zemljo, dušo in telesom«

NAGOVOR AKADEMIKA LOJZETA LEBIČA OB ZAKLJUČKU LETOŠNIH SUŠNIKOVIH DNEVOV

Spoštovani gospod župan, spoštovana predstavnika kulturnega društva Mohorjan - ing. Jožko Kert in dr. Janez Gorjanc, dragi mojster, dirigent Marko Munih, dragi in spoštovani vsi navzoči.

Po tako lepem, mojstrsko izvedenem večeru, so besede odveč. A bom vseeno izrekel nekaj misli. Najprej vprašanje, ki me spremlja vse od mladih prevaljskih let: Kaj glasba v resnici je?

Mar res samo prijetno notranje občutje, sanje, zatrte želje ..., kot pravi novodobna estetika ali pa je vendarle tenkočutna igra inteligence, ki poleg razuma vključuje tudi vse bogastvo čustev in navdiha? Naj zveni še tako romantično - iz umetnosti, kakor so nam jo pričarali nocojšnji izvajalci, vedno govori tudi resnica, resnica o naši neustavljivi želji po doživljanju umetniško resničnega in lepega. In tako je vse od znamenite koščene paleolitske piščali do današnjih računalniških sintetizatorjev. Umetniška dela resda nastajajo iz svojega časa in kulture, vendar nad njimi vselej bedi veliki genialni Neznanec, ki je nad časi.

V vseh visokih kulturah je imela glasba osrednje mesto. »Je kot sonce med planeti ... harmonija med nebom in zemljo, dušo in telesom,« so rekli stari.

Rudi Mlinar, Vinko Ošlak, Alenka Veber, dr. Štefana Alojzija Fernečaka na predstavitvi Mlinarjevega romana o dr. Francu Sušniku Prvi doktor.

Ne bom zanikal, da sodobna glasba pogosto zaide v labirint abstraktnega, celo grdega. Toda, če je svet takšen in postaja današnja civilizacija življenju kdaj tudi sovražna, kako naj bo umetnost, ki času postavlja zrcalo drugačna? Ljudje, ki o nas danes odločajo, bodo morali bolj prisluhniti glasbeni umetnosti ter se posvečati kulturi. Svetovni politiki bodo morali spoznati, da so kultura in umetnost podvrženi drugačnim zakonom kot so tehnične znanosti, gospodarstvo ali industrija zabave. Spoznati, da niso le ekološke stiske in nevarnosti, in da danes niso ogroženi samo naravni viri, ampak - še bolj usodno - tudi duhovni.

Dovolj o tem. Tako lep koncert, kot so nam ga pripravili nocojšnji izvajalci, govori dvoje:

- da je naš sluh (poslušanje) med najbolj poduhovljenimi čutili in drugo,

- kako zelo nas glasbena umetnost povezuje.

Skladba še tako velikega mojstra je brez izvajalcev nema, a še tako dobra izvedba dela brez poslušalca, komaj smiselna. Skladatelj, poustvarjalec in poslušalec smo v glasbi eno. Nikoli še ni bilo toliko glasbe okoli nas, kot je je danes — in nikoli je ni bilo toliko samo za zabavo, okras ali za to, da jo preslišimo. Zato vse spoštovanje nocojšnjim izvajalcem, tako tistim, ki so šele na začetku umetniške poti, kot onim drugim, že zrelim umetnikom. Pogumno stopajo v središče tega trenutka in se s svojim delom ter umetniško prepričljivostjo zoperstavljajo današnjemu razbitemu času ter obetajo lepšega. Spoštovani, nocoj ste mi izkazali veliko čast. Najprej kot Prevaljčanu, Korošču, ki je neločljivo povezan s kraji in ljudmi, ki so mi tam daleč v mladih letih dali temeljne glasbene in življenjske napotke. Čast mi je, da sem lahko del letošnjih Sušnikovih dnevo, torej v senci velikega humanista, ki nam je za vzgled.

Vam, dragi glasbeniki in vsem spoštovanim navzočim pa prisrčna hvala zato, da sem bil lahko ta lep koncertni večer povezan z vami v veliki skrivnosti glasbe.

Lojze Lebič

Skladatelj Lojze Lebič z voditeljico pogovora Melito Forstnerič Hajnšek v Mali dvorani DD

Mladi mohorjani na Prvem zborovskem festivalu ljudske pesmi!

Mohorjanova knjižna bera v letu 2009

PRIM. DRAGO PLEŠIVČNIK, DR. MED.: IZPOD BRINJEVE GORE V SLOVENJ GRADEC – SUB MONTE JUNIPERI – WINDISCHGREZ

»Čeprav je avtobiografija, napisana v izvrstnem in sočnem jeziku, jo (skoraj) lahko beremo tudi kot učbenik: kot učbenik o zgodovini, predvsem pa o življenju in ljudeh, najprej Na Fari pri Prevaljah, kjer se je rodil, v partizanih, ki se jim je pridružil s štirinajstimi leti, ali pozneje v slovenjegraški bolnišnici, kjer si je nabral dvainštirideset let delovne dobe kot kirurg in tudi direktor.«

Milan Vogel, Delo, 12. decembra 2009

RUDI MLINAR: PRVI DOHTAR

»Pred nami je elegantno, čisto in brez zdrobljene mase odprt oreh nekega pretresljivega življenja ... Dr. Sušnik je institucija enega samega človeka, ki je naredil za kraje svojega izvora, delovanja in bivanja več kakor vse druge institucije, podjetja in ustanove skupaj.«

Vinko Ošlak, Spremna beseda romanu
Prvi dohvat Rudija Mlinarja, Prevalje, 2009

Foto: Igor Senekovič

30 let Četrte dimenzije

Skoraj ni Korošca malo starejše generacije, da ne bi poznal ali slišal za Četrto dimezijo, nekoč zelo popularne pop-rock skupine. Prevaljska pop-rock skupina Četrta dimenzija se vrača. Po nekajletnem premoru je

z odmevnim koncertom obeležila 30 let delovanja. Koncert, ki je bil 21. novembra v Športni dvorani v Slovenj Gradcu, je bil za vse prisotne pravo presenečenje. Za ta rock spektakel so najeli najboljše, kar se

trenutno dobi v Sloveniji; najboljše ozvočenje in najboljši svetlobni park. Tehnično je torej bil koncert vrhunsko pripravljen, prav tako so presenetili glasbeniki pop-rock skupine in dokazali, da se jim leta še ne poznajo. Ko so fantje stopili na oder in brezhibno odigrali koncert dolg dobri dve uri, je bilo presenečenje nepopisno. Poslušalci nabito polne dvorane so jih nagradili z izjemnim navdušenjem in sodelovanjem ter z dolgimi aplavzi. Preigravali so svoje in tuje pop-rock uspešnice, dokazali so, da se vrača dobra pop-rock skupina. Četrta dimenzija bo posnela nekaj novih pesmi, ki jih pripravlja. Pred domačo publiko na Prevaljah jih bomo lahko videli in slišali predvidoma pomladi.

Karli Pšeničnik

Člani Četrte dimenzije, nekoč popularne koroške pop-rock skupine: Roman Kordež, Dušan Prosen, Božo A. Kolerič, Rudi Jeseničnik, Mirko Šipek, se vračajo na glasbeno sceno.

40. obletnica delovanja Društva invalidov Mežiške doline, podružnica Prevalje

Društvo invalidov Mežiške doline praznuje 4. decembra (3. december je mednarodni dan invalidov) 40. obletnico delovanja v Družbenem domu na Prevaljah.

Podružnica Prevalje je nastala leta 1985 iz takratnega krajevnega odbora. Včlanjenih je 634 članic in članov, od tega je 134 simpatizerjev. S poverjeniki deluje na širšem področju Prevalj in v zaselkih Šentanel, Holmec, Leše, Poljana in Strojna. Enajst poverjenikov dela na terenu in jih sproti obveščajo o aktivnostih v katere se vključujejo. Letos smo v maju imeli romanje na Brezje, junija srečanje invalidov Mežiške doline – organizator naša podružnica, septembra izlet v Tolmin, oktobra kostanjev piknik za bolne in težje invalide ter kopalni dan v Izoli. Udeležili smo se regijskega srečanja na Kopah, ter srečanja v Logarski dolini. V decembru obiščemo bolne in osamljene in jih skromno obdarimo. Člani se organiziranih aktivnosti radi udeležijo. Obravnavamo tudi prispele vloge in jih poskušamo ugodno rešiti. Komisija za

Člani Društva invalidov Prevalje

arhitektonske ovire je pripombe posredovala Občini Prevalje in Pošti Slovenije.

V podružnici deluje delavnica ročnih del. Vsako sredo se članice zberejo v posebni sobi Društva upokojencev. V tednu

Jesenskih srečanj so svoja dela tudi razstavile. Ob različnih priložnostih pa z svojimi izdelki rade razveselijo starejše člane in članice.

Rezka Černjak

Petinštirideset let Šentanelskih pavrov

IZ RODA V ROD GRE PESMI POT!

Lep večer ob druženju s pesmijo se je razlegal po Šentanelu iz Marinove gostilne, ki nam je bila in bo vedno gostoljubna. Predstavnica Sklada za kulturne dejavnosti RS gospa Jožica Pušnik nam je ob častitljivem jubileju podelila priznanja:

- bronasto Gallusovovo je prejel Karel Plazl,
- srebrno Gallusovovo je prejel Milan Piko,
- častno Gallusovovo značko so prejeli: Mirko Marin, Mitja Šipek, Ivan Vavh, Franc Vauh.

Priznanja nam pomenijo veliko, ampak še več nam pomenijo večeri druženja ob pesmi in zadovoljni poslušalci, predvsem pa ohranjanje naše dragocene kulturne dediščine. Pesem vedno žlahtni in mehča osti življenja in ustvarja identiteto naroda.

Moški pevski zbor Šentanelski pavri je leta 1964 ustanovil naš rojak, glasbeni pedagog, profesor Luka Kramolc. Zbral je pevce iz šentanelske fare – Šentanela, Dolge Brde, Belšaka, Jamnice, Suhega Vrha in

Breznice. Meseca avgusta 1964 smo pričeli s skupnimi vajami, ki jih je vodil Luka Kramolc. Poimenoval ga je Šentanelski pavri, Mitjo Šipka pa imenoval za pevovodjo. Zbor poje po posluhu stare ljudske pesmi in ne uporablja not, to je njegova etnološka posebnost. Pesmi smo podedovali od očetov, dedov in pradedov, ne zmanjka jih. Od samega začetka pa do danes pojejo le še

štirje pevci: Mitja Šipek, Mirko Marin, Franc Vauh in Jože Miler. Posneli smo zgoščenko starih ljudskih pesmi, gostujemo po svetu, sodelovali smo tudi pri snemanju filma Boj na požiralniku in Svetneči Gašper, leta 1996 pa je zbor prejel državno priznanje predsednika Republike Slovenije.

Franc Vauh

Šentanelski pavri v Strasbourgu v novembru 2009 v Evropskem parlamentu

Foto: Tomaž Kopmajer

90 let Planinskega društva Prevalje 1919–2009

Planinsko društvo Prevalje letos praznuje visoko 90-letnico. Ob tem jubileju se povrnemo daleč nazaj v preteklost, v čas po prvi svetovni vojni, ko je za Mežiško dolino bila ustanovljena podružnica Slovenskega planinskega društva s sedežem v Pliberku. Po, za Slovence nesrečnem plebiscitu, se je SPD preselilo na Prevalje. Ustanovitev SPD za Mežiško dolino štejejo za nastanek Planinskega društva Prevalje. PD Prevalje, po številu članov, sodi med večja PD društva v Sloveniji. Po svojih dejavnostih pa ima pomembno vlogo tudi v domači občini Prevalje in širše na Koroškem. Poznana so poletna in zimska kulturna srečanja na Uršlji gori, na katerih se je predstavilo že kar nekaj kulturnih društev in pevskih zborov iz okolice Uršlje gore. Društvo vzorno skrbi za planinski dom na Gori. Ta je organizacijsko in finančno največji društveni zalogaj. Brez prostovoljnega dela članov upravnega odbora in sodelavcev društva, to ne bi bilo mogoče. V PD so aktivni prav vsi odseki: vodniški, markacijski in mladinski ter odbori: za gospodarstvo, kulturo in članstvo. Nad delom društva bdijo predsednik, nadzorni odbor in častno razsodišče. Vso dejavnost podpira nekaj sto članov društva.

Posebne pozornosti pripadajo okroglim obletnicam. Vsakih pet let izide posebno glasilo, ki je ogledalo društva. Tudi letošnjo, devetdeseto obletnico PD Prevalje, je obelježilo odmevno glasilo z naslovom 90 let

Upravni odbor Planinskega društva Prevalje z županom dr. Maticem Tasičem in predsednikom PZS mag Francem Ekarjem

Foto: Stanko Kumprej

Planinskega društva Prevalje 1919–2009. Natisnjenih je bilo petsto izvodov. V njem je vrsta zanimivih prispevkov. O dejavnosti društva pišejo predsednik Jože Merc, načelnik vodniškega odseka Roman Močnik in podpredsednik društva Andrej Rebol, ki je odgovoren tudi za markaciste, vodnike in mladinski odsek. Ivan Kompreg je zbral podatke o dobitnikih priznanj v zadnjih desetih letih. Ivanka Kompreg je razmišljala o pomenu kulture, povezane z Goro. Stanko Lodrant

je prispeval analizo prehojene poti PD v obdobju devetdesetih let. Drago Plešivčnik je v svojem članku opisal obnovo cerkve sv. Uršule na Uršlji gori. Drago Benko je prispeval sestavek o starih razglednicah Uršlje gore, Franc Verovnik pa je napisal zanimiv članek o starih vpisnih knjigah iz koč. Andreja Čibron Kodrin je predstavila prepoznavni obraz Emila Plejnšeka, člana slovenske planinske organizacije z najdaljšim stažem. Mnogi planinci na Prevaljah pridno obiskujemo bližnjo Brinjevo goro, ki sta jo opisala Katja Stopar in Igor Plešivčnik. Vsebinsko podoba glasila je dopolnila bibliografija PD Prevalj in Uršlje gore, avtorice Simone Šuler Pandev iz Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem. Zanimive so tudi številne fotografije znanih koroških fotografov.

Visok jubilej smo 5. septembra 2009 proslavili na Gori z nastopom pevskega zbora VRES, ki nam vsako leto popestri tudi zimska kulturna srečanja. Slovesnosti so se udeležili predstavniki prijateljskih planinskih društev, slavnostna govornika sta bila predsednik PZS Franci Ekar in župan Občine Prevalje Matic Tasič. Slovesnosti se je udeležil tudi najstarejši član PD Prevalje, gospod Emil Plejnšek.

Štefan Keber

Foto: Stanko Kumprej

Predsednik PZS mag. Franci Ekar in starosta PD Prevalje Emil Plejnšek

110 let odkar so na Prevaljah ugasnili železarski plavži

Prvi javni spomenik v Mežiški dolini Augustu von Rosthornu, ustanovitelju železarne na Prevaljah, je postal zopet celota.

»Na Prevaljah izgleda, da znajo ceniti preteklost, tu živi močna skupina ljudi, ki jim je mar za dediščino, saj spomeniki v Spominskem parku že skoraj na cesto silijo ..., drugje pa (še) ne 'najdejo' zaslužnih ljudi, na katere bi se morali spomniti.«

Tako je že večkrat povedal Franc Gornik, ljubiteljski zgodovinar, ki je v Spominskem parku na Prevaljah prvi postavil skulpturo v spomin na železarstvo.

»Spomenik samo opozarja na preteklost,« je še dodal, »o vsebini pa bi bilo potrebno zapisati več, da se spomini ohranijo, da ostane pričanje mlajšim generacijam in ne nazadnje, se s tem ohranja in ustvarja tudi identiteta okolja in ljudi, pa še za domoznanstvo bo dobrodošlo gradivo ...«

Kulturno društvo Prevalje se je v spomin na obletnico prenehanja delovanja železarne na Prevaljah (1899) odločilo ponovno postaviti nekoč že stoječi prvi javni spomenik v Mežiški dolini Augustu von Rosthornu, industrialcu in pionirju na področju metalurgije, ustanovitelju Železarne Prevalje. Zapis Franca Gornika o usodi in o ohranjenem Rosthornovem spomeniku in podstavku je bil objavljen v Koroškem fužinarju, bil je spodbuda. Od tu dalje pa je delo steklo s strokovnim sodelovanjem Koroškega pokrajinskega muzeja, mag. Karle Oder, Občine Prevalje in KD Prevalje, podpredsednice Grete Jukič. Odlitek Rosthornovega kipa so izdelali na Akademiji za likovno umetnost v Zagrebu, kopije linet v Žalcu, podstavek iz peščenjaka (Volinjak!) s podstavkom iz pohorskega marmorja pa je ostal v originalu. Zavod za spomeniško varstvo Maribor je sodeloval

pri restavriranju in zaščiti podstavka. Kamnoseška dela in postavitve je opravilo podjetje Proming. »Reševanje« podstavka z vrta na Starih sledih je bil pravi podvig sodobne tehnike.

Končno je spomenik Augustu von Rosthornu postal zopet celota in dobil častno mesto v Spominskem parku na Prevaljah v spoštljiv spomin na dediščino in zgodovino kraja in Mežiške doline.

Takole je v pogovoru povedal Franc Gornik: »Po smrti Augusta Rosthorna (25. nov. 1843) so mu bratje postavili spomenik v parku v bližini uprave nekdanje železarske družbe - Hüttenverwaltung Praevali (danes Glavarstvo). To je bil prvi javni spomenik v Mežiški dolini. Ob Glavarstvu se je razprostil park z ograjenim vodomatom, ob njem blizu hiše pa so stali štirje železni stebri povezani s tračnicami narejenimi v prevaljski železarni, znotraj katerih je stal spomenik. Po letu 1938, ko je rudnik Mežica odkupil stavbo Glavarstva in v posloplju uredil stanovanja za svoje upokojene delavce, so spomenik sčasoma odstranili, bil jim je v napoto, saj so iz parka na zahtevo stanovalcev uredili vrtičke. Podstavek je tako »romal« pod breg, kjer ga je zarasel čas in se je zaradi svoje teže ohranil, lineto iz bronu in doprsni kip iz litoželeza, ki je ležal pozabljen nekje ob robu vrta v travi in grmovju ob Glavarstvu, pa je iz pozabe rešil trgovec Alfonz Hutter, ter ga s samokolnico odpeljal s še nekaterimi rešenimi dokumenti o železarni Prevalje v skladišče pri trgovcu Filipovskem, kjer je živel in bil zaposlen kot trgovec. Po vojni je vse izročil muzeju na Ravnah, kjer hranijo original še danes.«

Glavni vir pričevanja je bil Francu Gorniku trgovec Alfonz Hutter in razni zgodovinski viri, po katerih rad brska. Tudi njegova bica, Julijana Mravljak iz Mežice, ki je živela na Glavarstvu, mu je znala marsikaj povedati, prisluhnil je tudi pričevanju najstarejših še živečih ljudi, ki so nekoč živeli v posloplju Glavarstva. Splet srečnih dogodkov in naključij je ohranil dragoceno dediščino železarstva.

Greta Jukič

Tako je zanihal podstavek Rosthornovega spomenika nad hišo Potočnikovih na Starih sledih.

Postavljanje spomenika v Spominskem parku.

190 let šolstva na Prevaljah

Ob tako častitljivi obletnici kot je 190 let šolstva na Prevaljah je prav, da je zapisana kaka beseda. Poimenovanja kraja Prevalje tedaj še ni bilo, področje se je imenovalo Phardorf (Farna vas) in pričetek šolstva je bil v mežnariji na Fari (Phardorf). Že v letu 1700 najdemo podatek o pouku na naših tleh, to so bile pobude in posamezna hotenja izobražene duhovščine, ki so se zavedali, kako pomembna je izobrazba župljanov. Iz tega leta, 1.1.1700, datira Pilatova ustanova, župnika Gašparja Pilata na Fari pri Devici Mariji na Jezeru.

Od 7. januarja 1819 dalje je dokumentiran razvoj šolstva na Prevaljah. Iz popolnoma praktičnih pobud mežnarja in redkih župljanov je bilo naročeno učitelju (verjetno v Guštanju), da pri Devici Mariji na Jezeru pripravi vse potrebno za ureditev šole na Fari, ki je takrat štela 3000 župljanov, vsi pa »novotarjam«, kot je šola, niso bili naklonjeni. V spomin na pomembno obletnico se sprehodimo skozi glavne mejnike šolstva na Prevaljah, saj prostor širšega zapisa ne dopušča.

FARA IN PREVALJE

- 1819** 7. januarja 1819, začetki šole v leseni pritlični hiši mežnarja na Fari poklicu kovač, mežnar in oče šestih šoloobveznih otrok ter pobudnik za ustanovitev šole.
- 1828** mežnarja preurejena v šolo, v njej je 1. razred in učiteljevo stanovanje, 2. razred pa v sosednji gostilni.
- 1854** Rosthornova in Dickmannova železarna je zgradila novo šolsko stavbo na Prevaljah; tovarniška šola [Werksschule] je bila podružnica šole na Fari.
- 1856** **Leše**, ustanovljena podružnična šola za otroke rudarjev na Lešah
- 1856** **Šentanel**, zameetek šole v Šentanelu, učil v Sv. Danijelu pri Pliberku v mežnariji ŽVIKARŠIČ Gregor
- 1862** zgrajena šola na Fari, pouk v njej je potekal do leta 1914 [v stavbi je bila tudi mežnarja in od leta 1919–1927 uprava Mohorjeve družbe].
- 1866** **Holmec**, ustanovljena dvorazrednica na Holmcu, s poukom pa so pričeli po raznih kmetijah
- 1869** je prevaljska šola dobila status matičnosti [petrazrednica], šoli na Fari in Lešah pa sta bili podružnici [ekspozituri]. Šolski okoliš prevaljske šole je obsegal Farno vas, Dobjo vas, Navrški vrh, Stražišče, Zagrad, Prevalje, Breznico, Poljano, Leše, Volinjak, Plat, Uršljo goro in Kot.
- 1870** matična šola na Prevaljah je nemška, podružnici na Fari in na Lešah pa utrakvistični (dvojezični).
- 1890** šola na Prevaljah je 7-razrednica s 7 paralelkami. S šolo na Prevaljah je bila povezana šola za ženska ročna dela, šola ročnih spretnosti

za dečke in obrtnonadaljevalna šola za dečke. Na Prevaljah je potekal tudi pouk sadjarstva in vrtnarstva, od leta 1885 pa ob nedeljah in praznikih obrtnonadaljevalna šola za rudarje, železarje in vajence.

Leta 1886 je imela šola devet učiteljskih mest.

1918 preosnovana sedemrazredna nemška šola z dvema podružnicama na Fari in na Lešah v slovensko ljudsko šolo, šolo na Fari so ukinili.

1932 pouk poteka v dveh izmenah.

1940 število učencev je naraslo na 465.

1941 9. aprila ob okupaciji šolo zasedejo nemški vojaki, pouk je v nemškem jeziku z tujimi učitelji.

1945 28. maja je začetek pouka v slovenskem jeziku. Od junija do avgusta 1945 je bil nostrifikacijski tečaj v gostilniških prostorih pri Enciju na Prevaljah za vpis v gimnazijo Ravne. Udeleženci tečaja so bili iz cele koroške krajine [prvotno naj bi bila gimnazija v stanovanjskih blokih ob nogometnem igrišču na Prevaljah]. Izpiti so bili 17. septembra 1945 na prevaljski osnovni šoli.

1949 ukinjena sedemletna šola z odlokom Ministrstva za prosveto.

1950 ustanovljena nižja gimnazija na Prevaljah (5.–8. razred) Šola postaja pretesna, učencev je več kot 600, pouk je v bivših dvoranah in prostorih gostilne pri Ahacu, Štefanu in na Fari.

1954 ustanovljen je gradbeni odbor in naročen je načrt za novo šolo na Polju.

1956 izšla je prva številka šolskega literarnega glasila Vigred, ki je eno najstarejših šolskih glasil v Sloveniji.

1957 ukinjena nižja gimnazija, ustanovljena je bila osemletka.

1960 pričetek gradnje nove šole na Polju 4, predsednik gradbenega odbora je bil Leopold Suhodolčan, ravnatelj.

1961 22. maja je bila prva podelitev Prežihove bralne značke v rojstni šoli Bralne značke, pobudnika gibanja sta bila prof. Stanko Kotnik in Leopold Suhodolčan.

1963 zgrajena nova šola, odprta 22. decembra 1963. Poimenovali so jo po slikarju restavradorju in rojaku Franju Golobu.

1968 zgrajena telovadnica, odprta 4. septembra 1968.

1973 odprta prva zobna ambulanta za šolsko mladino na Koroškem, 8. 2. 1973.

1991 odprtje prizidka s specialnimi učilnicami, marca 1991.

1999 odprtje športne dvorane z igriščem, 29. septembra 1999.

2002 preureditev učilnic za devetletko, odprtje avgusta 2002, in postopno uvajanje devetletke.

2007 prehod iz postopnega uvajanja devetletke v devetletno šolanje v celoti.

2008 osnovno šolanje so zaključili zadnji učenci s splošnim učnim uspehom.

Foto: arhiv Tone Šušnik

Nekdanja šola Na Fari, »Mohorjeva hiša«

Osnovna šola Franja Goloba Prevalje na Polju

Foto: Franc Štrkelj

NADUČITELJI, ŠOLSKI UPRAVITELJI, RAVNATELJI, POMOČNIKI RAVNATELJEV

BÖHEIM Georg (1828)
KOWATSCH Johan (1829–1853) [učitelj in mežnar]
KOREN Matthias (1854–1960)
THORINEK Karl (1860–1886)
VALENTINITSCH Johann (1886–1900) [bil okrajni šolski inšpektor, napisal je zgodovino šole na Prevaljah: Erster Jahresbericht der fünfklassigen Volksschule zu Prävali, 1890]
JURKOVIČ Franc (1900–1914)

MITTINGER Rudolf (1914–1918)
HORVAT Lovro (1919–1921)
KOŠIR Pavel (1921–1925)
DOBERŠEK Karel (1925–1935)
LEBIČ Ivan (1935–1941)
KAU Hans (1941–1944)
ROLAND (1944–8. 5. 1945)
ČERNEC Adolf (1945–1947)
LEŠTAN Avgust (1947–1948)
HVALEC Ivan (1948–1954) za nižjo gimnazijo (5.–8. razred)
STRES Boris (1946–1957) za osnovno šolo (1.–4. razred)

SUHODOLČAN Leopold, ravnatelj (1957–1974)
Boris Stres, pomočnik ravnatelja (1957–1970)
Herman Vehovar, pomočnik ravnatelja (1970–1985)
KUŠNIK Ivan, ravnatelj (1974–2007)
Greta Jukič, pomočnica ravnatelja (1985–2002)
Mira Hancman, pomočnica ravnatelja (2002–2007)
HANCMAN Mira, ravnateljica (od 2007 ...)
Romana Košutnik, pomočnica ravnatelja (od 2007 ...)

Iz zbranega delovnega gradiva za publikacijo Zgodovina šolstva v občini Prevalje zapisali Greta Jukič in Marija Suhodolčan Dolenc

EVROPSKO LETO USTVARJALNOSTI IN INOVATIVNOSTI

Koroške zgodbe

Regijska koordinacija STINIUS Stičišče inovativnosti in ustvarjalnosti na Koroškem je med 7. in 9. oktobrom organizirala Dneve ustvarjalnosti in inovativnosti na Koroškem. Kot uvod v te dneve smo 28. 9. 2009 v Koroškem pokrajinskem muzeju, v enoti Slovenj Gradec skupaj z oblikovalskim Studiem 28 vitamin organizirali okroglo mizo z naslovom Zgodbe koroške regije. Postanimo bolj prepoznavni s svojimi zgodbami. Ljudsko slovstvo je ljudska besedna umetnost, ki zajema tako ljudsko pesništvo in pripovedništvo ter delno tudi začetke dramatike. Ustno slovstvo se je ohranjalo in prenašalo s pripovedovanjem ali petjem iz roda v rod in pri tem doživelo tudi spremembe. Ustvarjali so nadarjeni neznani posamezniki. V zadnjem času uvrščamo med ljudsko slovstvo tudi pesmi znanih avtorjev, ki so v daljšem časovnem obdobju ponarodele. Veliko motivov ustnega slovstva korenini v praslovanskem, poganskem svetu, v katerem imajo izvor bajeslovni motivi. Ljudska ustvarjalnost se je okrepila v srednjem veku, po križarskih vojnah. Svoj vrh je ljudsko slovstvo doseglo v času turških vpadov na slovensko ozemlje in vladanja kralja Mitje Korvina (v ljudskem izročilu Kralj Matjaž). V 18. stoletju je zamirala predvsem pripovedna pesem, lirski pesem in pripovedna proza pa sta bili še živo ohranjeni.

Ljudsko slovstvo je postalo predmet zanimanja razsvetljencev, ki so ga začeli tudi zapisovati. To zanimanje pa se je v obdobju romantike še okrepilo.

Namen okrogle mize je bil spodbuditi strokovno javnost, poznavalce in zapisovalce ljudskega ustnega slovstva k sodelovanju z oblikovalci in promotorji kulturne dediščine.

V pripravah na okroglo mizo je bil zainteresiranim, ki se okrogle mize niso udeležili, po e-pošti predhodno poslan vprašalnik. Dobili smo tri odgovore, ki smo jih upoštevali pri analizi.

Okrogle mize so se udeležili predvsem posamezniki, ki se ukvarjajo s proučevanjem koroškega ljudskega slovstva, manj je bilo tistih, ki na različne načine uporabljajo bogato ljudsko ustno izročilo. Udeleženci pa so bili tudi iz vrst oblikovalcev, ki svoje oblikovalske ideje plemenitijo v bogastvu, ki ga ponujajo številne ljudske legende, pripovedke, bajke, pravljice idr.

Največkrat priporočene pripovedke, ki so rezultat okrogle mize so za Mežiško dolino: pripovedke o kralju Matjažu, Devici Mariji na Jezeru, O povodnem možu in mehkih skalah na Uršlji gori, Povodni mož se prestavlja iz Uršlje na Pohorje, Divja jaga, O žal ženah na Volinjaku, Hvaležni medved, Mežiška dolina je bila nekoč jezero, Volčji grad ali Wolfov grad, Šrotneški zaklad.

Za Dravsko dolino: Žal žene iz Herkove jame, Punčka, ki je s čebelami pregnala Turke, Mlinsko kolo.

Za Mislinjsko dolino: O mehkih skalah, O sveti Uršuli in povodnem možu, Žalik žene v Vodenikovem skalovju pri Starem trgu, zgodbe o škratih, legenda o sveti Elizabeti, zgodbe o Hudi luknji.

V Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika na Ravnah na Koroškem so v mesecu oktobru, kot odmev na okroglo mizo, postavili na ogled posamezna knjižna dela s tega tematskega področja. Rezultate okrogle mize je na regijskem posvetu »Ustvarjalnost- del identitete Koroške« 7.10. 2009 v Dravogradu predstavil glavni organizator Davorin Horvat in spodbudil k razmišljanju o identiteti Koroške.

Z opredelitvijo posameznih zgodb iz Mežiške, Dravske in Mislinjske doline, ki so izvirne, prepoznavne, drugačne, so dani pogoji za podobne aktivnosti v regiji, z željo, da bi KOROŠKA REGIJA postala še bolj opazna, prepoznavna, zapomnljiva in enotna!

Brigita Rajšter, direktorica Koroškega pokrajinskega muzeja

Foto: Tomo Jesenčnik

Skulptura Tri graščakove hčerke

Društvo projekt človek

www.projektclovek.si, sc.ravne@projektclovek.si

Društvo Projekt Človek izvaja program za samopomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo oseb z različnimi oblikami zasvojenosti. Program je namenjen zasvojenim osebam s prepovedanimi drogami, z alkoholom, s težavami z motnjami hranjenja, ter osebam zasvojenim z igrami na srečo.

Program Projekt Človek nudi pomoč v različnih oblikah:

Individualni programi v sprejemnem centru:

- INFOTEL: svetovanje in motiviranja za zasvojene osebe in njihove svojce po telefonu in e-pošti.
- PRVI POGOVORI: individualni motivacijski pogovori za osebe, ki imajo težave z zasvojenostjo in njihove bližnje, v okviru katerih uporabniku programa svetujemo in ga usmerjamo v zanj primeren program, izvajamo urinska testiranja na prisotnost psihoaktivnih snovi v telesu.
- DIPO: za osebe, ki še ne abstirirajo, vendar o tem razmišljajo, pri tem pa potrebujejo pomoč, podporo ter motiviranje.
- SORA: za osebe, ki imajo težave z zasvojenostjo in so že uspele vzpostaviti abstinenco, vendar potrebujejo dodatno pomoč pri spoprijemanju z vsakdanjimi življenjskimi težavami.
- ALFA: program je namenjen osebam, ki prejemajo nadomestno terapijo (metadon, subutex).

Klasičen program Projekt Človek

Je namenjen tistim, ki zaradi zasvojenosti potrebujejo celotno obliko pomoči. Klasičen program je sestavljen iz več faz in se izvaja v Ljubljani:

1. Priprave in usmerjanja (PRIUS).
2. Stanovanjske terapevtske skupnosti (TS) in
3. Center za reintegracijo (CR).

Družina ima pomembno vlogo pri urejanju zasvojenosti!

Družina in druge ključne bližnje osebe uporabnika imajo pomemben vpliv na svojega zasvojenega člana, zato je zaželeno, da se aktivno vključijo v njegov proces urejanja zasvojenosti, saj je sodelovanje celotne družine eden od ključnih pogojev za uspešno urejanje težav. Zaradi vseh pasti, v katere se ujamejo družine, usmerjamo svojce na informativna srečanja, kjer lahko spregovorijo o svojih dvomih, izkušnjah, predvsem pa pridobijo novo znanje o tem, kako zasvojenemu pomagati ali mu nuditi podporo pri urejanju zasvojenosti.

Več informacij na 051/ 637 267, 059/720 271,
www.projektclovek.si, sc.ravne@projektclovek.si

Mateja Uršej,
strokovna sodelavka v Regijskem sprejemnem centru Koroške

Medgeneracijsko društvo »Lučka« za Koroško Skupina starejših za samopomoč »Zala« Prevalje

Na Koroškem deluje od Črne do Mislinje 15 skupin za samopomoč. Ena izmed teh skupin je skupina »ZALA«, saj smo vse prave Korošice.

Ustanoviteljici te skupine sta bili Mira Praper in Frančiška Schuller. Sedaj pa že enajst let samostojno vodi to skupino Frančiška Schuller, ki je tudi mentorica in voditeljica. Rojstni dan skupine je 10. 9. 1996.

Skupina pa ni sama sebi namen, pač pa je njen namen druženje starejših občank, ki so končale aktivno delovno dobo, tako dobijo dober občutek pripadnosti skupnosti.

Druženje jim pomeni veliko. Prijateljstva postanejo trdna in srečanja nepogrešljiva

Delo voditeljice pa je na prostovoljni bazi volontersko, seveda pa je s tem delom povezano tudi izobraževanje o gerontologiji, to je o vedih o posledicah staranja. Druženje se prične ob rojstnem dnevu skupine in se nadaljuje celo šolsko leto. Edina obveznost skupine je, da se redno sestajamo in da se s tem utrjujejo prijateljske vezi med seboj. Vsak torek se dobimo v zgradbi občine Prevalje, za kar se županu iskreno zahvaljujemo.

Delo v skupini pomagamo sooblikovati vse članice, saj v naš še tlijo iskrice in želje po ustvarjanju in sicer: slikanje na svilo, steklo, aranžiranje adventnih venčkov, novoletnih aranžmajev, izdelovanje ogrlic in voščilnic. Rdeča nit našega druženja pa so pogovori o različnih aktivnih temah, ker se s tem krepi spomin in izboljša komuniciranje.

Ob koncu šolskega leta si organiziramo izlet po naši prelepi domovini Sloveniji, kot so kraji: Piranske soline, Kočevski rog, Logarska dolina, Radovljica z njeno okolico in drugi kraji, za kar prej ni bilo časa. Vsako leto v tednu vsesplošnega učenja se sestanejo vse skupine, ki delujejo na Koroškem. Srečanje pripravi vsako leto druga skupina s pogostitvijo in kratkim kulturnim programom. Tako se med seboj pletejo prijateljstva in izmenjujejo izkušnje, ki so zelo dobrodošle.

Želimo si, da bi te skupine še dolgo delovale in se družile med seboj v dobro starejših ljudi.

Skupina »ZALA« Prevalje

Društvo Altra

Društvo Altra s sedežem v Ljubljani, je na Koroškem prisotno od leta 2001. V naše društvo so vključene osebe, ki imajo težave na področju duševnega zdravja in njihovi svojci.

V okviru društva izvajamo naslednje programe:

STANOVANJSKA SKUPINA

Nastanitev v stanovanjskih skupinah je zamišljena kot prehodna oblika na poti v samostojno življenje. Končni cilj je, da človek zaživi samostojno. Kadar je to potrebno, jim pri tem nudijo podporo in pomoč zaposleni in prostovoljci. V stanovanjski skupini lahko biva 8 oseb.

SVETOVALNICA

Osnovni namen programa je, da uporabnikom, ki imajo težave v duševnem zdravju, kakor tudi njihovim svojcem nudi celostno in kontinuirano podporo in pomoč v okolju vsakdanjega življenja. Celostno psihosocialno pomoč in podporo sestavljajo sledeče storitve:

- informiranje – podajanje informacij o vseh obstoječih oblikah pomoči v regiji,
- svetovanje – po telefonu ali osebno, obsega pomoč pri opredelitvi težave in skupno iskanje rešitev,
- načrtovanje, izvajanje in koordinacija podpore – opredelitev ciljev in

potreb pomembnih za samostojno življenje, zadovoljevanje potreb in izvajanje ciljev,

- skupine za samopomoč – vzpodbujanje samopomoči ter samoorganizacije, nudenje podpore pri učenju socialnih spretnosti in veščin.

DNEVNI CENTER

Osnovni cilj programa je, da se uporabniki psihiatričnih storitev ponovno vključijo v vsakdanje okolje in si tako ponovno gradijo socialno mrežo. To dosegamo z vsebinami, ki so v druženju, spoznavanju, medsebojni pomoči, v pomoči ključnih delavcev, v razgovoru in poslušanju, z vključevanjem v različne dejavnosti in aktivnosti.

Uporabniki se v dnevnem centru zbirajo od ponedeljka do petka, njihova udeležba je odvisna predvsem od njihovega razpoloženja, od vsebine delavnice ...

USPOSABLJANJE NA DELOVNEM MESTU

S sodelovanjem zavoda za zaposlovanje izvajamo tudi program usposabljanje na delovnem mestu, v katerega so vključene osebe, ki so težje zaposljive. Vključeni v ta program izdelujejo polizdelke v kooperaciji za podjetje Cablex-M. Udeleženec se vključuje v aktivnost z namenom usposabljanja na konkretnem delovnem mestu, da bi se usposobil za konkretno

delo ter za pridobitev novih znanj, veščin in spretnosti.

Osnovni cilji naših programov so:

- dvig kakovosti življenja uporabnika, so-organizacija prostega časa, večanje neformalnega druženja in širjenja uporabnikove socialne mreže, večanje sposobnosti za športna in kulturna udejstvovanja, večanje socialnih veščin in spretnosti, večanje občutka lastne vrednosti in samospoštovanja, učenje spoštovanja drugih, njihovih izkušenj in sposobnosti, pridobivanje zaupanja in samozaupanja, preprečevanje osamljenosti, večanje socialne in siceršnje moči posameznika, normalizacija in vključevanje uporabnikov na področju javnega življenja ...

Programi društva so namenjeni osebam z dolgotrajnimi psihosocialnimi težavami in sicer:

- uporabnikom, ki so odpuščeni iz bolnice,
- uporabnikom, ki so v procesu ambulantnega psihiatričnega zdravljenja,
- osebam, ki imajo dolgotrajne duševne stiske,
- uporabnikom z dvojno diagnozo,
- svojcem vseh skupin uporabnikov.

Uporabniki sodelujejo prostovoljno v vseh fazah programa, tako pri načrtovanju, izvajanju kakor tudi pri evalvaciji. Pravice uporabnikov so, da izbirajo med različnimi storitvami in izvajalci na področju duševnega zdravja, na osnovi lastne odločitve prekinajo proces pomoči in podpore, so seznanjeni s postopkom pritožbe, se vključujejo v druge aktivnosti društva, vplivajo na vsebino programa ...

Storitve programov so uporabnikom in njihovim svojcem na voljo vsak delovni dan od 8.-16. ure. Oglasite se lahko osebno na sedežu društva Trg 31 ali po telefonu 82 40 910 pri Pečnik Nataši (stanovanjska skupina), Nataši Slemenik (svetovalnica) ali Bojani Turkuš (dnevni center).

Obiščete lahko tudi našo spletno stran www.altra.si.

Nataša Slemenik, univ. dipl. soc. del.

Pomoč ljudem v stiski – Župnijska Karitas Prevalje

Župnijska Karitas Prevalje letos deluje že enajsto leto. V vseh teh letih smo pomagali v stiski številnim družinam, mnogim je z našo, včasih samo enkratno pomočjo tudi uspelo, da so se zopet, kot pravimo, »postavili na noge«.

Sodelavci Župnijske Karitas že vrsto let v maju organiziramo srečanje bolnih, ostarelih in invalidov. Tudi letos je bilo tako. Napisali in razposlali smo čez sto vabil, pa tudi ob oznanilih je g. župnik povabil vse, ki se željo srečanja udeležiti in tudi tiste, ki imajo svojce, kateri sami ne morejo v priti v cerkev, da jim to omogočijo in jih pripeljejo. Želimo, da bi se tega srečanja udeležili tudi bolniki in starejši, tudi če do njih ni prišlo naše osebno vabilo, saj so povabljeni in zaželeni prav vsi.

Vsako leto je srečanje v Marijinem mesecu maju. Tudi letos je bilo praznično. Po končanem obredu v cerkvi Device Marije na Jezeru smo kar dobro napolnili dvorano nastajajočega župnijskega doma, kjer smo zbrane pogostili. Za veselo vzdušje je poskrbela gospa Božank s svojo harmoniko in petjem in kar hitro pritegnila nekaj ljubiteljev petja. Nam karitasovcem in marsikomu od gostov je bilo toplo pri srcu, ko smo opazovali te vesele obraze. Vsakemu udeležencu smo podarili spominsko podobico z datumom in opisom dogodka, da se bodo spominjali teh ve-

selih trenutkov vse do prihodnjega srečanja, saj nekateri hranijo podobice še iz preteklih let.

»Bog lonaj« vsem, ki nam pomagajo, saj sami karitasovci ne zmoremo vsega.

Naša Karitas se je letos prvič udeležila Jesenskih srečanj na Prevaljah, s svojim »štantom«, kjer smo prodajale izdelke, ki jih pripravljajo naše sodelavke, pa tudi invalidska skupina s svojimi ročnimi deli nam pomaga.

V času božično-novoletnih praznikov obiskujemo bolne in starejše na domu. Lani smo v ta namen pripravili 220 paketov. Doživeti presrečne obraze bolnikov in starejših je nepopisna sreča, prepričajte se!

Še vedno pa poteka akcija naše Karitas »Mitja nas potrebuje«, kjer zbiramo sredstva za nakladalno rampo za 12-letnega dečka Mitjo. Za vse informacije v zvezi z akcijo smo Vam na voljo vsak četrtek (razen ob praznikih) v naših prostorih Na Fari.

Ne prezrite naših moledovanj, ljudje so zares v stiski, pomagajte, tudi najskromnejši prispevki ali druga oblika pomoči so dobrodošli.

Sodelavci Župnijske Karitas Prevalje

Občinska organizacija Rdečega križa v letu 2009

Občinska organizacija Rdečega križa Prevalje je v sodelovanju in na podlagi sprejetih programov Območnega združenja Rdečega križa Mežiške doline (OZRK Mežiške doline) v letu 2009 izvajala naslednje aktivnosti in humanitarno pomoč:

Socialno šibkim družinam in posameznikom iz Občine Prevalje, je bilo razdeljenih 291 prehrabnih paketov, 3.000 l mleka, 950 kg moke, 900 kg sladkorja, 750 kg testenin ter 524 kg riža, prav tako je bilo s strani OZRK Mežiške doline in Občinske organizacije RK Prevalje nudena pomoč tudi v obliki plačila položnic.

Program OZRK Mežiške doline pa zajema tudi organizacijo zdravstvenega in socialnega letovanja otrok in starejših oseb na Debelem rtiču in v Punatu na otoku Krku. V tem letu je iz Občine Prevalje letovalo 20 otrok v Punatu ter trije otroci in dve starejši osebi na Debelem rtiču.

OZRK Mežiške doline je v mesecu oktobru 2009 v gostišču Rifel na Prevaljah organiziralo svečano proslavo krvodajalcev, ki so darovali kri 50 krat in več. Iz Občine Prevalje je takšnih krvodajalcev 16.

Skozi celo leto pa potekajo krvodajalske akcije v Splošni bolni-

šnici Slovenj Gradec, ter v mesecu juniju štiri terenske krvodajalske akcije. Teh akcij se je udeležilo 170 krvodajalcev iz Občine Prevalje.

Občani si lahko v Centralnem skladišču Rdečega križa (Čečovje 12, Ravne na Koroškem, v stavbi Uprave enote) vsako prvo sredo v mesecu od 14.00 do 17.00 ure izberejo oblačila in obutev.

Občinska organizacija RK Prevalje je maja povabila 97 krvodajalcev na proslavo, da bi jim izročili priznanje za darovano kri. Proslave se je udeležilo le 23 vabljenih.

Na merjenje krvnega sladkorja in holesterola ter krvnega pritiska je prišlo 111 občanov, kar je precej več kot prejšnje leto.

Iz sredstev, ki jih občani prispevajo za koledarje, je bilo ob Veliki noči razdeljeno prehrane za 1.200€. Za plačilo položnic je bilo na posamezne prošnje v preteklih mesecih porabljen že 2.700€. V zadnjih dveh mesecih pričakujemo še več prosilcev.

Srečanje starejših od 80 let je skupna akcija humanitarnih društev. Kdor se ne more udeležiti srečanja prejme skromno darilce ob obisku prostovoljca na domu.

Občinska organizacija Rdečega križa Prevalje

Naše delo v Ozari

Vesela sem bila povabila za predstavitev našega dela, morda še toliko bolj, da ob branju prispevka »razbijemo« še kakšno stigmo. Preko javnosti, v različnih medijih poskušamo ljudi seznaniti, opozarjati, da so ljudje, ki imajo težave v duševnem zdravju prav tako populacija, ki lahko dela, ima družino ... Ozara je humanitarno društvo, ki deluje na področju socialnega in zdravstvenega varstva v Republiki Sloveniji. Storitve in programe izvajamo za ljudi,

ki imajo težave v duševnem zdravju, ljudem v duševni stiski in njihovim svojcem po zdravljenju v psihiatričnih bolnicah. Na Ravnah, na Prežihovi ulici 7, imamo Pisarno za informiranje in svetovanje od leta 2000.

S svojim svetovalnim delom, individualnimi razgovori, skupinami za samopomoč, terenskim delom, jim pomagamo, da prebrodijo krize, da jim zapolnimo preživljanje njihovega prostega časa, spodbujamo lastno aktivnost pri reševanju stiske,

s terenskim delom omogočimo dostop do oseb, ki jih drugače ne bi bilo možno vključiti v ustrezne oblike pomoči. V okviru svetovalnice osebe lahko izbirajo med naslednjimi storitvami, ki so strokovne: informativni razgovor, osebna pomoč, socialna oskrba, pomoč pri ohranjanju socialnih stikov.

Imamo različne delavnice ob določenih praznikih, obiskujemo slikarske razstave, se sprehajamo po bližnjih hribih,

se peljemo na kakšen izlet, organiziramo tečaje po željah uporabnikov. Vključitev je prostovoljna in brezplačna. Naše storitve nudimo uporabnikom vseh štirih občin, trajanje vključitve je odvisna od volje posameznika ter njegovega zdravstvenega počutja. V veliko pomoč so nam in z njimi dobro sodelujemo; Center za socialno delo Ravne, Zdravstveni dom, Zavod za zdravstveno varstvo, Karitas, Rdeči križ, CUDV, občine na Koroškem, ZIP center, Koroška osrednja knjižnica, Športni zavod, Altra ... Delo je pestro, zgodb je nešteto. Učimo se drug od drugega.

Pri delu začneš ceniti malenkosti, majhne stvari in pozornosti, ki ljudem veliko pomenijo. Kako sem se razveselila razglednice uporabnice, na kateri je omenila, da ji veliko pomenimo, da smo ji pomagali, da pozitivno razmišlja. Marsikateri se rad izraža v prozi, poeziji, slikanju, fotografiranju ... Tudi mi vsaj enkrat letno naredimo svoj časopis - Nov dan. Velikokrat pa se moramo strokovne delavke znajti same, kar organiziramo za njih, poskušamo preko donacij, od dobre volje organizacij, posameznikov, pa je odvisno kaj.

Pohod proti Raduhi

Da je področje duševnega zdravja še vedno tabu, je tudi dejstvo, da je luč sveta šele pred kratkim ugledal Zakon o duševnem zdravju. Žal si že več let zastoj prizadevamo, da bi dobili prostovoljce. Če vas karkoli zanima, smo vam na razpolago, ne zatiskajte si oči, naj vam ne bo nerodno.

Prežihova ulica 7 Ravne na Koroškem, T 02-87 50 630,
kontaktna oseba: **Barbara Sušnik.**

Barbara Sušnik

Dobrodelno športno druženje na Prevaljah

V soboto, 27. 6. 2009, je bilo na Prevaljah že drugo dobrodelno športno druženje pod naslovom Tekma zvezd za Darka. Organizator dogodka (ekipa Mladi za mlade pod vodstvom Boštjana Gorenška) je na lanskoletnem prvem srečanju namenil zbrana sredstva za Darka s Prevalj, ki se zdravi za težko obliko mišične distrofije, letos pa smo z nakupi računalnikov želeli pomagati šoloobveznim in socialno ogroženim otrokom.

Čez dan sta se odvijala dva turnirja (odbojka na mivki in mali nogomet na umetni travi). Dogajanje je doseglo svoj »vrhunec« z nogometno tekmo med ekipo »zvezd« za Darka (sestavljali so jo športniki, glasbeniki, politiki, novinarji ...) in ekipo koroškega kluba Korotan, ki je v sezoni 1994/1995 igrala v prvi slovenski nogometni ligi. Slednji so z rezultatom 4 : 3 premagali nasprotnike.

Zvečer je sledilo še druženje ob glasbi (Omar Naber, Nitrox, RockE in Fajercajg).

Ekipa Mladi za mlade se zahvaljuje vsem, ki ste naš skupni dogodek podprli, se udeležili prireditve, kakor koli pomagali ali sodelovali. Zavedamo se, da ne moremo spremeniti sveta, lahko pa komu polepšamo in olajšamo življenje. Trudimo se pomagati ljudem, ki našo pomoč resnično potrebujejo.

Anja Benko

Foto: Aleksander Praper

Nogometna ekipa na Tekmi zvezd za Darka, ki so jo sestavljali športniki, glasbeniki, politiki, novinarji ...

Karate klub Prevalje

Začetek karateja na Prevaljah sega v leto 2003, ko smo na pobudo Ivana Mravlja-ka ustanovili karate klub Prevalje. V jeseni tega leta smo pričeli s prvim treningom v mali telovadnici OŠ Franja Goloba Prevalje, kjer treniramo dvakrat tedensko še danes.

Karate klub Prevalje deluje na OŠ Franja Goloba Prevalje. Vadba poteka dvakrat tedensko v mali telovadnici (doju), ki je primerna posamezni kot tudi skupinski vadbi. Včlanjeni smo v JKA zvezo Slovenije, kjer pod mentorstvom vrhunskih mojstrov iz Japonske pridobivamo neprecenljivo znanje tradicionalnega karateja, katerega prenašamo na naše vadeče člane. Poleg same vadbe se iz našega kluba udeležujemo raznih seminarjev, poletnih šol, ter tekmovanj. Za napredovanje naših članov poskrbimo s polaganjem izpitov barvnih stopenj. Vsako leto imamo tudi zaključek leta. Poleg drugih seminarjev je za nas najpomembnejši dogodek leta gasshuku, štiridnevni seminar razdeljen v dva dela. Prvi del je namenjen samo mojstrom, drugi del pa mojstrom in učencem. Med samim seminarjem pa potekajo tudi izpiti za DAN pasove, izpiti za sodnike itd. Iz našega kluba se gasshuka vsako leto udeleži več članov. Letos sta Anja Kunc in Nino Lovrenčič, oba iz karate kluba Prevalje, uspešno opravila izpit za 1. DAN (črni pas). Organizator tega mednarodnega seminarja je JKA Slovenije, ki je letos organizirala že peti tak seminar, kjer smo gostili 4 svetovno priznane mojstre.

Vsako leto skupaj s karate klubom Mežica organiziramo tudi poletno šolo karateja. Vsa leta je potekala šola karateja v Topli nad Črno, ker pa se število udeležencev poletne šole konstantno dviguje smo bili primorani poiskati drugo lokacijo. Našli smo dom AJDO nad Libeličami, kjer imajo trenutno še dovolj kapacitet za vse udeležence. Leta 2006 pa smo naredili izjemo in se udeležili poletne šole v Baški na Krku.

Trikrat letno pod okriljem JKA Slovenije potekajo tekmovanja. Dva pokalna turnirja in eno državno prvenstvo. Tekmovanja niso obvezna in nikogar ne silimo, da mora tekmovali. So pa izredno dobra za preizkus znanja, pridobivanja samoza-

vesti in discipline vsakega posameznika. Potekajo po pravilih in standardizaciji JKA karateja v katah in borbah. V našem klubu imamo nekaj zelo dobrih tekmovalcev, ki vsako leto dosegajo dobre oz. odlične rezultate. Lansko leto je državni prvak v katah postal Klemen Pšeničnik, ki je bil tudi izbran za najbolj perspektivnega mladega športnika leta v občini Prevalje. Letos smo prvič uspešno izpeljali državno prvenstvo JKA karateja, ki je potekalo v nedeljo 15. marca 2009 v športni dvorani OŠ Franja Goloba na Prevaljah. Dvorano smo skupaj s tekmovalci, katerih je bilo kar 216, dobesedno napolnili. Naslov državne prvakinja v borbah si je priborila Anja Kunc iz karate kluba Prevalje, poleg tega rezultata je bila še tretje uvrščena v katah. Čaka pa nas še božični turnir, na katerega se pripravljamo s polno paro.

Izpiti za pasove so nekaj posebnega za člane. Z vsakim opravljenim izpitom so bližje črnemu pasu, katerega si vsi močno želijo. Po navadi izpiti potekajo dvakrat letno skupaj s karate klubom Mežica izmenično na Prevaljah in v Mežici. Za vsak opravljen izpit dobijo člani tudi diplomu. Tisti, ki se redno udeležujejo treningov in s tem hitreje napredujejo z znanjem pa lahko opravljajo izpite tudi večkrat letno.

V okviru jesenskih srečanj na Prevaljah smo letos že drugi zapored predstavili to starodavno borbilno veščino širši javnosti. V uri, ki nam je namenjena, smo prikazali osnove karateja, kate ter kumite (borbo). Veseli nas, da zanimanje za karate na Prevaljah raste.

Anja Kunc v borbi

Foto: Ivan Mravljak

Trening v mali telovadnici

Z vsemi aktivnostmi, ki smo jih omenili predstavljamo karate klub Prevalje in samo občino Prevalje v dobri luči vsej Sloveniji in onkraj meja naše države.

Kje nas lahko najdete in kako začeti?

Najdete nas lahko vsak torek in petek od 18:30 do 20:00 ure v mali telovadnici OŠ Franja Goloba na Prevaljah. Lahko obiščete tudi našo spletno stran, kjer boste o nas izvedeli še kaj več: <http://www.karate-klub-prevalje.si>.

Ivan Mravljak

Športno društvo Šentanel

ŠD Šentanel letos praznuje četrto leto delovanja. V mesecu januarju smo imeli skupščino društva, kjer smo načrtali športne aktivnosti za leto 2009. Zastavljen program je bil zelo ambiciozen. Do sedaj smo realizirali večji del programa. Pri izvedbi zastavljenih ciljev so nam finančno največ pomagali: Občina Prevalje, Mehanizacija Miler, Kograd IGEM, Purotehnika, d. o. o. in ostali donatorji. V največjo pomoč pa so nam člani društva s svojim prizadevnim delom.

Najbolj množične športne prireditve smo izvedli skupaj s KS Šentanel ob krajevnem prazniku. Pri Pečnikovi brunarici smo izvedli športna tekmovanja v malem nogometu in odbojki-mešane ekipe. Samo tekmovanje pa smo popestrili z družabnim srečanjem. Še bolj množična prireditev pa je bil tretji Kolesarski vzpon v Šentanel, ki smo ga organizirali skupaj z

MTB Koroška. Le tega smo zaključili s podelitvijo nagrad, pokušino dobrot, ki nam jih je pripravil gospod Sedelšak s sodelavci in prijetnim druženjem pri Lipah nad Šentanelom.

Za naše najmlajše krajanje (otroke od treh pa do deset let) že četrto leto enkrat tedensko izvajamo »telovadbo« v telovadnici OŠ Šentanel, pod vodstvom Lare Fajmut in Dominike Peršak. Športna srečanja popestrimo s kostanjevim piknikom, božično novoletno obdaritvijo in ob zaključku telovadbe s pohodom na turistično kmetijo Mikl na Jamnici, kjer nas postrežejo z dobrotami, otroci pa so se lahko veselo igrali v prijetnem okolju.

Vsak četrtek moški obiskujemo skupaj s člani društva Partizan Prevalje malo telovadnico pri OŠ Prevalje, kjer merimo svoje sposobnosti pod koši. Zelo smo veseli, da to vrsto rekreacije obiskujejo tako naši sre-

dnješolci in študentje, kot starejši krajanje. Naša dekleta pa se prav tako ob četrtkih zbirajo v mali telovadnici na podružnični šoli Šentanel, kjer poskrbijo za »razgibavanje svojih kosti«. Kar precej članov našega društva se je udeležilo tradicionalnega pohoda z Jamnice v Sveto mesto (Heiligenstadt) v Avstriji, ki je vsako leto 15. avgusta v organizaciji krajanov z Jamnice.

Poleg opisanih dejavnosti smo ali še bomo v tem letu izvedli: Ogled zaključka svetovnega pokala v smučarskih poletih v Planici, ogled košarkarske tekme Evro lige v Ljubljani, udeležba na pohodu Čez goro k očetu, pomagali smo KS Šentanel pri okrasitvi kraja za novoletne praznike in sodelovali pri aktivnostih ostalih društev v Šentanelu.

Skupaj s KS Šentanel, OŠ Prevalje in krajanje pa si prizadevamo, da bi v naslednjih letih razširili in asphaltirali manjše igrišče ob šentannelski šoli, saj je telovadnica v šoli le manjša jedilnica. V naslednjih letih imamo še veliko ciljev in želja in upam, da jih bomo kljub finančni krizi lahko uresničili.

Štefan Peršak, predsednik Športnega društva Šentanel

Foto: Štefan Peršak

Donacija likovnih del kanadsko-slovenskega slikarja Teda Kramolca

Koroška galerija likovnih umetnosti že nekaj let vzdržuje intenzivne stike s slikarjem in pisateljem Tedom Kramolcem, ki živi v Torontu v Kanadi.

Božidar Ted Kramolc je bil rojen leta 1922 v Podgorici nad Šentvidom v Ljubljani v družini muzikologa Luke Kramolca, tik pred koncem druge svetovne vojne pa je skupaj z bratom Nikom odšel iz Slovenije na Koroško, od koder je izbral dokončno pot na ameriški kontinent. Po diplomi na Akademiji za likovno umetnost v Torontu se je uveljavil kot arhitekt za notranjo opremo, predvsem pa kot pisatelj in slikar, saj so njegova dela uvrstili v najpomembnejše kanadske nacionalne likovne zbirke.

V Sloveniji smo Kramolčevo ustvarjanje podrobneje spoznali šele po letu 1991, predvsem po zaslugi gospe Irene Mislej, direktorice Pilonove galerije v Ajdovščini, ki je v tistih letih slovenski javnosti predstavila plejado izseljenskih umetnikov, ki živijo in delujejo v Severni in Južni Ameriki. Leta 1992 je pri Mladinski knjigi izšel izbor kratke proze Podobe iz arhivov, kasneje pa tudi Kramolčeva daljša prozna dela (roman Tango v svilenih coklah je bil pred leti nominiran za nagrado Kresnik), nazadnje je v letu 2008 pri založbi Nova revija izšel roman Sol v grlu. Kot likovnik se je Ted Kramolc v domovini prvič predstavil leta 1991, študijsko poglobljeno pa z razstavo v letu 2001, ki je bila predstavljena v Galeriji za sodobno umetnost v Celju, Pilonovi galeriji v Ajdovščini in v Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu. V tem času se je v zapuščini umetnikovega očeta Luke Kramolca, ki jo

Ted Kramolc v ateljeju, Toronto, avgust 2009

hrani Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika na Ravnah na Koroškem, našla zajetna mapa risb, ki je že bila razstavljena v slovenjgraški galeriji.

Po smrti soproge je Ted Kramolc ostal sam v svoji hiši v bližini Toronta. V dogovoru s Koroško galerijo likovnih umetnosti je pričel z urejanjem velike slikarske zapuščine, iz katere sta s kustosom galerije letos poleti za donacijo svoji koroški duhovni domovini izbrala 64 oljnih slik na platno.

Kramolčev rod izhaja s Šentanela nad Prevaljami, kjer je bila pred leti postavljena spominska soba, posvečena znamenitemu raziskovalcu in zbiralcu koroške ljudske pesmi. Njegov sin Božidar (Ted) se je sicer ro-

dil v Ljubljani, več kot petdeset let pa živi in ustvarja onkraj velike luže, a se kot zavedni Slovenec v duhu zapuščine svojega očeta počuti kot Korošec. Z risbami, hranjenimi v ravenki knjižnici (pred časom so odkupili še zajeten sveženj risb, ki ga je privatni zbiratelj našel na zapuščenem ljubljanskem podstrešju), in zbirko podarjenih slik smo pridobili imenitno likovno zapuščino, ki bi lahko svoje poslanstvo najbolj izvirno izpolnjevala v okviru stalne postavitve spominskega muzeja Luke in Teda Kramolca v Šentanelu ali na Prevaljah, idejo pa je že podprl tudi občinski svet občine Prevalje.

Marko Košan

Mlada umetnica Kaja Kos razstavljala v Strasbourgu

Strasbourg je največje mesto in glavno mesto francoske regije Alzacije, prefektura in občina departmaja Bas-Rhin. V Evropski uniji ima Strasbourg pomembno vlogo, saj je tu od leta 1949 sedež Evropskega sveta. Tu se nahaja Evropsko sodišče za človekove pravice, je pa tudi eno od dveh sedežev sveta Evropskega parlamenta. Mesto slovi po prekrasni gotski katedrali in po največjem muzeju v Franciji. V tem arhitekturno bogatem in zgodovinsko obarvanem mestu so 23. 11. 2009 odprli razstavo slik

Kaje Kos, študentke tretjega letnika fakultete za arhitekturo v Ljubljani.

»Vodene barvice in velike packe - to mi najprej pade na pamet. Mogoče pa je bil večji mejnik eden od zgodnjih rojstnih dni, ko sem od nemške slikarke - družinske znanke - prejela malo platno in oljne barve,« je povedala Kaja, ko sem jo vprašala po njenih začetkih. Kmalu je zajadrala v gimnazijo na Ravnah na Koroškem, kjer jo je s številnimi nasveti spodbujal akademski slikar Benjamin Kumprej.

Slikarka je s svojimi deli prodrla v evropski prostor, za katerega pravi, da ima odnos do kulturne dejavnosti drugačen, ne glede na zvrst le-te. »Kulturo potrebujejo bolj, kot se to kaže pri nas, ponosni so, da se udeležujejo prireditve, jih organizirajo - tako kot je bilo nekoč pri nas: več stika je nekdo imel s kulturo, bolj vpliven in bolj spoštovan je bil.«

Razstavljala je že na Poljskem, razstava v Strasbourgu pa je njena druga razstava zunaj slovenskega prostora. Spoznala je uslužbenko v Svetu Evrope in ko je ta sli-

šala, da Kaja slika, jo je seznanila z razstavami, ki jih vsak mesec prirejajo v tej instituciji, pod mentorstvom uslužbencev. Prijavili sta se in bili izbrani.

O njenih slikah je spregovorila akademska slikarka Vida Slivnik: »Suvereno obvladuje likovno površino. Razporejanje likov ni samo monoplansko, s prekrivanjem in ritmiziranjem že posega v globino. Motiviko išče v naravi, posebno v krajinskih insertih ali neobičajnih formah. Videno transformira in na novo sestavi v osebne, senzibilne kompozicije, ki izražajo močno težnjo po originalnosti. Njena likovna samozavest in njena primarna nadarjenost nas že v tej fazi prepričata, da vstopa na pot umetnosti, ki je tako zamaskirana in vijugasta, da jo zmorejo prehoditi le redki.«

Na otvoritvi razstave so sodelovali člani kulturnega društva Mohorjan: Urška Štrekelj (klavir), Jure Gradišnik (trobenta), Klemen Gorenšek (petje, recital) in Ajda Hovnik Plešej (recital). Mlado umetnico pa sta s svojim obiskom počastila tudi slovenska

Foto: Miha Kolar

Otvoritve razstave Kaje Kos sta se udeležila tudi evropska poslanca Lojze Peterle in Ivo Vajgl. Otvoritev so s kulturnim programom popestrili člani KD Mohorjan; Jure Gradišnik, Urška Štrekelj, Klemen Gorenšek, Ajda Hovnik Plešej in Sara Kumprej.

politika – evropska poslanca gospod Lojze Peterle in gospod Ivo Vajgl, ki sta bila nad razstavljenimi deli nadvse navdušena.

Mlada likovnica ima zaenkrat cilj dokončati fakulteto za arhitekturo, potem pa si poleg redne službe pred strokovnim

izpitom privoščiti še malo slikanja, za vsaj slučaj, če jo nekoč res čisto zanese. Vsem mladim pa sporoča, da naj ne poslušajo mame, ko govori, da rdeča in zelena barva ne gresta skupaj.

Ajda Hovnik Plešej

Ponosni Šentanelci v Evropskem parlamentu

Vse tri skupine iz Šentanela; Šentanelski pavri, Folklorna skupina Luke Kramolca in MPZ Šentanelčice, smo 22. in 23.11.2009 bili gostje evropskega poslanca Lojzeta Peterleta v Strasbourgu. Naša prva večja postojanka je bilo mesto Lindau v Nemčiji, kjer smo pevci sodelovali pri slovenski sv. maši, ki so jo na pobudo dr. Zvoneta Štrublja, slovenskega duhovnika v Stuttgartu, pripravili duhovniki za tamkajšnje zamejske Slovence. Šentanelski pavri in mla-

dinski pevski zbor Šentanelčice. Ob zvoku domačih melodij so se orosile oči slehernega slovenskega zamejca in tako pustila v naših srcih veliko odgovornost do ohranjanja naše kulturne dediščine – predvsem lepo in iz srca zapete slovenske pesmi. Nadaljevali smo pot do Strasbourga. Z velikim navdušenjem in prisrčnostjo nas je sprejel svetovalec Klemen Žumer. Razkazali so nam prelepo staro mesto Strasbourg, v atriju Evropskega parlamenta smo z doma-

Foto: Tomaž Kopač

Vsi udeleženci pred sedežem Evropskega parlamenta

Foto: Majaz Peršak

Šentanelčice v Evropskem parlamentu skupaj z Lojzeto Peterletom

čo pesmijo pozdravili našega gostitelja Lojzeta Peterleta, ki nas je toplo sprejel in pozdravil. Ogledali smo si parlament in v živo doživeli tudi del parlamentarnega zasedanja. Klemen Žumer nam je s svojo predstavitvijo približal del naših poslancev in njihovih bližnjih sodelavcev v Evropskem parlamentu. Sledil je še nastop obeh zborov in folklorne, ki je navdušila tudi goste iz Nemčije. Parlament smo zapustili navdušeni in ponosni, z veseljem smo odhiteli na skupno večerjo z našimi gostitelji v prijetni restavraciji, kjer je

Foto: Tomaž Koprmajer

Folklorna skupina Luka Kramolc z Lojzeto Peterletom

kljub naši utrujenosti iz srca zadonela slovenska pesem in zaslišal se je zvok harmonike in orglic, ki so doneli še v pozen večer. Iskrena hvala Lojzetu Peterletu, da nam je omogočil to srečanje in seveda Klemnu Žumru in ekipi stažistov, ki so nas res razveseljevali in poskrbeli, da smo Strasbourg zapustili radostnih src.

Dominika Peršak

ŽePZ Karantanija - skoraj polnoletna

Za začetek si bom izposodila nekaj besed iz pesmi Slavka Avsenika.

»Vsi čutimo, da čas beži naprej. Spet leto dni smo starejši kot prej ...«

Tako si večkrat zapojemo in se ob tem kar malce zamislimo. Za nami je že 17 let petja v zboru, veselega druženja in koristnega preživljanja prostega časa. Kako toplo ti je pri srcu, ko nekoga s pesmijo razveseliš, presenetiš, mu voščiš, priklješ spomine ali pa mu enostavno razbiješ dolgčas. Vse to smo počele teh 17 let in to počenjamo še danes. Dolgih ali pa kratkih 17 let prepevanja v ženskem pevskem zboru.

Iz dekliškega noneta (brez imena) z devetimi pevkami, smo se razvile v ženski pevski zbor z imenom Karantanija. Zakaj ravno to ime, še danes ne vem natančno. Tako kot ime Vres nosi določeno zgodbo, tako tudi zgodovina priča o znanih in ponosnih ženskah – Karantankah, ki so si že predavnimi časi ustvarile pomemben prostor in ugled v družbi. Ustvarile smo si ga tudi me. In še si ga ustvarjamo. In nadaljujemo.

Včasih kar prekipevamo od ponosa, ko se lahko pohvalimo, da smo nastopale za predsednika države Slovenije. Ko govorimo o nastopu v Državnem svetu Republike Slovenije ob deseti obletnici nastanka naše države, ali o nastopu evropskim senatorjem na Bledu ob njihovem gostovanju v Sloveniji ob predsedovanju Slovenije Evropski uniji. To so mogočni spomini.

Pa še zanimiv nastop v Celovcu, kjer smo gostovale pri domačem zboru z imenom Postchor Klagenfurt. Nabito polna dvorana Kulturnega doma je dajala prav poseben občutek. Tega pri nas skoraj ne doživiš več. In ko so poslušalci z aplavzom pokazali, da

jim je bil program zelo všeč, ko so z aplavzom in besedo zahtevali še glasbe ..., takrat se zaveš, da si se pravilno odločil. Da, to je naše poslanstvo.

Prepevanje zborovskih pesmi postane s časom nekakšen izziv. Tudi za nas je postala zahtevnejša zborovska literatura izziv. Dvakrat smo se preizkusile na zborovskih tekmovanjih. Prvič smo dosegle bronasto priznanje, drugič že srebrno. Bile smo več kot zadovoljne. Bile smo ponosne.

Še vedno redno sodelujemo na krajevnih in območnih nastopih in revijah. Pevska revija Od Pliberka do Traberka je naša stalnica. V sedemnajstih letih je še nismo izpustile. Večkrat pa smo

Foto: Boštjan Grabner

Ženski pevski zbor Karantanija z Moniko Pučelj

bile po oceni strokovnega spremljevalca predlagane na regijsko pevsko revijo ali revijo s tematsko določenim programom. Rade zapojemo ob raznih praznovanjih, jubilejih, porokah ali ob kakršnikoli drugi prireditvi. Lepi spomini nas vežejo na nastope ob spomeniku na Poljani ali ob spomeniku padlim borcem na Trotošem vrhu. Tam s partizansko pesmijo obudimo spomine na našo pionirsko mladost.

V letošnjem letu nas je presenetila znana koroška pevka Monika Pučelj s povabilom k sodelovanju. Pesem Dan kot iz sanj, za katero je besedilo in glasbo ustvarila sama, se je na slovenski glasbeni sceni že dobro prijela. Mi pa smo svoj delež dodale s spremljevalnimi vokali, tako da je melodija obogatena z zvenom zborovskega petja. Sodelovale smo tudi pri snemanju videospota za isto pesem v prelepih prostorih gradu na Ravnah. Pesem se že vrti na več TV postajah, prisluhnete pa ji lahko tudi na portalu Youtube. Mogoče jo to najlepša priložnost, da se Moniki še enkrat zahvalimo, saj je z njeno pomočjo naše ime postalo še bolj znano.

Pa naj besedilo zaključim z odlomkom iz iste pesmi, ki sem jo uporabila že na začetku.

Foto: Igor Senebovič

ŽePZ Karantanija v farni cerkvi Na Fari

»Ostanimo prijatelji, naj bo ves svet, kot v tistih dneh...«. Za Karantanijo ste prijatelji vsi, ki nam še kadarkoli prisluhnete. Hvala vam.

Zborovodkinja ŽePZ Karantanija
Suzana Makič

Vres v sezoni 2008/2009

Zaslužene poletne počitnice v 2008 smo užili s polno mero, pri čemer Vresovci nismo pozabili na druženje ob planinskih pohodih in nekaterih srečanjih, kjer smo popestrili praznovanja ali druge dogodke našim prijateljem in sponzorjem. Polni energije smo v septembru pričeli z novo pevsko sezono. Takoj zatem smo imeli v gosteh moški pevski zbor Poljubin iz Tolmina, s katerim smo izvedli zanimiv koncert v podzemlju Pece, z gostom Mitjo Šipkom, ki je na svoj način

gostom pričaral del naše kulturne zgodovine in nas vse spravil v dobro voljo.

V oktobru smo nastopili v Cerknici na Gerbičevih dnevih ter se s študijem novega programa na Sušnikovih dnevih poklonili našemu velikanu in izvedli novo komponirane novitete na Sušnikova besedila. Ker smo imeli v novembru tudi tekmovanje Sozvočenja v Rogaški Slatini, je bilo potrebno zavihati rokave in z intenzivnimi vajami naštudirati program.

Dobra pevška kondicija in prihajajoči božično-novoletni prazniki so kar klicali po izvedbi božičnega koncerta, ki pa se je to leto zgodil v cerkvi v Podgorju. Zapeli pa smo tudi na županovem sprejemu pred prazniki. Zadovoljni in umirjeni smo pričakali praznike in si zaželeli da v prihajajočem letu naše petje spet napolni naše duše z energijo in nas ponese k novim izzivom. Po praznikih smo se v prekrasnem januarskem jutru srečali s planinci na Uršlji gori

Foto: Janez Gorjanc

Vres na Prvem zborovskem festivalu na Prevaljah, Sušnikovi dnevi 2009

in tako potrdili tradicijo, ki jo ohranjamo že mnoga leta. Tako smo v marcu sodelovali na srečanju Od Pliberka do Traberka na Obirju, kjer je kljub majhni dvorani vzdušje vedno prijetno in domače.

Aprila smo vsi že nestrpno pričakovali našo turnejo v Turčiji, ki smo je izvedli med prvomajskimi prazniki v Alanyi. Prijaznost in odprtost tamkajšnjih ljudi, kakor tudi bogata kulturna zgodovina, sta nam odprla nova obzorja in nas navdihnili z željo, da se tja zopet vrnemo. Poleg vsakodnevnih vaj smo izvedli en celovečerni koncert in uspeli zapeti v areni v Aspendosu, ki je ob posebni plesni prireditvi gostila okoli pet

tisoč ljudi. Spektakel je bil čudovit in ponosni smo, da smo lahko sodelovali v njem.

Barantanje, pitje čaja s trgovci in nakupi so nam krajšali čas, ki je sicer tam kar prehitro mineval. Kljub vsemu lepemu, je vrnitev domov vseeno najlepša.

Po letnem koncertu konec maja kot tudi pred njim smo se trudili, da z dunajskim moškim pevskim zborom Wiener Männergesangs-vercin in nekaterimi drugimi zbori izvedemo projekt vseživljenjskega učenja v okviru EU. Ta žal še ni bil potrjen, a se še vedno trudimo, da bi ga izpeljali. Ne glede na to pa imamo potrjen projekt »Koroška srajca«, ki je v zače-

tni fazi in računamo, da bo izveden naslednje leto. Vmes seveda pridno vadimo, saj konec novembra sodelujemo na državni proslavi v čast generalu Maistru kot tudi na regijskem tekmovanju pevskih zborov v Slovenj Gradcu. Tudi kak božični koncert bomo še izvedli do konca leta, potem pa znova skok v novo leto in novim izzivom naproti.

Vse najlepše v prihajajočem letu vam želimo in naj nas čim večkrat družijo pesem in dobra volja.

Samo Simetinger, predsednik Vresa

RIFF – Za razvoj glasbene kulture

Društvo za razvoj glasbe Riff je bilo ustanovljeno 27.10.2008, s sedežem Na Fari 24, Prevalje, z ustanovnimi člani Tomaž Fak, Uroš Medved, David Breznik, Aleksander Štahr in Miha Kadiš. Ustanovljeno je bilo z namenom širjenja glasbene kulture na področju občine Prevalje, koroške regije in tudi širše. Tako smo v letu 2008/2009 vpisali skoraj 100 članov, podpornikov društva in tudi tistih, ki so se v okviru le-tega tako ali drugače udeleževali.

Tako smo v prvem letu našega delovanja že uresničili nekatere cilje, veliko pa jih je moralo, predvsem zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, počakati. Vseeno moramo omeniti, da nam je s pomočjo svetnika Rafaela Škufce uspelo pridobiti nekaj županih sredstev, za kar smo tudi izredno hvaležni. Pod našim okriljem pa se je kljub tej manjki odvijalo kar nekaj glasbeno-literarnih večerov, karaoke večerov, koncertov, raznih potpisnih predavanj in predstavitev avtorskih izdelkov naših članov in drugih. Med drugim bi izpostavili koncert Rockozov/c 2009 s Tinkaro Kovač, Nitrox in Gepard, ki smo ga izvedli v soorganizaciji s Klubom koroških študentov, glasbeno-literarni večer s predstavitvami poezije Barbare Žvirč, Tjaše Razdevšek, Gašperja Bivška, Primoža Karnarja in Tomaža Novosela z glasbenim gostom Tomažem Apohalom, interaktivni evfonični eksperiment, kjer so svoje stvaritve predstavili Milan Žlof (anglist, slovenist, lektor, prevajalec in pisec), Dino Murtezani (etno glasbenik in multiinstrumentalist), Peter Slanič (koroški glasbenik, producent, komponist ...) in Matthias Mallešič (kitarist).

Prav tako se društvo pojavlja kot soorganizator marsikateri prireditve, ki se odvijajo v znanem mladinskem klubu Kompleks na Ravnah na Koroškem.

Ker pa vemo, da je tudi pri glasbi, kot povsod drugod, pomemben zdrav duh v zdravem telesu, smo rezervirali termin v telovadnici na Prevaljah, kjer se lahko naši člani rekreirajo in tako poskrbijo za dobro telesno pripravljenost, ki jo glasba mnogokrat tudi zahteva.

V okviru društva že potekajo tudi individualna izobraževanja na posameznih instrumentih, v kratkem pa se bodo začele izvajale tudi razne glasbene delavnice. Tako bomo omogočili v začetku predvsem osnovnošolski mladini, kasneje pa tudi ostalim, da se v živo spoznajo z različnimi instrumenti, jih preizkusijo in se morda za učenje kakšnega izmed njih tudi odločijo. Glede na zani-

manje, bodo v organizaciji društva potekale tudi predstavitve raznih del ki so povezana z glasbo, kot so produciranje, ozvočevanje, montaža, itd., obiski raznih koncertnih prireditev, glasbenih sejmov in ostalih prireditev, ki so kakorkoli povezane z glasbo in kulturo nasploh.

Radi pa bi še izkoristili priložnost in povabili k sodelovanju vse, ki bi radi kakorkoli prispevali k boljši glasbeni kulturi na Prevaljah in Koroškem, kot tudi vse tiste ki so že člani in do sedaj še niste uspeli sodelovati.

Več informacij o društvu lahko najdete na naši spletni strani www.riff.si, kjer je na voljo tudi statut društva in pristopna izjava za nove člane, kot tudi vse sprotne informacije o tem, kaj se dogaja.

Miha Kadiš

»Pod skorjo« Aleksandre Kocmut

Na sobotni večer, 5. septembra 2009, je prostore Druženega doma na Prevaljah zapolnilo mnogo besed in misli (izrečenih ali ne), katerim skupni imenovalec je bila pisana beseda. V poeziji, pravljičah, basnih, baladah ... izpod peresa Aleksandre Kocmut. Da je Aleksandra vsestranska ustvarjalka dokazujejo vloge, v katere se vživlja vsak dan in jo oblikujejo kot multikulturno osebo, kot je dejala Nina Meh, ki je vodila pogovor z Aleksandro. Ne le pisateljica in pesnica, tudi lektorica, mati, hči, članica Društva literatov Mežiške doline, sourednica pesniškega portala ... in vedno pisoča literatinja. Za njo so že tri oz. štiri knjižne izdaje: *Moje kitice*, *Na otoku Puklmec*, *Trije razlogi* in *Zaskorjena*.

Vse od prve pesmi, spesnjene pri štirih letih, je Aleksandra pisala svojo zgodbo skozi literaturo, ki ji ostaja pribežališče in »orožje« izražanja. Njeno samosvojost dokazujejo njeni načini pesnjenja, ki jih je izoblikovala. Preizkuša se tudi v prozi. Otroški pogled na svet (je mati dveh otrok) neobremenjen, naiven; jo je navdihnil za pravljičice, hkrati pa jo je otrokovo nepristransko doživljanje sveta fasciniralo. Tako so nastale pravljičice za otroke Na

Foto: Jan Kuzma

Nina Meh, predsednica Kulture mladih KD Prevalje, v pogovoru s pisateljico in pesnico Aleksandro Kocmut

Tomaž Apohal je poskrbel za glasbeno spremljavo literarnega večera

otoku Puklmec. Njeno prozno delo pa zajema tudi roman *Trije razlogi*. Ta sicer vsebuje manjše paralele med glavno junakinjo romana in njeno avtorico, vendar Aleksandra razlaga, da je zgodba izmišljena.

Toda jasno je, da se Aleksandra tako poezije kot proze loteva z občutkom, s čistim srcem in z glasom, ki je prepričljiv. Ima cilje (v pripravi na tisk je zbirka otroških pesmi, novih pesmi ima vsaj za tri pesniške zbirke, pa srhljiv roman in nove otroške pesmi), ima voljo in ima sposobnost prepričati tako mlajšega kot starejšega bralca.

Ob spremljavi kitare Tomaža Apohala smo v ozračju Aleksandrinih besed pokukali pod kar nekaj skorjic njenega življenja. Naslov literarnega večera je bil *Pod skorjo besed* in se z vsebino samega večera ne bi mogel bolj ujemati. Naj končam z Aleksandrinimi besedami: »Knjiga je edina otipljivost, ki me še ni pustila na cedilu.«

Ana Pisar

Razstava ustvarjalcev Univerze za 3. življensko obdobje

Ženski pevski zbor DU Prevalje pod vodstvom Jožice Ovnič na odprtju razstave »Naša ustvarjalnost - likovno izražanje starejših odraslih« v Galeriji Avla na Prevaljah. Razstavo je organizirala Ana Pavše, SMERI, d.o.o. Ravne na Koroškem v tednu vseživljenjskega učenja v Mežiški dolini.

Razstava večerovih karikatur Cirila Horjaka

OD VEČERA DO VEČERA

Razstava Večerovih ilustracij Cirila Horjaka

V Galeriji Avla smo gostili razstavo Večerovih karikatur Cirila Horjaka, enega najbolj nadarjenih mladih slovenskih risajev stripa, ilustratorjev in karikaturistov. Njegove karikature lahko redno spremljamo v Večeru. Razstavo je organiziralo Kulturno društvo Prevalje pod pokroviteljstvom Večera in odgovornega urednika Tomaža Ranca.

Jesenska barvitost ob mlinu in bistrem potoku

Za nastanek zanimive slikarske in kiparske kolonije Ljubiteljskih in tudi akademskih ustvarjalcev pri Povhovem mlinu v Šentanelski reki so zaslužni domači Povhovi, nič manj pa Alojz Kreuh, Marjan Gregorc in Vido Dretnik. Idejo so vzeli resno, jo razvili do potankosti, predvsem pa

Franjo marošek

Andrej Grošelj

Alojz Krevh, Žetev

Foto: Igor Senekovič

so znali navdušiti in privabiti k sodelovanju, slikanju in ustvarjanju na prostem. Znali so poiskati sponzorje, to pa v današnjem času ni lahko. Vsebinska ustvarjanja je potekala krajinsko obarvano in nastala so zanimiva in slikovita dela, kiparski del, ki bo stal ob mlinu, bo s svojo ruralnostjo okras okolju.

Sodelovali so naslednji likovni ustvarjalci:

Štefan Bobek,
Stanislav Brodnik – Cico,
Leander Fužir,
Marijan Gregorc,
Štefka Jesenek,
Benjamin Kumprej,
Alojz Kreuh,
Jože Kremžar,
Franc Krivograd,

Stanko Makuc,
Alojz Erjavc,
Jani Robar,
Milč Strnad,
Peter Štigl,
Silvija Verovnik,
Vodo Dretnik,
Andrej Grošelj,
Grega Grošelj,
Jani Grauf,
Franjo Marošek,
Rudi Novak,
Simon Rutnik.

Likovne kolonije so pomemben kulturni dogodek vsakega gostiteljskega kraja, v takem okolju je bila za marsikoga novost, gotovo pa obogatitev Jesenskih srečanj na Prevaljah.

Greta Jukič

Foto: Igor Senekovič

Franc Krivograd, Regrat

Vitrina meseca

KOROŠKI POKRAJINSKI MUZEJ JE V SPOMIN NA ŽELEZARSTVO NA PREVALJAH PRIPRAVIL VITRINO MESECA, S PISMOM - AUGUSTA VON ROSTHORNA, ZAČETNIKA ŽELEZARSKÉ DEJAVNOSTI NA PREVALJAH. PISMO JE EDINI DOSLEJ NAJDENI ROSTHORNOV DOKUMENT, KI GA JE 4. DECEMBRA 1827 NASLOVIL NA G. BONAZZO V MISLINJI IN GA HRANI KOROŠKI POKRAJINSKI MUZEJ.

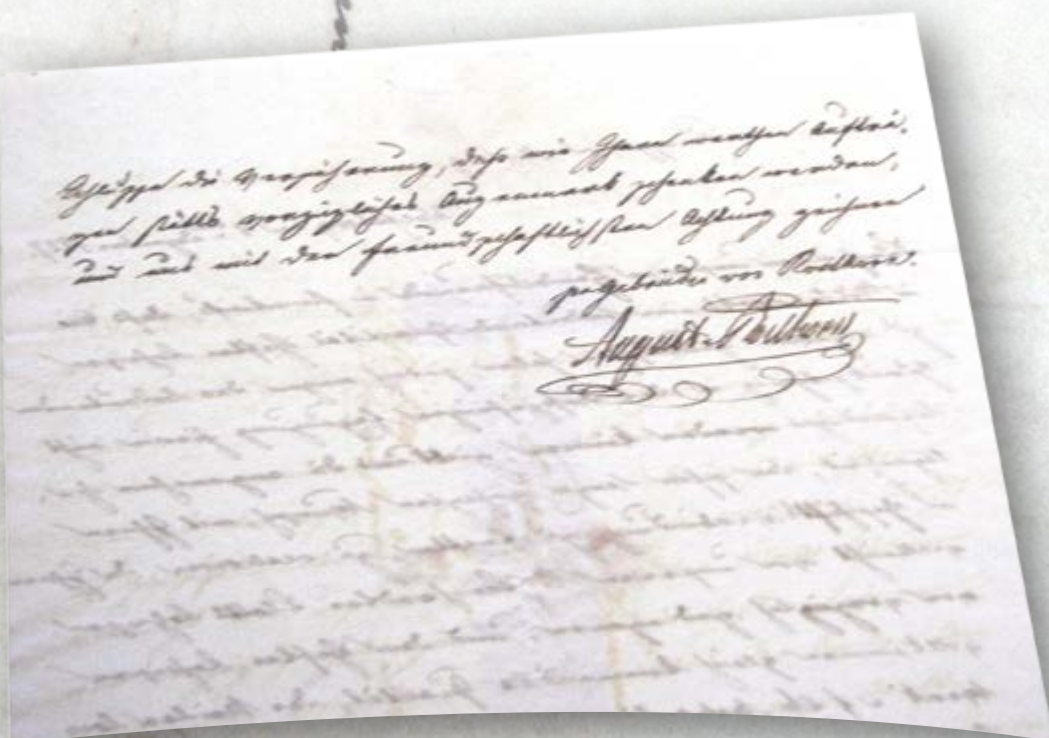

Foto: Ivan Vaukan

Delo, načrti in želje

Turistično društvo Poljana je tudi v tem letu imelo ciljno naravnan program, ki smo mu sledili in ga v celoti izvajali. Upam, da ste naša prizadevanja opazili. Veseli smo bili vašega obiska na prireditvah v kozolcu in vaše pomoči pri delu. To je bilo naše plačilo in način, da članom društva in krajanom KS Holmec polepšamo popoldan ali dela prost dan. Turistično društvo Poljana je v tem letu dobilo priložnost, da znova opozori na kozolec. Povrnilo se je nekaj upanja, da bo objekt deležen ureditve. S tem bo mogoča varna in primerena hramba že pred leti zbranih eksponatov kmečkih strojev in orodij. Društvo si je vsa leta svojega delovanja (obstoja) prizadevalo, da pridemo do tega cilja. Počasi se odpirajo tudi ta vrata, vrata v »Muzej starega orodja v kozolcu na Poljani«. Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, LAS Mežiške doline, je v prvi polovici leta 2009 izdal drugi javni poziv, razpis za nabor projektnih predlogov za izvajanje Lokalne razvojne strategije občin Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem za leto 2010. Prijavili smo projekt »Muzej starega orodja v kozolcu na Poljani« in bili obveščeni, da je projekt vključen v letni izvedbeni načrt LAS Mežiške doline za leto 2010. Projekt je sofinanciran največ do višine 40 %, ostala sredstva moramo zagotoviti sami. V

Ženski pevski zbor Modrin Holmec na Volinjaku ob nastopu na srečanju Dober dan sosed v sklopu Jesenskih srečanj, ki ga je v času Jesenskih srečanj organiziralo TD Poljana

tem delu se vključuje tudi občina Prevalje. Kozolec toplar na Poljani je pomembna etnološka dediščina in z ureditvijo muzeja kmečkega orodja bo pridobil pravo vsebino. Že pred leti smo nekateri pričeli z zbiranjem kmečkega orodja in ohranili marsikaj dragocenega.

Cilj našega projekta bo ureditev prostora in postavitve stalne razstave zbirke kmečkega orodja s pomočjo Koroškega pokrajinskega muzeja, sedaj namreč zaradi slabih prostorskih pogojev (zamakanje tal v kozolcu) ne moremo postaviti razsta-

ve v celoti, saj bi bila izguba katerega koli predmeta z zgodovinsko vrednostjo nenadomestljiva. Preostale površine kozolca bodo večnamenske, predvsem pa naj bi služile in že služijo za kulturne prireditve. Izvedba tega projekta je tudi temeljna naloga v letu 2010.

V imenu odbora TD Poljana, predsednika Jožeta Kozlarja hvala vsem, ki pomagata bogatiti življenje.

Blanka Pristovnik

NA PLANINE, NA PLANINE

Rad zahajam v naše gore,
V ta prelepi gorski svet.
Tam so v jutrih žlahtne rose,
ki krase planinski cvet.

O, Volinjak moja gora,
me vznemirjaš dan za dnev.
Srce mi vzdrhti od sreče,
kadar v soncu te uzrem.

Ej, prijatelj pojdi z mano,
Za trenutek odpočij.
Čez previsno skalo sivo,
tam uživaj gorski mir.

Na planine, na planine,
hodil bom dokler bom živ.
srkal z rož in trav milino,
Dušo polnil si iz njih.

Iz zapuščine Albina Kranjca,
ustanovitelja TD Poljana

Boljši sejem

Skupina krajanov Poljane je tako kot lani povabila k sodelovanju sosede in ostale kraje na 2. Boljši sejem 24., 25. in 26. aprila 2009.

Vsi, ki so želeli sodelovati, so prinesli očiščene, še uporabne predmete, ki jih več ne potrebujejo, jih v kozolcu razstavili, obiskovalci pa so te predmete kupili za simbolično ceno. Celoten izkupiček smo podarili Franji s Prevalj, ki se trudi s svojim invalidnim sinom.

Predmete, v glavnem oblačila, ki so ostali, so z veseljem sprejeli gojenci ZDUM-a iz Črne na Koroškem, tako da "nič ni šlo v nič"!

Časi, ko smo lahko ponosni, če naredimo nekaj dobrega, so še vedno oziroma vedno bolj aktualni, zato se zahvaljujemo vsem, ki so dobrodelni boljši sejem podprli, posebna zahvala pa gre Koroškemu radiu za brezplačne oglase.

Marija Stacher, Skupina krajanov Poljane

Štehanje na Poljani

V septembru je Konjerejsko društvo Poljana organiziralo v okviru Jesenskih srečanj 2. štehanje pri kozolcu na Poljani. Na štehanju je sodelovalo pet članov KD s svojimi konji, tričlanska komisija za ocenjevanje, dekleta, ki so zbirala najboljšega štehanjca – vse pod budnim očesom predsednika društva, ter kar lepo število obiskovalcev. Simon Kralj s Plata nad Mežico je naporno tekmo zaključil tako, da je razbil sod, kateremu je bil podeljen častni naslov "štehanjski mojster" za leto 2009. Po tekmi so si fantje privoščili zaslužen malico z vrčkom piva, veselo razpoloženje pa je trajalo še pozno v noč.

Marija Stacher

Predsednik Konjariškega društva Poljana Valentin Pavše

Srečanje gozdarjev

Srečanje upokojenih koroških gozdarjev je bilo v petek, 10. julija 2009 v šotoru Katarina v Šentanelu. Prijetnega srečanja se je udeležilo cca 300 upokojenih gozdarjev in njihovih partnerjev, ki se veselijo takih srečanj in snidenj. V kulturnem programu je zapel Lovski oktet Prežihovo pod vodstvom Mitje Šipka.

Ida Robnik

Na sončni strani Prevalj

Prevalje, mesto tisočerih legend. Tako Gorenškov slogan zelo na kratko, a hkrati dovolj bogato na svetovnem spletu opiše občino Prevalje, kraj, kjer smo doma. Prav lahko bi zapisali tudi Prevalje, mesto tisočerih priložnosti. Ali mesto izzivov in prihodnosti. Vseh možnosti niti ne moremo naštet, jih je preprosto preveč. Prevalje se razvijajo v boljši jutri, o tem ni dvoma. Že krajši sprehod skozi mestno jedro nas prepriča o tem. Tudi daljša pot po asfaltni cesti mimo kmetije Šaver in križišča za Brinjevo goro ter naprej do križišča za Šentanel in Strojno priča o razvoju na sončnem bregu v osrčje Mežiške doline vpetega kraja. Konec asfalta pod kmetijo Kuvaznik še ne pomeni konec sveta, za mnoge je to šele začetek novega. Suhi Vrh, Breznica (SZ del) sta košček Prevalj, ki sta skozi sosledje časa živela kot eno, danes pa sta vse bolj prepoznavna po ekološkem kmetijstvu, izletniškem turizmu, gorskem kolesarjenju in drugih aktivnostih.

Naselji, zaznamovani s prečudovitim razgledom na Uršljo goro in Peco ter avstrijsko Podjuno, bogatita čedalje bolj obiskan izletniški turizem kmetije Bauh, uveljavljeno ekološko kmetovanje z namero skorajšnje uvedbe različnih vrst turizma

Pogled s Suhega Vrha na dolino

Foto: Jure Penec

na kmetije Janče in drugih. »Avžnge« Godec, Rašesnik, Bauh, Žik in še nekatere so prevzeli mladi, uspeha željni gospodarji, ki so na svoje grunte vnesli svežino, novo energijo, nove ideje. Zmožnosti kmetij za uveljavljanje različnih dopolnilnih dejavnosti, od peke domačega kruha in peciva, predelave mesa pa vse do mošta, se spreminjajo v realnost, ki ima na tem koncu Koroške celo svojo pot, Pot mošta. V vzponu je razvoj podjetništva na kmetijah Kuvaznik, kjer je že marsikateri jekleni konjiček dobil novo preobleko, in Sorn, kjer ima sedež podjetje Mav-ls, spletne in programske storitve.

Suhi Vrh in Breznica nedvomno postajata del dodane vrednosti občine Prevalje. To se zaveda tudi njena uprava. Leta 2005 je s samoprispevkom krajanov, stanujočih v omenjenih naseljih, asfaltirala cestni odsek Prevalje–Rožič in ga leta 2008 podaljšala še za dobrih 600 metrov. Do načrtovane Godčeve ravni ali križišča za Šentanel tako manjka le kilometer. A ne glede na to, da je po obremenjenosti s cestnim prometom ta cesta takoj za cesto Prevalje–Leše, je hkrati postala še zelo atraktivna sprehajalna pot. Domačini jo imenujemo že kar Pot zdravja, ki kar kliče po svojem dokončanju. Tudi letošnja sprememba statusa nekaterih gozdnih cest v občinske javne poti omogoča večja vlaganja v hitrejši razvoj tega območja. Letos sta bili naselji vključeni v projekt GOŠO ali projekt belih lis, kjer bodo vsa gospodinjstva, ki nimajo možnosti dostopa do širokopasovnega internetnega omrežja, to najverjetneje dobila. Projekt bo financiran iz evropskih strukturnih skladov. Domačini se zavedamo izjemne pomembnosti vlaganj v cestno, komunalno in drugo infrastrukturo za hitrejši, kakovostnejši in dolgoročni kmetijski, gospodarski in turistični razcvet obeh naselij in s skupnimi močmi, tudi z ustreznim posluhom občinske uprave za ta del občine, nam bo to tudi uspelo.

Letos bo na izletniški kmetiji Bauh že skoraj tradicionalno srečanje vseh Suhovršanov in Brezničanov »Za sosedo si je treba čas vzeti«, na katerem bo poleg družabnega dela beseda tekla tudi o možnosti ustanovitve nove, naše krajevne ali vaške skupnosti v občini. Razlogov za to je več kot dovolj.

Jure Penec

Izbor 11. Moštne d'čve

Moštna d'čva 2009,
Eva Jauk Lupša iz Črne

»En kozarček mošta na dan, prežene zdravnike in prašičjo gripo vstran!« S temi besedami se je pričelo andrejevanje in izbor moštne d'čve 2009. Uvodni glasbeni avizo je pričel pihalni orkester Pavrkapela. Vse prisotne je pozdravil predsednik SaD in Moštna d'čva 2008. Voditeljica Janja Širnik je predstavila tekmovalke in komisijo. Pomerile so se v igrah: pletenje košare, predstavitev, prepoznavanje sort jabolk, iskanje orehov izpod kupa listja in prepoznavanje žganja. Pri zadnji igri so jim na pomoč priskočili moški pomočniki. Na koncu je odločalo število zbranih točk in glasovanje obiskovalcev prireditve.

Med samim tekmovanjem pa se nam je predstavila Špela Keber ob spremljavi tria ansambla Juhej, ansambel Hrepenenje sestavljen iz lokalnih glasbenikov, Peter Obšte-

ter in Zdravko France pa sta nam na šaljivi način predstavila delovni dan na kmetiji.

Mošt je krstil Branko Krautberger s pomočjo prisotnih županov, predsednika SaD in lanske moštne d'čve. Pipa je bila zabita in prvi mošt smo lahko poskusili in z njim nazdravili. Predsednik SaD se je županom občin Črna na Koroškem, Prevalje, Ravne na Koroškem in Mežica zahvalil za finančno podporo pri projektu Predstavitev in promocija podeželskih društev v občinah Mežiške doline.

Sledila je razglasitev zmagovalke - Moštna d'čva 2009 je postala Eva Jauk Lupša iz Črne, njena prva spremljevalka je bila Lilijana Vrhovnik iz Šentanela, druga spremljevalka pa Janja Smolar iz Raduš. Za veselo rajanje v noč pa je poskrbel ansambel Gorenjski kvintet.

Anica Vogel

Jesenska srečanja 2009

Prevaljčani smo se naših Jesenskih srečanj navadili in jih sprejeli za svoje, pomenijo nam tisti povezovalni trenutek, ko čutimo, da smo eno s svojim krajem.

Prevaljska srečanja vsebujejo veliko dogodkov, katere naša društva pripravljajo čez celo leto ter so v mnogočem povzetek letnega dela in delovanja mnogih organizacij ter posameznikov, ki se trudijo vdihniti kraju življenje, pa naj bo to skozi kulturne dejavnosti, športne dogodke, izobraževalne postopke, ali pa druženje s prijatelji in sprostitev ob dobri glasbi.

Gospodarska kriza je med drugim povzročila tudi pomanjkanje sponzorskih sredstev in prvič po mnogih letih Jesenska srečanja niso bila ekonomski projekt, saj je bil naš cilj v prvi vrsti pokriti ogromne stroške, ki jih prinaša tak projekt. Z pomočjo občinske uprave smo pokritje stroškov sicer dosegli, vendar predvsem na račun velike optimizacije stroškov ter ogromnega vložka neplačanega dela. Presenetilo me je veliko število ljudi, ki so nesebično pomagali pri izvedbi Jesenskih srečanj, kjer so lahko. Presenetili

Semanji dan na Jesenskih srečanjih na Prevaljah je vsa leta najbolj množično obiskana prireditev, letos je privlačila z dobro ponudbo Kmečka tržnica s pridelki naših okoliških kmetij.

pa so me tudi tisti, od katerih bi pričakoval vsaj načelno pripravljenost, pa so nam otežili delo, kjer so lahko...

Ko smo pripravljali glasbeni program Jesenskih Srečanj smo morali premišljeno uskladiti želje naših obiskovalcev z realnimi možnostmi, ter zahtevami nekaterih izvajalcev z nenormalno visokimi honorarji. Tudi sam sem se prej spraševal, zakaj so glasbeniki na Jesenskih srečanjih večkrat isti in zakaj ni več slovenskih izvajalcev. Odgovor je preprost, saj nekateri slovenski glasbeniki mislijo, da je čast, da pridejo na Prevalje vredna vsaj nekaj deset tisoč evrov...

Izbor izvajalcev, ki imajo relativno znosne zahteve, pa potem seveda ni več tako širok...

Tudi pri izbiri izvajalca gledališke igre je bila zadeva podobna, okvir nabora gledališč, ki smo ga imeli, ni bil velik, cena predstav pa zelo visoke. Vstopnine so namreč vnaprej določene s strani gledališča in veliko prepričevanja je bilo potrebnega, da ni bila

Tanja Žagar je že nekajkrat dokazala, da zna navdušiti publiko.

Kolesarjenje za Krejanov memorial je množična športna prireditev Jesenskih srečanj.

višja, saj vrli gledališčniki pač mislijo, da so neprecenljivi ... Tudi tu smo izbrali optimalno predstavo z razmeroma najnižjo mogočo ceno vstopnice.

Smisel šotorskega dela Jesenskih Srečanj je predvsem družene ljudi, ki trdo delajo celo leto ter si želijo sprostitev in odklopa od vsakdanjih skrbi, se želijo povесeliti in plesati, se sprostiti in nasmejati na dobri gledališki predstavi ...

Letos je bila potreba po zabavi in sprostitvi spričo težkih razmer, v katerih živimo še toliko večja, naloga organizatorjev Jesenskih srečanj pa težja kot prejšnja leta ...

V ta projekt smo vložili veliko naporov, a ves naš trud je bil poplačan, ko so mi Prevaljčani rekli: »Poslušaj, ta gavda je bila pa ena najboljših ...«

Jure Strah
KMKC Kompleks

Turistična karta Mežiške doline

Turistična karta Mežiške doline je rezultat projekta, ki se je v letu 2009 izvajal pod okriljem LAS Mežiške doline, in so ga sofinancirali: Občina Črna na Koroškem, Občina Mežica, Občina Prevalje in Občina Ravne na Koroškem ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano iz sredstev za razvoj podeželja - ukrepa LEADER.

Turizem v zadnjih letih postaja vedno pomembnejša gospodarska panoga, tako v smislu deleža ustvarjenega BDP kot v smislu števila delovnih mest. Tudi občine Mežiške doline kažejo vedno večji interes za pospešen razvoj Mežiške doline kot celovite turistične destinacije.

V tej luči predstavlja projekt izdelave Turistične karte Mežiške doline enega prvih in tudi zelo pomembnih korakov občin Mežiške doline (Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem) v tej smeri. Sodobna, predvsem pa aktualna turistična karta, je namreč eden od predpogojev za to, da se turizem na nekem območju sploh začne promovirati. Turistična karta celotne Mežiške doline je bila nazadnje izdana leta 1992. Nova karta je bila tako vsekakor nujno potrebna, saj stara ne služi več svojemu namenu. Karta je poleg tega, da je namenjena turistom, pomembna tudi z vidika

uporabe v šolah. Eden od namenov priprave karte je bil tudi ustvariti pripomoček, ki bo služil učencem pri spoznavanju njihovega domačega okolja.

Oblikovana in v 38.000 izvodih je natisnjena sodobna, aktualna in uporabna

turistična karta, ki obiskovalcem predstavlja Mežiško dolino, njene znamenitosti in obstoječo ponudbo turističnih in drugih produktov in storitev.

Občina Prevalje

PREVALJSKE NOVICE, glasilo Občine Prevalje, prejemajo brezplačno vsa gospodinjstva Občine Prevalje. **Izdajatelj:** Občina Prevalje, T-02 82 46 100, F-02 82 46 124, e-pošta: obcina@prevalje.si, <http://www.prevalje.si>; **naslov uredništva:** Trg 2A, 2391 Prevalje, **odgovorni urednik:** Danilo Vute; **uredniški odbor:** Stanko Kumprej, Borut Bončina, Sabina Ranc, Greta Jukič; **jezikovni pregled:** Greta Jukič; **fotografije:** osebni arhivi, arhiv Občine Prevalje, arhiv OŠ Prevalje, arhiv Gimnazije Ravne, arhivi društev, arhiv Kmetijske svetovalne službe Prevalje. **Oblikovanje naslovnice:** Borut Bončina, arhitekt. **Oblikovanje in prelom:** Sans, Andrej Knez, s. p.; **Tisk:** Malex, d. o. o., Ravne na Koroškem; številka 15, leto: december 2009, naklada: 2300 izvodov.

Zatorej pre vale – kraj pred dolino.

Na Prevaljah ponovno odkrivajo svojo preteklost. Tokrat tisto iz davnih, rimskih časov. Ta teden so v Družbenem domu razstavili kopijo oziroma odlitek kipa rimskega centuriona, stotnika iz najdbišča Zagrad pri Prevaljah. Ob tem so pripravili prezentacijo, kjer so arheologi povedali vse, kar vedo o tej najdbi ter kako je prišlo do izdelave kopije kipa. Zgodbe so zelo zanimive. Pri gradnji papirnice in kasneje, predvsem pri veliki poplavi v letu 1903, so našli izjemne eksponate iz rimske nagrobne arhitekture. Stotnika, marmorni torzo brez glave in nog od kolen dalje, so iz Meže potegnili Brančurnikovi. Kip je odkupilo muzejsko društvo za Koroško. Celovski muzej je bil lastnik kipa, za katerega pa se dolgo ni vedelo, kje je shranjen, dokler ga niso našli, pazite!, v Minimundusu. Pred kratkim so ga prepeljali v Globasnico-Jueno, kjer bo krasil rimsko muzejsko zbirko na prostem. Seveda se ob tem zastavlja vprašanje, ali bi ga lahko dobili nazaj na originalno lokacijo, vendar naši arheologi odgovarjajo, da moramo biti zadovoljni že s tem, da so Avstrijci dovolili izdelavo kalupa za odlitek. Slovenci smo pač vedno zadovoljni že z majhnim. Stotnik je po mnenju profesorja Mirana Pflauma, ki je izdelal kalup, lepši od mnogo bolj znanega Emonca iz Ljubljane.

Zaradi tega in zaradi drugih imenitnih najdb, ki presegajo gabarite iz drugih rimskih najdbišč, Zagrad pri Prevaljah buri domišljijo arheologov in laične javnosti. Tudi zato, ker velja teorija, da je bil Zagrad manjša postojanka med Kolacijem –Starim trgom in Globasnico-Jueno.

Kako je lahko manjša, če pa so najdeni ostanki mnogo večji in lepši od sodobnih? Je bilo zaradi mogočnega pokopališča tudi naselje večje? Ali pa so bili morda v Zagradu pokopani sami zelo bogati Rimljani in je bila morda okolica letovišče zanje? Dosedanja izkopavanja in sondiranja, zadnje Saše

Djura Jelenko iz leta 2006, niso dala odgovorov na ta vprašanja. Arheologi zagotavljajo, da se bodo dela na tej lokaciji nadaljevala.

Morda se bo komu zdela ta problematika prepusta za aktualni tedenski poudarek. Za tiste, ki tako mislijo, naj iz žepa potegnem še eno prevaljsko rimsko zgodbo, ki jih bo pogrela, če so doma iz tistega konca. Namreč, učitelji so mladim glavah vrsto let vtepali v glavo zgodbo o nekem prevalu, po katerem naj bi Prevalje dobile ime. Vendar tam ni nobenega prevala. Najbližji je Holmec, pri katerem pa že ime pove da gre za ubogi holm, ne pa za prevale tipa Jezersko, Podkoren, ali Predil. Ta teorija je zelo trdovratna, saj smo še na omenjeni prezentaciji slišali mestnega arhitekta, ki je govoril o prevalu.

Mnogo bolj verjetno je, da je ime Prevalje neposredno in neprevedeno rimsko zemljepisno poimenovanje. Namreč, če odstranimo j, ki je v besedi samo zaradi slovanske izgovorjave, dobimo ime Prevalle. To pa je ime, ki je v dialektu v splošni uporabi. Tudi nemški Praevali mu je na las podoben. Nemci, ki so na tem teritoriju zadnje naseljeno ljudstvo, imena torej niso prevajali, ker se jim ni zdelo smiselno. Poznavalci latinščine tudi točno vedo, kaj pomeni ime Prae vale. To je dobesedno pred dolino. Latinsko je dolina valis in ker v sklonu odpade zadnji s, i pa se spremeni v e, ime vale. Poimenovanje pa je tudi logično. Za tam živeče, pa naj so bili Kelti, Rimljani, Slovani ali Nemci, je bila kot dolina vedno prepoznana Podjuna.

Zatorej Pre vale, kraj pred dolino.

Na Prevaljah so lahko ponosni, da imajo najlepši rimski kip v državi in tako starosvetno ime. Mi ostali pa zadovoljni, da se tega zavedajo in to tudi gojijo.

Marko Vrečič

REVOLUTIONÄRE ERSTEN

August von Rosthorn (1790-1843)